

स.ब.वि.प्र. समाजाचे,

सहकारमहर्षी भाऊसाहेब संतुजी थोरात
कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय, संगमनेर

ता. संगमनेर, जि. अहमदनगर

फोन : (०२४२५) २२६०७६

• Email : smbstcollege@gmail.com • Website : www.smbstcollege.com

• प्रकाशक •

प्राचार्य, डॉ. आर. के. दातीर

• संपादक •

प्रा. तुळशीराम जाधव

स.म.भा.सं. थोरात कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय, संगमनेर

● प्रकाशक

प्राचार्य, डॉ. आर. के. दातीर
स.म.भा.सं.थोरात महाविद्यालय, संगमनेर

● संपादक

प्रा. तुळशीराम जाधव

● सहसंपादक

प्रा. वर्षा साळवे
प्रा. डॉ. शशी साळुंखे
प्रा. एस. वाय. ब्राह्मणे

● विशेष सहाय्य

श्री. गोरक्षनाथ पानसरे (कार्यालयीन अधीक्षक)
श्री. सचिन कोल्हे

● मुखपृष्ठ संकल्पना

प्रा. तुळशीराम जाधव

● मुद्रक

कामगार सहकारी मुद्रणालय
ताजणे मळा, नविन नगर रोड, संगमनेर
फोन (०२४२५) २२७०३९

● वार्षिक नियतकालिक

२०१८-२०१९
दि प्रेस अॅण्ड रजिस्ट्रेशन ऑफ बुक्स नियम
८, फॉर्म ४ प्रमाणे आवश्यक माहिती

● प्रकाशन मंडळ

स.म.भा.सं. थोरात महाविद्यालय, संगमनेर

● प्रकाशन काळ

वार्षिक

● प्रकाशक

प्राचार्य डॉ. आर. के. दातीर
पत्ता - स.म.भा.सं. थोरात महाविद्यालय,
संगमनेर, जि. अ.नगर
राष्ट्रीयत्व - भारतीय

● संपादकाचे नांव

प्रा. तुळशीराम जाधव
राष्ट्रीयत्व - भारतीय

● मालकी

स.म.भा.सं. थोरात महाविद्यालय, संगमनेर
जि. अहमदनगर
मी प्राचार्य डॉ. आर. के. दातीर जाहीर
करतो की, वर दिलेली माहिती माझ्या
समजुतीप्रमाणे बरोबर आहे.

प्राचार्य डॉ. आर. के. दातीर
प्रकाशक

सदर अंकात प्रसिद्ध करण्यात आलेल्या साहित्यातील मतांशी
संपादक मंडळ व प्रकाशक सहमत असतीलच असे नाही.

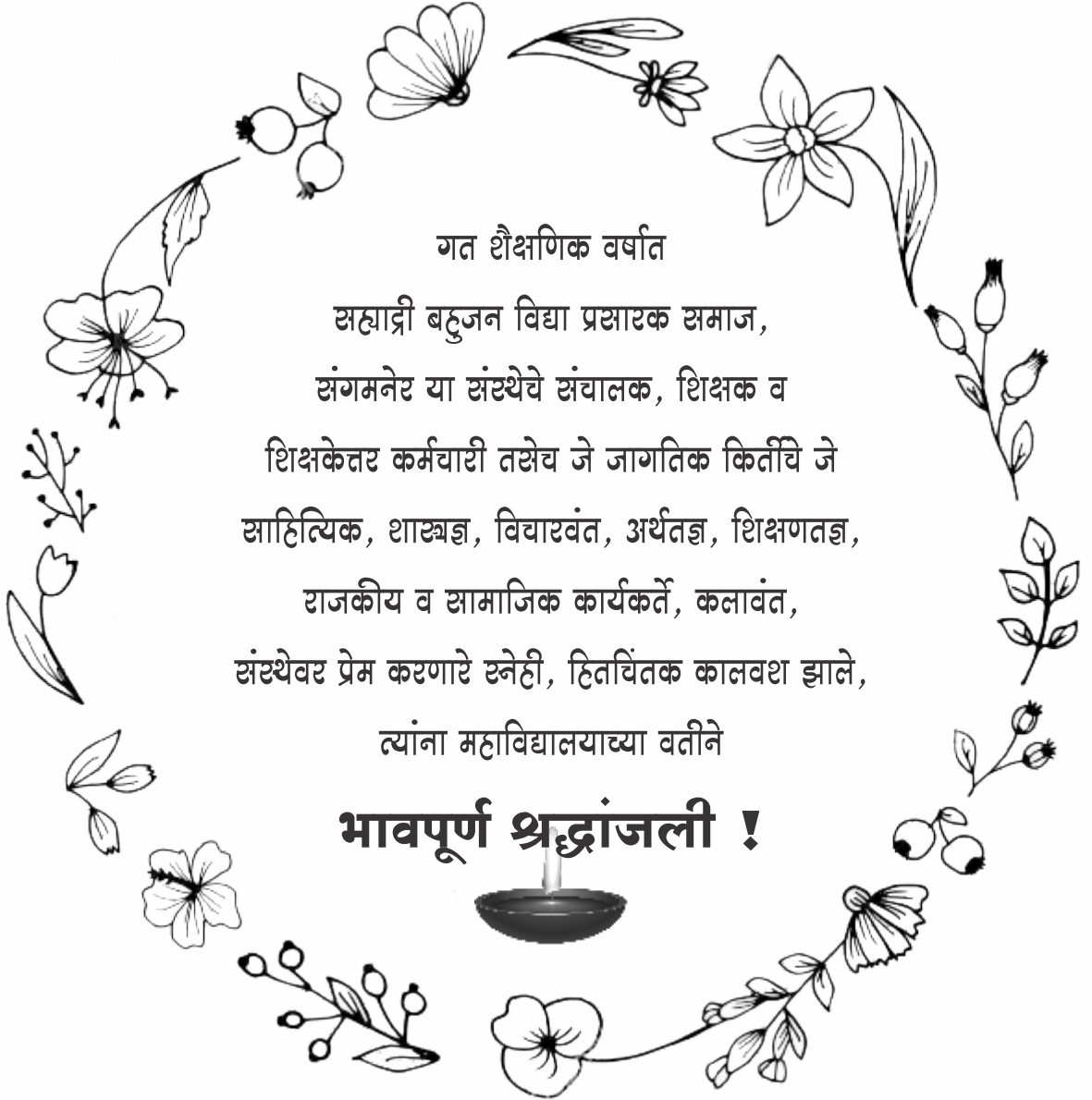
अनुक्रमणिका

अ.क्र.	शिर्षक	पृष्ठ क्रमांक
१	श्रद्धांजली	४
२	ज्ञानदिप, प्रेरणा स्थान	-
३	मार्गदर्शक, प्राचार्य	-
४	प्राचार्यांचे मनोगत	-
५	संपादकीय	-
६	महाविद्यालय विकास समिती	-
७	संपादक मंडळ, विशेष सहकार्य	-
८	एन.सी.सी. विभाग (मुले व मुली)	-
९	विद्यापीठ परिक्षेतील गुणवंत विद्यार्थी	-
१०	विद्यापीठ परिक्षांमधील पहिले तीन विद्यार्थी	५
११	प्रशासकीय अहवाल	९
१२	मराठी साहित्य विभाग	११ ते ३२
१३	हिंदी साहित्य विभाग	३३ ते ५२
१४	इंग्रजी साहित्य विभाग	५३ ते ७०
१५	अहवाल विभाग :-	७१ ते १०३
१६	<ul style="list-style-type: none"> ● विविध शैक्षणिक विभागांचे अहवाल ● विविध समित्या व मंडळांचे अहवाल 	
१७	महाविद्यालयाचा प्राध्यापक वृंद आणि प्रशासकीय कर्मचारी वृंद	१०४ ते १०८

भावपूर्ण श्रद्धांजली !

गत शैक्षणिक वर्षात

सह्याद्री बहुजन विद्या प्रसारक समाज,
संगमनेर या संस्थेचे संचालक, शिक्षक व
शिक्षकेत्तर कर्मचारी तसेच जे जागतिक किर्तीचे जे
साहित्यिक, शास्त्रज्ञ, विचारवंत, अर्थतज्ञ, शिक्षणतज्ञ,
राजकीय व सामाजिक कार्यकर्ते, कलावंत,
संस्थेवर प्रेम करणारे स्नेही, हितचिंतक कालवश झाले,
त्यांना महाविद्यालयाच्या वतीने

भावपूर्ण श्रद्धांजली !

S.B.V.P. Samaj's

Sahakar Maharshi Bhausaheb Santuji Thorat College Of

Arts, Science & Commerce Sangamner 422605 Dist. A.Nagar

University Results - March/April 2018 - First Three Students of each class

Sr.No.	NAME OF THE STUDENT	CLASS	MARKS	PERCENTAGE
01	Jagdale Rati Umesh	F.Y.B.A.	488	81.33
02	Parbat Priti Digambar	-	473	79.67
03	Upare Swapnil Mukund	-	453	75.05
04	Jagdale Rati Umesh	F.Y.B.A. DIV A	488	81.33
05	Upare Swapnil Mukund	-	453	75.05
06	Varpe Ashwini Shamrao	-	444	74.00
07	Parbat Priti Digambar	F.Y.B.A. DIV B	478	79.67
08	Kusalkar Vaishali Chandrakant	-	450	75.00
09	Lokhande Akash Balasaheb	-	429	71.50
10	Chattar Swati Balasaheb	F.Y.B.A. DIV C	447	74.50
11	Katari Jayshri Vijay	-	420	70.00
12	Ghule Pratiksha Ramdas	-	418	69.67
13	Varpe Dipak Laxman	F.Y.B.A. DIV D	426	71.00
14	Bhor Pratiksha Arun	-	420	70.00
15	Yadav Surekha Shankar	-	408	68.00
16	Kadam Ujwala Ravindra	S.Y.B.A	446	74.30
17	Rahane Vaishali Kailas	-	445	74.20
18	Badhe Ashwini Navnath	-	437	72.83
19	Kadam Ujwala Ravindra	S.Y.B.A. DIV A	446	74.30
20	Kale Poonam Namdeo	-	417	69.05
21	Kolhe Kajal Ramnath	-	410	68.03
22	Rahane Vaishali Kailas	S.Y.B.A. DIV B	445	74.16
23	Badhe Ashwini Navnath	-	437	72.83
24	Sawant Maya Keru	-	428	71.33
25	Pathave Vandana Damodhar	S.Y.B.A. DIV C	364	60.66
26	Avhad Komal Kashinath	-	340	56.66
27	Shinde Sarika Laxman	-	332	55.57
28	Dithe Sujata Nagesh	T.Y.B.A.	923	76.90
29	Ingale Monali Dipak	-	903	75.30
30	Shirtar Archana Baban	-	871	72.60

स.म.भा.सं. थोरात कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय, संगमनेर

Sr.No.	NAME OF THE STUDENT	CLASS	MARKS	PERCENTAGE
31	Kolhe Nivruti kashinath	T.Y.B.A. DIV A	852	71.00
32	Narwade Usha Bhimaji	-	814	70.10
33	Bambale Sunita Balu	-	807	67.03
34	Dithe Sujata Nagesh	T.Y.B.A. DIV B	923	76.90
35	Ingale Monali Dipak	-	903	75.30
36	Shirtar Archana	-	871	72.60
37	Korde Trupati Bhausahab	T.Y.B.A ENG	750	62.05
38	Gawade Swati Dnyandeo	T.Y.B.A MAR	783	65.25
39	Gaikwad Mayuri Popat	T.Y.B.A HINDI	757	63.08
40	Kolhe Nivruti Kashinath	T.Y.B.A ECO	852	71.00
41	Shirtar Archana Baban	T.Y.B.A POLITICS	871	72.06
42	Dithe Sujata Nagesh	T.Y.B.A GEO	923	76.90
43	Narwade Usha Bhamaji	T.Y.B.A HISTORY	841	70.10
44	Jondhale Rutuja Shivaji	F.Y.B.SC	1152	96.00
45	Hase Megha Balasaheb	-	983	81.92
46	Jondhale Monika Kondaji	-	958	79.83
47	More Madhuri Anil	S.Y.B.SC	783	78.03
48	Deshmukh Priyanka Vijay	-	774	77.04
49	Mandlik Arti Dnyaneshwar	-	765	76.05
50	Ghule Akshya Ramesh	T.Y.B.SC	1001	83.41
51	Gunjal Nikita Sukhdeo	-	982	81.83
52	Bhosale Sachin Dadasaheb	-	956	79.66
53	Jadhav Priyanka Machhindra	F.Y.B.COM	518	74.00
54	Murtadak Ashini Sahebrao	-	516	73.71
55	Kathe Dipali Vilas	-	514	73.43
56	Gorde Ashwini Changeo	S.Y.B.COM	442	73.66
57	Warade Shital Devidas	-	422	70.33
58	Bhagwat Shital Ramnath	-	416	69.33
59	Jondhale Shubhangi Nanasaheb	T.Y.B.COM	904	75.33
60	Deshmukh Yogita Sharad	-	868	72.33
61	Phatangare Reshma Bhausahab	-	830	69.17
62	Gunjal Pooja Baban	F.Y.B.B.A	910	75.83
63	Deshmukh Srushti Ravindra	-	869	72.42

Sr.No.	NAME OF THE STUDENT	CLASS	MARKS	PERCENTAGE
64	Bhalerao Madhuri Ramdas	-	862	71.83
65	Kanawade Pragati Laxman	S.Y.B.B.A.	877	73.08
66	Raut Samiksha Ketan	-	805	67.08
67	Gawande Pragati Sopan	-	801	66.75
68	Shelar Sagar Balasaheb	T.Y.B.B.A	1763	77.45
69	Awhad Sagar Suresh	-	1654	68.91
70	Varpe Dipali Prakash	-	1625	67.70
71	Sayyad Shahista Akil	F.Y.B.C.A.	943	78.58
72	Khade Triveni Bhanudas	-	865	72.08
73	Dongare Manisha Dhondibhau	-	843	70.25
74	Gadekar Yash Arvind	S.Y.B.C.A	850	70.83
75	Shinde Shubhangi Tanhaji	-	842	70.16
76	Hande Poonam Balasaheb	-	832	69.33
77	Kadam Ganesh Bhaupatil	T.Y.B.C.A	1733	72.21
78	Kadkar Rutuja Gorakshanath	-	1706	71.08
79	Gunjal Bhushan Harishchandra	-	1682	70.08
80	Hase amol Ramnath	F.Y.B.C.S	1012	84.33
81	Gunjal Madhuri Ganpat	--	1001	83.42
82	Phatangare Punam Dilip	--	965	80.42
83	Nawale Sagar Dinkar	S.Y.B.C.S	809	80.02
84	Shinde Ajit Popat	-	718	71.08
85	Arote Pranali Gorakshnath	-	706	70.06
86	Nehe Priyanka Somnath	T.Y.B.C.S	1564	82.31
87	Khatal Dhanraj Bhaurao	-	1468	77.26
88	Pataskar Shivani Vivek	-	1308	68.84
89	Bhalerao M.R	M.Com I E-Comm	9.714	-
90	Rahane V.M.	-	9.714	-
91	Pawar S.G.	-	9.571	-
92	Gade Sonal Goraksh	M.Com II E-Comm	9.964	88.89
93	Phapale Supriya Arun	-	9.178	76.07
94	Deshmukh Gauri Shashikant	-	8.999	74.60
95	Gunjal Varsha Somnath	M.C.A.III	8.670	70.47
96	Sangale Shirkant Baban	-	8.260	66.66

स.म.भा.सं. थोरात कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय, संगमनेर

Sr.No.	NAME OF THE STUDENT	CLASS	MARKS	PERCENTAGE
97	Shingote Jyoti Ramnath	-	8.150	66.58
98	Pawar Pradnya Ravsaheb	M.A -I	10.000	81.05
99	Ghule Mohini Maruti	-	9.500	78.87
100	Nichal Pooja Vilas	-	9.000	75.37
101	Kasar Pramila Pandharinath	M.A I HISTORY	8.750	71.00
102	Gite Jyoti Pandurang	M.A I HINDI	8.500	70.00
103	Pawar Pradnya Ravsaheb	M.A I ECONOMICS	10.000	81.05
104	Waghmare Vaishali Shivaji	M.A I POLITICS	9.000	74.87
105	Chaudhari Shantabai Namdeo	M.A II	10.000	84.19
106	Ughade Suvarna Dattatray	-	9.630	79.75
107	Jadhav Rani Balasaheb	-	9.440	79.06
108	Ghorpade Pooja Kisan	M.A II HINDI	8.560	71.25
109	Chaudhari Vandana Prabhakar	M.A II ECONOMICS	9.250	72.18
110	Chaudhari Shantabai Namdeo	M.A II POLITICS	10.00	84.19
111	Ghare Sangita Laxman	M.A II HISTORY	8.750	72.38
112	Shinde Jyoti Raju	M.SC. Drug -I	9.290	71.08
113	Pawar Swapnali Balu	-	8.760	68.02
114	Hase Arti Sudam	-	8.880	66.00
115	Varpe Dipali Vitthal	M.SC. Drug -II	8.820	71.64
116	Gopale Rohini Balasaheb	-	8.900	71.14
117	Nikam Komal Uttam	-	8.460	68.55

उपरोक्त सर्व गुणवंत विद्यार्थ्यांचे महाविद्यालयाच्या वतीने मनःपूर्वक अभिनंदन !

प्रशासकीय अहवाल

सहकार महर्षी भाऊसाहेब संतुजी थोरात कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालयाचा प्रशासकीय विभाग वर्षभर कार्यरत असणारा विभाग आहे. या विभागात सामान्य प्रशासन, आर्थिक प्रशासन, परिक्षेविषयी प्रशासन व ग्रंथालय यांचा समावेश होतो. कोणत्याही महाविद्यालयातील प्रशासन हे मुख्यतः विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक संशोधकीय प्रकल्पांना / उपक्रमांना सहाय्यभूत ठरणारेच असावे लागते. या महाविद्यालयातील प्रशासकीय विभाग याबाबत नेहमी अग्रेसर असतो. विद्यार्थ्यांचा प्रवेश ते परिक्षा व परिक्षोत्तर संधी या सर्व क्षेत्रामध्ये प्रशासकीय कर्मचारी सतर्क असतात. विद्यार्थ्यांचे प्रवेश त्यांच्या विविध प्रकारच्या शिष्यवृत्त्या, विद्यार्थ्यांच्या महाविद्यालय परिसरातील व महाविद्यालयाच्या बाहेरील सोयी सुविधा, विद्यार्थ्यां व पालकांशी होणारा विविध पातळीवर संवाद याबाबत आमच्या महाविद्यालयातील कर्मचारी नेहमी सकारात्मक दृष्टीकोन ठेवणारे आहेत. या महाविद्यालयात ग्रामीण भागातून येणाऱ्या मुलामुलींचे प्रमाण मोठे असल्याने त्यांच्या वेगवेगळ्या समस्या समजून घेण्याचे प्रयत्न प्रशासकीय कर्मचारी करत असतात. तसेच पालकांना उच्च शिक्षणाचे महत्व समजावून सांगण्याचेही प्रयत्न महाविद्यालयातील प्राध्यापकांबरोबर प्रशासकीय कर्मचारी करत असतात. तसेच पालकांना उच्च शिक्षणाचे महत्व समजावून सांगण्याचेही प्रयत्न महाविद्यालयातील प्राध्यापकांबरोबर प्रशासकीय सेवेतील कर्मचारी करत असतात. सन २०१७-१८ मध्ये प्रस्तावित पदवी व पदव्युत्तर अभ्यासक्रम २०१८-१९ पासून सुरु करण्याचे उद्दिष्ट ठरविले होते. त्यानुसार प्रथम वर्ष विज्ञान अतिरिक्त तुकडी प्रथम वर्ष वाणिज्य अतिरिक्त तुकडी, एम.कॉम. (प्लेन) एम.एस्सी. ऑर्गॅनिक केमिस्ट्री हे अभ्यासक्रम अडीअडचणी दूर करून सुरु करण्यात आले आहेत.

महाविद्यालयात सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाचे खालील प्रमाणे अभ्यासक्रम शिकविले जातात.

पदवी अभ्यासक्रम :

कला शाखा (सामान्यस्तर) आवश्यक इंग्रजी, मराठी, हिंदी, संस्कृत, अर्थशास्त्र, राज्यशास्त्र, इतिहास भुगोल ऐच्छिक इंग्रजी.

कला शाखा (विशेष स्तर) इंग्रजी, मराठी, हिंदी, संस्कृत, अर्थशास्त्र, राज्यशास्त्र, इतिहास, भुगोल.

विज्ञान शाखा (सामान्यस्तर) रसायनशास्त्र, वनस्पतीशास्त्र, प्राणीशास्त्र, पदार्थविज्ञान, गणित, भुगोल, ऐच्छिक इंग्रजी, ऐच्छिक मराठी.

विज्ञान शाखा (विशेष स्तर) - रसायनशास्त्र, वनस्पतीशास्त्र, प्राणीशास्त्र, पदार्थविज्ञान, गणित, भुगोल, ऐच्छिक इंग्रजी, ऐच्छिक मराठी.

वाणिज्य शाखा : सर्व आवश्यक व वैकल्पिक विषय.

वाणिज्य शाखा (विशेष स्तर) बँकींग अँड फायनान्स, बिझनेस लॉ अँड प्रॅक्टिस, कॉस्ट अँड वर्क्स अकौंटिंग व मार्केटिंग व सेल्समनशिप.

विज्ञान शाखा (संगणकशास्त्र) सर्व आवश्यक विषय

बी.बी.ए. सर्व आवश्यक व वैकल्पिक विषय.

बी.बी.ए. (कॉम्प्युटर अॅप्लीकेशन) सर्व आवश्यक व वैकल्पिक विषय.

पदव्युत्तर अभ्यासक्रम :

एम.ए. : हिंदी, अर्थशास्त्र, राज्यशास्त्र, इतिहास.

एम.कॉम. ई. कॉमर्स : सर्व आवश्यक व वैकल्पिक विषय.

एम.एस्सी : ड्रग केमिस्ट्री

स.म.भा.सं. थोरात कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय, संगमनेर

एम.एस्सी. ऑरगैनिक केमेस्ट्री

एम. कॉम. (प्लेन) विशेष विषय :- अॅडमिनिस्ट्रेशन आणि अकौंटिंग अॅण्ड टॅक्सेशन.

संशोधन केंद्र : एम.फील. अर्थशास्त्र, पी.एच.डी. अर्थशास्त्र.

प्रशासकीय पातळीवर संगणक प्रशिक्षण व संगणक प्रणालीच्या आधारे प्रशासन ही काळाची गरज असल्याने महाविद्यालयातील बहुतेक कर्मचारी संगणक प्रशिक्षित आहेत. त्यामुळे वेळेची बचत, अचुकता आणि विद्यार्थी शिक्षक व समाजाला मिळणारी तत्पर सेवा महाविद्यालयाचे कर्मचारी देऊ शकतात. महाविद्यालयाच्या प्रशासनाचा प्रमुख भाग जरी शिक्षकेतर कर्मचारी उचलत असले तरी महाविद्यालयातील सर्व प्राध्यापक विविध समित्यांच्या माध्यमातून महाविद्यालयाच्या प्रशासनामध्ये प्रत्यक्ष अप्रत्यक्षरित्या सहभागी होत असतात. प्रशासकीय कामकाजात प्राध्यापकांचे सहकार्य निश्चितच मोलाचे आहे.

प्रशासकीय विभागाला शासन, विद्यापीठ, युजीसी. समाज, शासकीय, निमशासकीय संस्था, खाजगी संस्था यांच्याशी नेहमी संपर्कात राहून काम करावे लागते. त्यामुळे प्रशासकीय सेवक बहुश्रुत व जागृत असतात. परिणामतः कार्यालयामार्फत सर्व प्रकारच्या सेवा देण्यास तत्पर राहण्याची जाणीव सर्व कर्मचाऱ्यांना आहे. शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांच्या सकारात्मक व एकात्मिक काम करण्याच्या कार्यपद्धतीमुळेच आज हे महाविद्यालय थोड्याच कालावधीत नावारूपाला आले आहे. याचा आम्हाला सार्थ अभिमान आहे. या सर्व प्रशासकीय कामकाजासाठी प्राचार्य व संस्थाचालकांचे मिळणारे मार्गदर्शन व सहकार्याबद्दल आम्ही त्यांचे कृतज्ञ आहोत.

शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ माहे मे २०१८ सा.फु.पुणे विद्यापीठ व संगमनेर महाविद्यालय संयुक्तीक आयोजित केलेल्या स्ट्रेस मॅनेजमेंट अॅण्ड योगा नॅचरोपॅथी शिबीरामध्ये खालील कर्मचाऱ्यांनी सहभाग नोंदविला.

१. श्री. पानसरे जी. एन.
२. श्री. चावडे एस. एस.
३. श्री. कडू आर. एच.
४. श्री. देशमुख ए. जी.

श्री. गोरक्षनाथ पानसरे
कार्यालय अधीक्षक

अनुक्रमणिका

अ.क्र.	शिर्षक	पृष्ठ क्रमांक
१	स्त्री भ्रुण हत्या	१३
२	मैत्री, नाती	१४
३	नाती जपताना	१५
४	बाबा	१५
५	स्त्री भ्रुण हत्या	१६
६	संघर्ष	१७
७	स्त्री भ्रुण हत्या	१८
८	स्त्री जन्माचे स्वागत	१९
९	गंमतीचं पत्र	२०
१०	बाप	२१
११	आई म्हणजे	२२
१२	तुझी माझी कविता	२२
१३	आठवणी प्रेमाच्या	२३
१४	असं का ?	२४
१५	आई	२४
१६	महाविद्यालय आमचे छान !	२५
१७	असं हे बालपण पुन्हा मिळावं	२५
१८	आई-बाबा	२६
१९	अजूनही आठवते मला माझे बालपण	२६
२०	नशीब	२६
२१	आई	२६
२२	वेडं माझ मन	२७
२३	आई-बाबा म्हणजे नक्की काय असतात ?	२७
२४	जगाव तर कुणासाठी ?	२८
२५	आशा	२८
२६	लेक परक्याचं धनं ...	२८
२७	आयुष्य, माणुसकी	२९
२८	आठवण येते का हो ?	२९
२९	बाबा	२९
३०	प्रेम कुणावर करावे	३०
३१	जीवन नौका	३०
३२	सुख दुःखाच्या पाऊल वाटा	३१
३३	शांत त्या समुद्रकिनारी....	३१
३४	मुलींनी जगावे तरी कसे... ?	३१
३५	नाती	३१
३६	मला ही एक मैत्रीण मिळाली	३२

१. स्त्री भ्रुण हत्या

मुलगी ही स्त्री जन्माच सार्थक आहे. मुलींना पूर्वी चूल आणि मूलं या मर्यादा होत्या. स्त्रीयांना शिक्षणाचा अधिकार नव्हता परंतु कालांतराने परिस्थिती बदलली परंतु झाशीच्या राणीने आपली बहादुरी दाखवली होती तिने पुरुषांशी लढा दिला त्याचबरोबर सावित्रीबाई फुलेनी जनतेने दिलेला त्रास सहन करून मुलींसाठी शाळा सुरु केली

आजच्या काळात तर कल्पना चावला सारख्या मुलीने अंतराळाची सफर केली. समाजात अशी अनेक उदाहरणे आहेत. सध्या स्त्रिया पुरुषांच्या खांद्याला खांदा लावून काम करताहेत. प्रत्येक विभागात म्हणजे डॉक्टर, वकील, शिक्षक पायलट, रेल्वेत, बसस्थानकावर मुली कार्यरत आहेत हेच नव्हे तर राजकारणातसुद्धा मुलींचा समावेश आहे. IAS, IPS, Army त सुद्धा मुली आहेत.

मुलींनी प्रगती करून खूप नाव मिळवलं आहे परंतु आजच्या युगात स्त्रियांना पुर्वीपेक्षा खूप मानाचा दर्जा दिला जातो. स्त्रियांना आरक्षण मिळाले आहे शिक्षणाच्या अनेक सोयी सुविधा उपलब्ध झाल्या आहेत.

परंतु स्त्रियांकडे पाहण्याचा दृष्टीकोन पुरुषांचा अजूनही बदलला नाही. स्त्रीने सर्वोच्च पद गाठूनही तिला बलात्कारसारख्या वाईट गोष्टीला तोंड द्यावे लागते. मुलींवर होणाऱ्या बलात्कारासारखी वाईट गोष्ट आपल्या देशात घडते आहे. स्त्रियांनी चांगले कार्य करून यश मिळवले पण बलात्कारासारख्या गोष्टींमुळे त्यांना समाजात तुच्छतेने पाहिले जाते. मुलं मुलींना आपलं

करमणुकीच साधन समजतात

मुली मुलांच्या आहारी जावून बलात्काराचा शिकार होतात. या कारणांमुळेही मुली आपला जीव गमवतात.

आता तर आईबापच मुलींना पोटात मारून गर्भपात करतात माझ्या मते गरीबीमुळे मुलींच शिक्षण. त्यांचे पालन पोषण नंतर विवाहखर्च होवू नये. असा काहीच दृष्टीकोन असलेही परंतु काही आई वडील मुलींना जन्म न देण्याच कारण म्हणजे मुलगी वयात येवून बलात्कारासारख्या गोष्टींची शिकार होवू नये असाही असेल. प्रत्येकाने असे म्हटले तर मुलींचे प्रमाण संपुष्टात येईल. अरे जरा विचार करा मुली नसल्या तर ही मानवजात नष्ट होईल. कारण आपणा प्रत्येकाला जन्म देणारी स्त्रीच आहे !

स्वराज्य निर्माण करणाऱ्या शिवबाला
जन्म देणारी देखील स्त्रीच होती !

मुलगी जन्माला आली तर ती दोन घरी उजेड देते म्हणजेच मुलगीच नंतर बायको, सुन व आई होवून अपले कर्तव्य पार पाडते.

भाऊ-बीजेला, रक्षाबंधनाला राखी बांधणारी सुद्धा मुलगीच आहे. बहिणीसारखं, आईसारखं पवित्र नातं जगात दुसरं नाही स्त्री ही गुलाबाच्या फुलासारी असते तिला तोडायचं. नाही मोडायचं नाही तर तिचं रक्षण करायचं.

बलात्कारामुळे मुलींना आपला जीव गमवावा लागतो शासन आश्वासने देते की अत्याचार करणाऱ्या मुलांना शिक्षा करू. त्यांच्यावर कारवाई करू. परंतु होणाऱ्या अत्याचाराचं प्रमाण कमी होताना दिसून येत नाही. तर दिवसंदिवस वाढत चाललेले आहे.

मुलींनो अंग आपल्याला नुसतं सरकारच्या आश्वासनांवर अवलंबून न राहता आपल्यालाच आपले संरक्षण स्वतः करावे लागेल. समाजातून आपल्याला मान

मिळवायचा आहे अपमान नाही

आताच्या मुली मुलांबरोबर पळून जाण्याच धाडस करू शकतात तर स्वतः ला वाचवू शकत नाही का? फक्त अनेक विभागांत यश मिळवून काहीही फायदा नाही संकटकाळात स्वतःला वाचवायचं सामर्थ्य सुद्धा असावं लागतं.

पुर्वी समाजात झाशीची राणी यासारख्या अनेक स्त्रियांनी पुरुषांशी लढा दिला. स्वतः बरोबर देशाचेही रक्षण केले त्यांना तर कोणत्याही प्रकारचे आरक्षण सरंक्षण नव्हते. स्त्रियांवर होणाऱ्या अत्याचारांना थांबवायलाच हवं तसेच आईच्या गर्भात वाढणाऱ्या त्या चिमुकल्या मुलींना जन्म घेण्याचा अधिकार आहे तो कोणीही हिरावून घेऊ नये याठी आपण मुलींनीच काही तरी करायला हवे मुलींनीच मुलींना वाचवायला हवे.

नारी स्वतः शक्ती

मुलींनो स्वतःचे रक्षण करा हे अनमोल जग पाहवयास मिळाले ते आई-वडिलांमुळे त्यांचा विश्वास जिंका त्यांना मुलींवर गर्व वाटावा असे वागा नाही तर त्यांनी आपल्याला जन्म देऊन पश्चाताप केला असे वाटावे.

वाघासारख्या शिवबाला

स्त्रीने जन्म दिला तर

तिच्यापुढे पुरुषच काय

वाघ थरारेल अशी

स्त्री शक्ती स्वतःचे

रक्षण करू शकते यांत शंकाच नाही

कोणत्याही संकटाना तोंड द्यायला घाबरू नका.

स्वतः बरोबर इतरांचेही रक्षण करूया ! आणि आपल्या देशाचेही ! कोणत्याही संकटांला बळी न पडता.

इंगळे रनेहल राजेंद्र

F.Y.B.A.

२. मैत्री

मैत्रीचं नाव काय ठेवू

स्वप्न ठेवलं तर अपूर्ण राहिल

मन ठेवल तर तुटेल

मग विचार केला श्वास ठेवू

म्हणजे मरेपर्यंत सोबत राहिल !

नाती

नाती अशी असावी

ज्यावर अभिमान असावा

काल जेवढा विश्वास होता

तेवढा आज असावा ॥१॥

नात फक्त ते नाही जे

सुख आणि दुखात सोबत राहते

नातं ते असतं जे

आपल्याला आपलेपणाची

जाणीव करून देते ॥२॥

किती ही दूर गेले तरी

मनाच्या अगदी जवळ असते

नाती ही अशीच असतात,

जी दुसऱ्यांवर प्रेम करायला

शिकवतात ॥३॥

गोडसे शितल साहेबराव

S.Y.B.A.

३. नाती जपताना

आपलं मन जेव्हा आपलेंच राहत नाही, त्याची समजूत घालणे आपल्याला शक्य होत नाही, तेव्हा त्याला समजून घेणाऱ्या त्याला प्रेरणा, आधार, बळ, देणाऱ्या विश्वासात ते रमतं तिथेच एक नातं असतं. भावनिक बंधांची गुंफण असणारं... आपल्या भावनांना जपणारं.. अशा नात्याची जवळीक फार थोड्या लोकांना लाभते.

कधी-कधी एखादी व्यक्ती खूप जवळची वाटू लागते. तिचे विचार म्हणजे आपल्या हृदयातील भावनांचे प्रतिबिंब वाटू लागते अशा वेळी ते तिथे जन्म घेतं म्हणजे नातं त्याला रक्ताच्या नात्यापेक्षाही जास्त महत्व असतं पण फक्त भावनेच्या भरात कोवळ्या विचारांचे अंकुर जपणारी नाती कधी-कधी खूपच हळवी, नाजूक असतात कठीण प्रसंगात अशी नाती कोमेजतात अशी नाती सहनशील माणसेच टिकवू शकतात. नात्यांत जाणिवेचा अभाव असेल तर ते नातं कधी नातं नसतचं.... ती नाती फुलविण्याआधीच गळून पडतात. तो फक्त एक बेगडी संबंध असतो. अशी नाती निभावण्यासाठी एक शिडी असते.

नात कोणतं का असेनात त्यात मायेचा ओलावा, आधाराची त्यागाची भावना असायला हवी. अशी नाती आज दुर्मिळच आपण आईवडील, भाऊ बहिण व इतर कौटुंबिक नात्यांना जपलंच पाहिजे आपलं मानसिक दुःख कौटुंबियापैकी कुणालाच समजत नाही. काही नाती रक्ताची असतात असे नाही. तर नात्यामध्ये कुठल्याच प्रकारचे वयाचे, जात, धर्म इ. चे बंधन नसते. फक्त आणि फक्त मनाच्याच नात्यामध्ये बंधन घालण्यात येतात. ही बंधने जपण्यासाठी अशी मनाची नाती जपायला हवी.

लावरे काजल रमेश
S.Y.B.A.

४. बाबा

किती ही मोठी झाले ना बाबा तरी कधीच विसरणार नाही.

तुमच्यापासून दूर कधी मी जाणार नाही...
तुम्ही दे म्हणाले तरी देखील तुम्हाला
दुरावा कधीच देणार नाही...

तुम्ही तर आहात माझी छाया
विसरणार नाही मी कधी तुमची माया.. !
तुमच्या डोळ्यात अश्रू येतील असे कधी
वागणार नाही.

तुमच्या उपकाराची परतफेड
मी जन्मो जन्मी चुकवू शकणार नाही.

तुम्हीच आहात माझे जन्मदाते
सर्वांचे पोषणकर्ते

तुमच्यातच स्वर्ग हा सारा ... !
माझ्या जीवनाची तुम्हीच तर दीपमाला
तुमच्या मुळेच तर असतो जीवनात उजेड सारा..!

तुम्ही माझ्या जीवनाचा आत्मा
तुमच्या विना कशी राहू परमात्मा
बाबा तुमच्या प्रेमाला नाही हो कशाची जोड
वाणी तुमची अमृताहुनही गोड ...

म्हणूनच तर आहात तुम्ही थोर
बाबा तुमच्यातच आहे हा स्वर्ग सारा
कधीच सोडून जाऊ नका अहो मला
कधीच सोडून जाऊ नका अहो मला... !

लावरे काजल रमेश
S.Y.B.A.

५. स्त्री भ्रुण हत्या

नेमक्या या विषयाची सुरुवात कशी करू हेच समजत नाही, ज्यांनी आपल्याला जन्म दिला त्या मातीपासून करू की ज्यांनी भावाच्या मनगटावर राखी बांधली त्या बहिणीपासून करू? आज एकविसाव्या शतकाची भाषा बोलली जात असतानाही हृदयी अमृत नयनी पाणी अशी अवस्था असणाऱ्या माझ्या या तमाम मैत्रीणींपासून करू की, पोटात मुलगी आहे. हे कळताच गर्भपातास तयार होणाऱ्या त्या अपराधी मातेकडून करू?

विधात्याने निर्माण केली ही सृष्टी हा निसर्ग या निसर्गाला सर्जनशील बनवणारी जगाला क्षमा अन् शांतीचा संदेश देणारी भविष्याला आपल्या ओटीत फुलविणारी आणि गतकाळाला आपल्या पदरात झाकून घेणारी स्त्री त्याने निर्माण केली पण आजचा हा समाज या स्त्रीला मुक्त चालला आहे जननक्षमता प्रत्येक स्त्रीला मिळालेली उत्तम देणगी पण आज तिच्या अबलापणाचा फायदा घेऊन पुरुष जन्माला घालण्याची सक्ती करण सोपं आहे. आजच्या या विज्ञान युगात सुद्धा मुलगा किंवा मुलगी जन्माला येणं यामध्ये फक्त स्त्रीलाच दोषी धरतात.

त्या गर्भातील मुलीचा दोष इतकाच की ती मुलगा म्हणून नव्हे तर मुलगी म्हणून जन्माला आली पण आता जन्म घेणं तर दुरच पण मुलगी पोटात आहे हे कळताच तिच्या नरडीला नखं लावली जातात.

आपलीच एवढीशी प्रतिमा अत्यंत संवेदनशील असणाऱ्या स्त्रीनं नष्ट करायची ही गोष्ट आमच्या दयाशील,कर्तव्यकठोर संस्कृतीस, कलंकभूत नाही का? स्त्रीचं हृदय हे प्रेमाने ओतप्रोत भरलेलं, पण तीच स्त्री आपल्या हाडामासाचा खाटीक होऊ शकते.

अशा या खाटीक आईला तिची कन्या विनवणी करताना म्हणते की, आई, आई मला हे जग बघू दे गं ! मला मारू नकोस गं ! मी जन्मण्यापूर्वी कळी तोडू नको गं.

व्यथा सांगत असताना मनाला खंत वाटत असते. एका भयावह विचाराने मन माझे विदीर्ण होते मला जग बघायचे आहे. टाहो फोडले एक कळी जन्माला येण्यापूर्वी माझी चिरडू नको ग. कळी विज्ञानाच्या

सहाय्याने प्रगती कराल तुमच्या सर्वांची साथ आहे. पण माझं वय वजा सहा महिने असताना माझा खून होत असल्याचं दुःख: फक्त माझं आहे.

मित्रांनो आजच्या या पुरुषप्रधान समाजाचा स्त्रीकडे बघण्याचा दृष्टीकोन बदलला आहे. त्याला गर्भाशयातील किंवा गर्भाबाहेरील मुलींचा आक्रोश त्याचा पाझर फोडू शकत नाही अशा या समाजाला मला आठवण करून द्यायची आहे ती त्या दैदीप्यमान इतिहासाची हिंद देशाच्या छाताडावर नाचणाऱ्या पातशाहीचा निःपात करून हिंदवी स्वराज्याची स्थापना करणाऱ्या शिवाजी महाराजांना कोणी घडवले? जिजाऊनेच ना? त्या देखील स्त्रीच यमद्वितीयेला यम बहिणेकडे जेवायला गेला म्हणून आपण भाऊबीज साजरी करतो. इतरांचे जीव घेणाऱ्या यमालाही बहिण असावी यात सर्व आलं.

भारताच्या सर्वोच्चपदी प्रतिभाताई पाटील आहेत त्यादेखील या महाराष्ट्राच्या मातीतीलच ना? पण याच महाराष्ट्राच्या मातीत कोल्हापूर जिल्ह्यातील पन्हाळा तालुक्यात मुलींचे प्रमाण मुलांच्या प्रमाणापेक्षा खुपच कमी आहे.

अशीच मुलींचे संख्या कमी व मुलांची संख्या जास्त असेल तर कसे व्हायचे विवाह ? महाभारतात पाच पांडवांनी एका द्रौपदीशी संसार मांडला अशी वेळ पुन्हा आली तर? मित्रांनो यासाठी का होईना स्त्री हत्या थांबली पाहिजे.

आज मुलींचे महत्व शासनाने ओळखले गर्भपात करणाऱ्यास व गर्भपातास तयार होणाऱ्यास शिक्षेची तरतुद केली आहे. कायद्याने केलेले नियम बाजूला सारून आज स्त्री भ्रुण हत्या केली जात आहे. याला समाजाकडून विरोध करणे गरजेचे आहे. स्त्री शिक्षणा तळागाळपर्यंत पोहोचले तर देशाचा विकास होईल. स्त्रीनं जर स्त्रीला सावरलं तर अनेक सानिया मिर्झा, सुनिता विल्यम्स, ताराराणी तयार होण्यास वेळ लागणार नाही.

वलवे काजल चंद्रभान
F.Y.B.A.

६. संघर्ष

आयुष्यआयुष्य हे किती अडचणीचे अडथळ्यांचे असते. परंतु तेवढेच ते गोड प्रसंगांनी ही परिपूर्ण होत असते. कधी ते काही दुःखद प्रसंगांनी अळणी बेचव लागू लागते तर कधी कधी ते सुखाच्या क्षणांनी अगदीच रुचकर लागू लागते अशा या आपल्या चढउताराच्या आयुष्यात काही गोष्टी मिळविण्यासाठी काही गोष्टींचा त्याग करावा लागतो. म्हणतात नां कुछ पाने के लिए कुछ खोना पडता है! तसे अगदी तसेच अशाच काही गोष्टी मिळविण्यासाठी आपण आयुष्यात येणाऱ्या अनेक अडचणींना अडथळ्यांना आणि कसोटीच्या प्रसंगांना सामोरे जात असतो त्यावर मात करून आपण यशस्वी होतो की, त्या संकटांमुळे खचून जातो, ते आपण त्या प्रसंगांना कसं सामोरे जातो यावर अवलंबून असते "परिश्रमाशिवाय विजय मिळत नाही" बघा हे.....हे वाक्य पुढील गोष्टीतून नक्कीच सिद्ध होईल .

जीवनशास्त्राचे शिक्षक प्रयोगशाळेत विद्यार्थ्यांना सुरवटांच फुलपाखरू कसे होते हे सांगत होते त्यांनी एक सुरवटाचा कोश त्या विद्यार्थ्यांसमोर ठेवला. व त्यांना सांगितले. या कोशातून व त्या फुलपाखराला बाहेर येण्यासाठी कोणीही मदत करायची नाही व ते शिक्षक असे सांगून निघून गेले. दोन तास झाले. व सगळे विद्यार्थी त्या कोशाकडे टक लावूनच बघत बसले काही वेळाने तो कोश फुटला व त्यातून

हळूहळू फुलपाखरू बाहेर येऊ लागले पण त्याला बाहेर येता येईनाच ते धडपडू लागले तेव्हा त्या विद्यार्थ्यांमधील एका विद्यार्थ्यांना रहावले नाही व त्याने त्या फुलपाखराला बाहेर येण्यासाठी मदत केली फुलपाखराला अधिक धडपड करावी लागू नये म्हणुन त्या मुलाने त्या फुलपाखराला मदत केली खरी. पण ते फुलपाखरू थोड्याच वेळात मेलं.

शिक्षक परत आल्यावर त्यांना घडलेला सर्व प्रकार समजला व त्यांना असे का घडते ते सांगितले खर म्हणजे त्या मुलानं फुलपाखराला कोशातून बाहेर येण्यासाठी मदत केली म्हणुनच त्या फुलपाखराचा जीव गेला. कोशातून बाहेर येण्यासाठी त्या फुलपाखराला जो प्रयत्न व संघर्ष करावा लागतो, त्यामुळे त्याचे पंख व शरीर अधिक बळकट होत असते व त्याला आयुष्यात जगण्याची प्रेरणा देत असतात. त्या मुलांने त्या फुलपाखराला या सगळ्या प्रयत्नापासुन दूर केलं आणि फुलपाखरू मेलं

हे तत्त्व आपल्या आयुष्याला लागू करुन पहा. आयुष्यात प्रयत्नांशिवाय, संघर्षाशिवाय काहीच चांगलं निर्माण होत नाही. आपण जर आपल्या स्वः प्रयत्नांतून समर्थ होण्यासाठी धडपडलो नाही. तर आपण त्यात आपलेच नुकसान करत आहोत हेच लक्षात ठेवा.

जीवनाच्या या स्पर्धेत नेहमीच शक्तीवान आणि वेगवान माणसंच जिंकतात असे नाही.

तर सरते शेवटी तोच जिंकतो,
जो प्रामाणिकपणे ठरवतो की मी जिंकणारच !

– संकलन

प्रिती दिगंबर पर्वत

एस.वाय.बी.ए.

७. स्त्री भ्रुण हत्या

भारतीय संस्कृतीमध्ये स्त्रीला अन्यसाधारण महत्व दिले जाते. भारताच्या जडणघडणीत स्त्रीचा सर्वात मोठा वाटा आहे. त्यामध्ये स्वराज्याचे स्वप्न उराशी बाळगणाऱ्या राष्ट्रमाता जिजाऊ, सावित्रीबाई फुले, राणी लक्ष्मीबाई, आहिल्यादेवी होळकर, चाँदबीबी व राष्ट्रपुरुष देशभक्त घडविणाऱ्या महान माता अशा अनेक स्त्रियांना इतिहासात मानाचे स्थान आहे. परंतु हीच स्त्री आज समाजाला नकोशी वाटत आहे. जन्म होण्याआधीच तिला मारून टाकले जात आहे.

खरच आजचा समाज सुशिक्षित असला तरी खरच तो शिकलेला आहे का अशी शंका उभी राहते. कारण पूर्वी भारतीय समाज अशिक्षित होता. त्यांची मुलगा हा वंशाचा दिवा आहे. अशी धारणा होती. त्यांना मुलगा झाला तर पेढे वाटत. मुलगा झाला तर आनंद वाटतो आणि मुलगी झाली तर वाईट वाटत अशी त्यांची धारणा होती आणि अशीच मानसिकता आज आपल्या सुशिक्षित समाजाची देखील आहे. खरचं आजचा समाज शिकलेला आहे. की नाही हीच खरी मोठी समस्या होऊन बसलेली आहे.

गोठयातून वासरू जन्माला आले की देव पावला असे म्हणतात. अंडयातून कोंबडी बाहेर आली देव पावला असे म्हणतात. मग मुलगी जन्माला आली की का बरं हा समाज तिला दूर लोटतो. समाज हा

परिवर्तनशील असतो त्यात आपण परिवर्तन घडवायचं असतं जर याच मुली पुढं मोठ्या झाल्या तर त्या आयुष्यभर पणती बनून तुमच्यासाठी जगेण पण आपली संस्कृती ही पुरुषप्रधान आहे. येथे पुरुष श्रेष्ठ मानला जातो. स्त्रीला तर काहीच किंमत नाही आणि असतील तर ती खुप कमी तुम्हीच सांगा मुलाला 'कुलदीपक' म्हणतात आणि मुलीला कुणी 'कुलदिपिका' म्हटल्याचं ऐकलंय का नाही ना? मुलगी झाली तर हुंड्याचा प्रश्न त्यांना लग्न जमवताना नाकीनऊ येतात. त्यातच मुलगी म्हणजे पाप, मुलगी म्हणजे जीवाला घोर मुलगी म्हणजे संकट असचं म्हणतात लोक.

आज पुरुषांप्रमाणे स्त्रीलाही मानाचे स्थान आहे. आज स्त्री पुरुषांच्या बरोबरीने उच्च पद मिळविते जर याच मुलींना शिकून मोठं केलं तर त्या पण सावित्रीबाई आहिल्याबाई राजमाता जिजाऊ यांच्यासारखे कार्य करतील. आई झोपली असशील तर उठ जागी हो ! रात्रीच्या शांत वातावरणात माझ म्हणणं ऐक ! मी मुलगी असले तरी मला जन्मु दे ! मी खेळात सायना नेहवाल मेरी कोम सारखं नाव गाजवीन राजकारणात येऊन प्रतिभाताईसारखे राष्ट्रपती सारखे राष्ट्रपती होईल हे ही जमल तर कल्पना चावला, सुनिता विल्यमसारखी अंतराळात गगनभरारी घेईन. मदर तेरेसा होऊन दीन-दुबळ्यांचे अश्रु पुशीन आणि हे ही जमलं नाहीतर मी पण मुलगा होऊन तुला म्हतारपणी काठीचा आधार देईन. तुला घास भरवीन पण त्यासाठी तू मला एकदा जगू दे आई !

फक्त एकदा जगू दे !!

काठे दिपाली विलास
S.Y.B.Com

या ओळीतून भारतीय स्त्रीची, विशेषतः ग्रामीण स्त्रीची किती दैदुरावस्था अवस्था झाली आहे हे स्पष्ट होते.

स्त्रीची प्रतिष्ठा फक्त वीर पत्नी अथवा वीरमाता होण्यास नाही तर वीर आई होण्यात आहे.त्यासाठी आपणा सर्वांना सांगू इच्छितो...मुलांनो हे शतक तुमचे आहे. संधी गमावू नका... पूढे जा.....

तुमची सकारात्मकता, मौलिकता जगाला दाखवा.... स्वतःला सिद्ध करा.....जगाला पटवून द्या.

हमसे है जमाना सारा

हम जमानेसे कम नहीं

गर्ल्स आर द बेस्ट

जानलो बात यह मानलो

मुलीच्या जन्माचे स्वागत करुया ! या

जगात सन्मान जगण्याचा त्यांचा अधिकार आहे.

विकासातील या अर्ध्या जगाला नाकारू नका

मानसिकता बदलवूया

स्त्रीभ्रुण हत्या थांबवूया

जग वाचवूया

स्त्री जन्माचं स्वागत करू या

कशी मिळणार बाळाला आई ?

कशी मिळणार भावाला ताई ?

कशी मिळणार उद्याच्या शिवबाला जिजाई ?

उद्याच्या जिजाऊला मातेच्या गर्भात मारू नका!

स्त्रीभ्रुण हत्या करू नका !!

जाता जाता एवढे सांगते की सुर्य उगवतो प्रकाश देण्यासाठी व देऊन तो परत जातो फुल उगवते ते सुगंध देण्यासाठी देऊन त्याचा सुगंध निघून परत जातो. व मुल जन्माला येते ते समाज बघण्यासाठीच त्या मुलाला पाहू द्या. मुलामुलींना गर्भात मारू नका मुला-मुलीत करू नका भेद दोघांनाही समजा एक स्त्री शिकेल तरचं, जग शिकेल.

रोकडे पूनम बाळासाहेब

एफ. वाय. बी. कॉम

९. गंमतीचं पत्र

पत्ता - मु.पो समांतर रेषा
ता. लंबातर जि. परिमिती

प्रिय व्यास महाशय यांना
स.न.वि.वि.

परवाच बहभुजाकृतीचे पत्र आले इकडे वर्तुळाबाई बऱ्या आहेत काळजी नसावी चार दिवसांपूर्वीस कळाले की समभुज चौकोणाची प्रकृती बिघडली आहे. त्यासाठी दंडगोलांचा निरोप आहे की कोनमापकाचा रस काढून रोज पिण्यास द्यावा त्याने निश्चित उतार घडेल. चि. बिंदू, रेखा व कंस शुभाशीर्वाद छोट्या त्रिज्येला गोड पापा. कळावे,

तुमचा
परिघा

१०. बाप

आई घराचं मांगल्य असते तर बाप घराचं अस्तित्व असतो. पण घराच्या या अस्तित्वाला खरचं कधी आम्ही समजावून घेतलेलं आहे का? वडिलांना बोललं जात नाही. कोणताही व्याख्याता आईविषयी बोलत राहतो. महात्म्यांनी आईचं अस्तित्व महत्व जास्त सांगितलेलं आहे. देवादिकांनी आईचेच गोडवे गायलेले आहे. लेखकांनी कवींनी आईचं तोंडभरून कौतुक केलं आहे. चांगल्या गोष्टींना आईचीच उपमा दिलेली आहे. पण बापाच्या विषयी कोठेच फारसं बोललं जात नाही. काही लोकांनी बाप रेखटला पण तापट, व्यसनी, मारझोड करणारा समाजात एक दोन टक्के बाप असे असतीलही पण चांगल्या बापाबद्दल काय ?

आईकडे अश्रूंचे पाट पाहतात. पण बापाकडे संयमाचे घाट असतात. आई रडून मोकळी होते पण सात्वत बापालाच करावे लागते. आणि रडणाऱ्यांपेक्षा सात्वत करणाऱ्यांवरच जास्त ताण पडतो. कारण समई नेहमी जास्त तापते ना! पण श्रेय नेहमी ज्योतीलाच मिळत राहते. रोजच्या जेवणाची सोय करणारी आई आमच्या लक्षात राहते पण आयुष्याच्या शिदोरीची सर्वासमोर आई मनमोकळेपणाने रडू शकते. पण रात्री उशीत तोंड खुपसून मुसमुसतो तो बाप असतो. आई रडते, बापाला रडता येत नाही. स्वतःचा बाप वारला तरी बापला रडता येत नाही कारण छोट्या भावंडांना जपायचं असतं. आई गेली तरी रडता येत नाही कारण बहिणीचा आधार व्हायचं असतं. पत्नी अर्ध्यावरच साथ सोडून गेली तर पोरांसाठी अश्रूंना आवर घालावा लागतो.

जिजाबाईंनी शिवबा घडवला असं अवश्य

म्हणावं, पण त्याच वेळी शहाजीराजांची ओढाताण सुद्धा लक्षात घ्यावी देवकीचं यशोदेचं कौतुकपण पुरातून पोराला डोक्यावर घेवून जाणारा वासूदेव सुद्धा लक्षात ठेवावा राम हा कौशल्येचा पुत्र अवश्य असेल पण पुत्र वियोगाने तडफडून मरण पावला तो पिता दशरथ होता. बापाच्या टाचा झिजलेल्या चपलांकडे बघितलं की त्याचं प्रेम कळतं. त्याची फाटकी बनियान बघितल की कळतं आमच्या नशिबाची भोकं त्यांच्या बनीयनला पडलीत त्यांचा दाढी वाढलेला चेहरा त्यांची काटकसर दाखवतो.

मुलीला गाऊन घेतील. मुलाला नाईटपॅट घेतील पण स्वतः मात्र जुनी पॅट वापरायला काढतील मुलगा सलूनमध्ये वीस-पंचवीस रुपये खर्च करतो. मुलगी ब्युटी पार्लरमध्ये तीसेक रुपये खर्च करते पण त्यांच्या घरातला बाप दाढीचा साबण संपला म्हणून आंधोळीच्या साबणाने दाढी खरडत असतो. बाप आजाराला मुळीच घाबरत नाही पण डॉक्टर एखादा महिना आराम करायला सांगतील याची त्यांना भीती वाटते कारण पोरीच लग्न, पोराचं शिक्षण, असतंच घरात उत्पन्नाचे दुसरे साधन नसतं. ऐपत नसते. तरीही तरीही मुलाला मेडिकलला, इंजिनिअरींगला प्रवेश मिळवून दिला जातो. ओढाताण सहन करून त्या मुलाला दर महिन्याला पैसे पाठविले जातात. पण सर्वच नसली तरी काही मुलं अशीही असतात की जे तारखेला पैसे येताच मित्रांना परमीट रूममध्ये पाट्या देतात. आणि ज्या बापांनी पैसे पाठविले त्याच बापाची टिंगल करतात. एकमेकांना बापाच्या नावांनी हाका मरतात.

आई घराचं मांगल्य असेल तर बाप घराचं अस्तित्व असतो. ज्या घरात बाप आहे त्या घराकडे वाईट नजरेने कोणीही बघू शकत नाही. कारण त्या घरातला कर्ता जिवंत असतो ना तो त्या पदावर असतो, आणि घरच्यांच कर्म बघत असतो. सांभाळत असतो कोणाचा मुलगा होणं टाळता येत नाही. बाप होणं टाळता येतं पण बाप कधीच बाप होणं टाळत नाही. आईच्या असणाऱ्या अथवा आई होण्याला बापामुळे अर्थ असतो.

कोणत्याही परीक्षेत निकाल लागल्यावर आई जवळची वाटते कारण ती जवळ घेते. कवटाळते कौतुक

करते. पण गुपचुप जाऊन पेढ्यांचा पुडा आणणारा बाप कोणाच्याच लक्षात राहत नाही. पहिल लटकरीणीचं खूप कौतुक होतं पण हॉस्पिटलच्या आवारात अस्वस्थपणे वावरणाऱ्या त्या बाळाच्या बापाची कोणीही दखल घेत नाही.

चटका बसला, ठेच लागली, फटका बसला तर आई गं हा शब्द बाहेर पडतो पण हायवेला रस्ता क्रॉस करताना एखादा ट्रक जवळ येवून ब्रेक अचानक लागतो तेव्हा बाप रे हाच शब्द बाहेर पडतो. कारण छोट्या संकटांसाठी आई चालते पण मोठमोठी संकटे पैलताना बापचं आठवतो.... काय पटतंय ना ?

कोणत्याही मंगल प्रसंगी घरातील सर्व मंडळी जातात. पण मयतीच्या प्रसंगी घरातील बापालाच जावं लागतं कोणताही बाप श्रीमंत मुलीच्या घरी जास्त जास्त जात नसतो पण गरीब लेकीच्या घरी उभ्या-उभ्या का होईना चक्कर मारतो. तरुण मुलगा उशिरा घरी येतो तेव्हा त्याची आई नाही तर बापच जागा असतो. मुलाच्या नोकरीसाठी साहेबांपुढे लाचार होणारा बाप. मुलीच्या स्थळासाठी उंबरठे झिजरवणारा बाप... खरचं किती ग्रेट असतो ना ?

बापाचं महत्व कोणाला कळतं ? लहानपणीच बाप गेल्यावर अनेक जबाबदाऱ्या खूप लवकर पेलाव्या लागतात. त्यांना एकेका वस्तूसाठी तरसावं लागतं बापाला खऱ्या अर्थाने समजून घेते ती म्हणजे त्या घरातील मुलगी सासरी गेलेल्या अथवा घरापासून दूर असलेल्या मुलीला बापाशी बोलताना बापाचा आवाज एका क्षणात कळतो. मग ती अनेक प्रश्न विचारते कोणतीही मुलगी स्वतःच्या इच्छा बाजूला ठेवून बाप म्हणेल तेव्हा विवाहाच्या बोहल्यावर चढते. मुलगी बापाला जाणते, जपते. इतरांनीसुद्धा असंच आपल्याला जाणावं हीच बापाची किमान अपेक्षा असते.

वलवे काजल चंद्रभान
F.Y.B.A.

११. आई म्हणजे

आई म्हणजे सगळीकडे असणं
आई म्हणजे कुठेही दिसणं
आई म्हणजे घरातला वावर
आई म्हणजे कोणालाही सावर
आई म्हणजे सारी नाती
एकत्र असणारी नातीगोती
आई म्हणजे कृती
आई म्हणजे प्रकृती
आई म्हणजे आकृती
आई म्हणजे गाभाऱ्यातील समई
शांत तेवणारी
आई म्हणजे खूप-खूप साठवण
आई म्हणजे सदैव आठवण
आई म्हणजे सगळीकडे असणं
आई म्हणजे कुठेही दिसणं

ऋतुजा चंद्रभान कोकणे
S.Y. B.Sc

१२. तुझी माझी कविता

चार ओळींचा संवाद
तुझी माझी कविता
नको असलेलं प्रेम
तुझी माझी कविता
संगतीचं मृगजवळ
तुझी माझी कविता
न उमलेलं कमळ
तुझी माझी कविता
हरवलेलं नातं
तरीही
तुझी माझी कविता
सात जन्माची गाठ
तुझी माझी कविता

बोरकर संज्योती संजय
F.Y.B.Sc

१३. आठवणी प्रेमाच्या

आज तुझी खूप आठवण येते, पुन्हा पुन्हा करावेसे वाटते
पण खरचं जीवनात माझ्या परत येऊ नकोस
खूप दिवसांनी हसलो गं आज मी, ही स्माईल तरी परत घेऊ नकोस
मी तर तुझ पहिलं प्रेम आहे अस वाटलं होत मला
पण माझ्या आधी तू कोणा दुसऱ्यावर प्रेम केलेलसं गं.
त्याचं प्रेम होत तुझ्या मनात हे जर मला माहित असतं
तर मी तुझ्यावर प्रेम केलचं नसत
हो पण राहिलो असतो तुझा तुझा आधार म्हणून
तुला असं का वाटतं तो आधार एक बॉय फ्रेंड म्हणूनच
नाही होत गं असं प्रेम चालता चालता
१०० वेळा नाव घेतलं त्याचं माझ्याशी बोलता बोलता
कधी तरी वाटायचं त्याला आणि तुला एकत्र आणावं
खुश रहा तुम्ही दोघेही नका जाऊ परत दूर अस हसतं म्हणावं
पण प्रिये वाईट याच नाही वाटतं की तू माझी नाहीयेस वाईट तर याचं वाटतं की
तू मनातून जातचं नाहीयेस. मनातच राहिलेयेस प्लिज जा ना निघून.
मी खरं प्रेम केलं होत गं तुझ्यावर, त्याची एवढी मोठी शिक्षा का देतीयेस
खरचं गं अडकलोय मी, पण प्रयत्न चालू आहे माझे
आठवण नाही येऊ म्हणून सर्व फोटो पण डिलिट केलं गं तुझे
आणि थोडा फार शहाणा पण झालो मी आता, नाही मी आता परत कोणावर प्रेम करणार
सक्सेस व्हायचयं मला, आणि तो मी होणार पण,
तुझ्यासाठी पाहिलेले स्वप्न मी पूर्ण करणारचं
आणि माझ्या आठवणीने तुझे डोळे पाण्याने भरणारच
तुझी स्माईल आठवून आठवून जगणार मी आयुष्यभर
नाही मांडणार मी माझ्या व्यथा... नाही बदलणार मी माझा स्वभाव
नाही ना तू तुझं पहिलं प्रेम विसरू शकलीस ! मग मी कस विसरू गं तुला...
तू माझ्यासाठी होतीस; राहणार आहेस असं वाटलं होतं मला
पण माझ्यापेक्षा तुला माझ्या प्रेमाची व्यथा कधी कळलीच नाही
जाऊ दे हे सगळं सोड ना, तू खूश आहेस ना तू खूश रहा
मी पण जगेन हसतं खेळतं प्रॉमिस माझं तुला सक्सेस झालेलं पाहशील तू मला
पण खरचं प्रिये मी तुझ्यावर खूप प्रेम करायचो
तुला कधी फसवलं नसतं पण तू फसवलं मला, हो माहिती आहे तू चुकीचं नाही केलस
माणसाने प्रेम त्याच्यावर कराव जो मनात असतो
नाही गं नाही सांगता येत तू का असं केलंस...
शब्दच नाही माझ्याकडं, ज्या दिवशी तू मला त्याच्याबद्दल सांगितल ना
अगदी जीव द्यावासा वाटत होता
पण तुझी स्माईल गं... तिने थांबवलं खरचं. खरचं आज तुझी खूप आठवण येते....

जोधळे आकाश बाबासाहेब

M.Sc - 1 (Drug Chemistry)

१४. असं का ?

देश गरीब आहे म्हणतात
मग निवडणुकांवर अफाट खर्च का करतात ?
शेतकरी अन्नदाता आहे म्हणतात
मग शेतकरी जीव का देतात ?
देशात हरीतक्रांती झाली म्हणतात
मग लोक उपाशी का मरतात ?
देशात सुरक्षा यंत्रणा आहे असे म्हणतात
मग मुंबईसारख्या ठिकाणी बाँबस्फोट का होतात ?
'हम सब एक है' म्हणतात
मग राष्ट्र विभक्त का मागतात ?
मग देशात दंगली का होतात ?
सगळे धर्म समान म्हणतात
मग देशात दंगली का होतात ?
स्त्री-पुरुष समानता आहे म्हणतात
मग स्त्रिया आरक्षण का मागतात ?
दारुबंदी आहे म्हणतात.
मग दारूची दुकाने कशी चालतात ?
जात-पात नाही म्हणतात
मग जातीचे प्रमाणपत्र का मागतात ?
आम्ही भारतीय आम्ही भारतीय असं म्हणतात
मग स्वदेशी सोडून विदेशी का वापरतात ?
भारत माझा देश सारे भारतीय माझे बांधव आहेत
असं म्हणतात.
मग दुसऱ्या दिवशी बांधावर भांडणे का करतात
पुरे झाला तुमचा भ्रष्टाचार आतातरी येऊ द्या
भारतभुमीला आकार

वलवे काजल चंद्रभान
F.Y.B.A.

१५. आई

संपत नाही जिची नव्याची नवलाई
ईश्वराचे रूप जणू असते आपुली आई.

जो असतो आईच्या प्रेमासाठी पारखा
नसे जगात कोणी दुर्देवी तयासारखा

कोणी म्हणतो माता तर कोणी म्हणे माय
गोडवा तिचा असा, जशी दुधावरची साय

आई म्हणजे जीवनात मंत्र असे गायत्रीचा
गंगेसाठी असतो जसा वसा त्या गंगोत्रीचा

सूर्याची ऊब आणि चंद्राची शीतलता
सागरासारखी अभंग, आईची ती ममता

नक्षत्रासम स्थिर, कधी पृथ्वीसम फिरणारी
दगडासम घट्ट कधी पाण्यासम वाहणारी,

जरी दिसते दिसायला बाईसारखी बाई
जगात नसते कुठे आईसारखी आई

कामठे स्वप्निल शरद
F.Y.B.Com

१६. महाविद्यालय आमचे छान !

महाविद्यालय आमचे छान,
आहे संगमनेरची शान

येथे मिळतो सर्वांना मान
सह्याद्री महाविद्यालय
आहे पुणे-नाशिक रोडवर
परंतु राज्य करते प्रत्येक विद्यार्थ्यांच्या हृदयावर

सह्याद्री महाविद्यालय आहे शिस्तीचे फार
कारण येथे प्राचार्य दातीर सरांची देखरेख
सह्याद्री महाविद्यालयाचे भव्य मैदान
म्हणूनच येथे खेळाडू झाले महान
सह्याद्री महाविद्यालय म्हणजे
ज्ञानाचा साठा

म्हणूनच येथे बुद्धीनिष्ठ प्राध्यापकांना नाही तोटा
सह्याद्री महाविद्यालयाची पाहून शान विद्यार्थ्यांना
वाटतो या महाविद्यालयात शिकण्याचा अभिमान

थोरांनी लावलेल्या वृक्षांचे वाहतात वारे
म्हणूनच सह्याद्री महाविद्यालयात चमकतात तारे
महाविद्यालय आमचे छान !

थिटमे वैशाली कौशीराम
F.Y.B.A

१७. असं हे बालपण पुन्हा मिळावं

असं हे बालपण पुन्हा मिळावं
पुन्हा ते बालपण यावं
सायकलच्या मधल्या
नळीमध्ये पाय टाकून
मनसोक्त फिरणं मिळावं
गोट्यांच्या डावामधून
नव्या मित्रत्वाचं नात जुळावं
पुन्हा त्या ओढ्याच्या कडेला जावं
एखाद्या आंब्याचा पाड गलुरीच्या दगडानं पाडावं
जुन्या गोष्टीच्या पुस्तकाचं याड जडावं
मनासारखं काहीतरी करावं
लंगडीच्या डावात मधीच घुसावं
त्यातच आपल्यासाठी कुणीतरी हसावं
त्या चिमण्या पाखरांच्या प्रेमात पडावं
लव्हाळी यासारखं लवचिक बनावं
खरंच अस काहीतरी पुन्हा विपरीत घडावं
रुसणं फुगणं आईला कळावं
आईनचं मार देऊन डोळ्यात पाणी आणावं
मग डोळ्यातलं पाणी आईनचं पुसावं
खरंच अस हे बालपण पुन्हा मिळावं
खरंच अस हे बालपण पुन्हा मिळावं
असं हे बालपण पुन्हा मिळावं

कासार प्रशांत पंढरीनाथ
F.Y.B.A

१८. आई-बाबा

आईने बनवलं
बाबांनी घडवलं
आईने शब्दांची ओळख करून दिली
बाबांनी शब्दांचा अर्थ समजवला
आईने विचार दिले
बाबांनी स्वातंत्र्य दिले
आईने भक्ती शिकवली
बाबांनी वृत्ती शिकवली
आईने लढण्याची शक्ती दिली
बाबांनी जिंकण्याची निती दिली
त्यांच्या परिश्रमामुळे यश माझ्या हात आहे
म्हणून तर आज माझी ओळख आहे.

गुंजाळ प्रियंका अशोक
M.A. | Economics

२०. नशीब

त्यांनं काम केलं दिवसभर
आणि तो श्रमला रात्रभर
त्यांनं मौजमजा सोडली
आणि सोडलं काही गोष्टीचं सुख
त्यांनं अवघड पुस्तके वाचली
नव्या गोष्टी आत्मसात केल्या
आणि पुढे मुसंडी मारली
यशस्वी होण्यासाठी

त्यांनं उदंडं कष्ट घेतले
आत्मविश्वासानं आणि धैर्यानं
तो पुढे झेपावत राहिला
आणि तो जेव्हा यशस्वी ठरला
तेव्हा लोक म्हणाले -
नशीबवान आहे तो !

संकलन- येवले कविता नवनाथ
S.Y.B.A.

१९. अजूनही आठवते मला माझे बालपण

अजूनही मला आठवते माझे बालपण
किती गोड निरागस असते हे बालपण
इकडे तिकडे बागडत बागडत
खेळत होतो गल्ली-गल्ली लपाछपीचा डाव खूप रंगायचा
एकावर डबल-डबल राज्य आले.
की खूप चीड यायची
पण खेळण्यात मजाच खूप यायची
जर खेळताना समोरून गुरुजी दिसले की
पुरी गल्ली साफ होऊन जायची
खोड्या करत मजा करत
बालपण हे मजेत जायचे
खाता-खाता बाहेरून आवाज आला की तसेच हातात
खाऊ घेवून पळत सुटायचे
मस्करी जर कोणाची केली तर
बेसोक्त मार खायचा आणि धो-धो रडायचे
नंतर परत खेळण्यासाठी निघायचे
अजून ही मला आठवते माझे बालपण
किती गोड निरागस असते हे बालपण

पोखरकर वृषाली संजय
F.Y.B.B.A. (C.A.)

२१. आई

प्रेमाला अर्थ काय, एक वेळ सांगशील का
तुझ्या नावाचा जप
माझ्या हृदयात ऐकशील का ?
का वेड केलंस मनाला
एकदा सांगून जाशिल का ?
तुझी वाट पाहताना
रस्त्यावरती भेटायला मला येशील का ?
विसरलीस मला तरी चालेत
स्वप्नात माझ्या येशील का ?
थकलेल्या डोळ्यांनी हलकी एक
गार झुकूळक वाऱ्याची देशील का ?
आठवणीत माझ्या राहतेस
तशी आठवणीत मलाही ठेवशील का ?
स्वप्नांच्या राज्यात तरी
फक्त माझीच एकदा होशील का ?
(फक्त माझ्या आईसाठी)

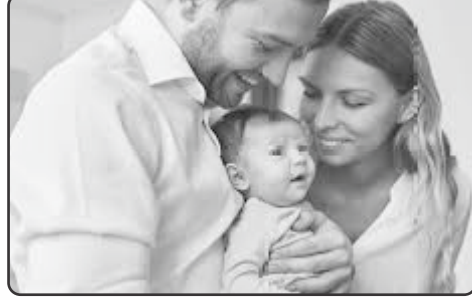
गुंजाळ प्रियंका अशोक
M.A. | Economics

२२. वेडं माझ मन

खूप सांगायचं होत तुला
पण वेळ नव्हता रे मला
माफी मागते मी तुझी
एकदा माफ करशील मला
स्वतःपेक्षा तुझ्यावर जास्त
प्रेम करायचे
तुझ्यामध्येच सगळ जपून मी ठेवायचे
ऐकून नाही घेतल तर मी
आतल्या आत रडायचे
मला सोडणार नाही तू
म्हणून पुन्हा मी हसायचे
आयुष्यात खुप संकटे आली
पण घाबरून गेले नाही
तू सोबत असताना मला
भीती कधी वाटली नाही
तुझ्यापेक्षा दुसऱ्यावर मी कधी
प्रेमच केलं नाही
कारण तुच सांगितल नको करू
तुला ते झेपणार नाही
तुला विचारून कधी मी
कोणताच निर्णय घेतला नाही
मग आता असं का वागतो
तेच मला कळत नाही
तुच मला आधार दिला
चालणाऱ्या पायांना भार दिला
इतक सहजासहजी विसरून
कस जाईल मी तुला
सर्वाजवळ असतं हो पण विचारतय कोण
आजच्या या पिढीला नुसतं
व्हॉटसअप आणि फोन
सांगून टाकते सगळ्यांना
आहे तरी कोण
तेच आहे मित्रांनो
वेड माझ मन
असचं माझ प्रेम आहे
वेड माझ मन

काठे दिपाली विलास
S.Y.B.Com

२३. आई-बाबा म्हणजे नक्की काय असतात ?

आयुष्य जगण्यासाठी देवाने दिलेले अॅडव्हान्स पाढबळ असतं तुमच्या प्रत्येक दिवसात त्यांनी आपलं स्वप्न पाहिलं असत तुमच्या जन्मापासून त्यांनी आपलं आयुष्य खर्चलेलं असत आई तुमच्या आयुष्याच्या गाडीचं योग्य दिशा देणारं स्टियरींग असतं.

अचानक आलेल्या संकटात सावरायला वडिल म्हणजे अर्जट ब्रेकचा पर्याय असतात

आईच प्रेम म्हणजे, रोजच्या आयुष्यात कामाला येणारं बँक बॅलन्स असतं.

वडील म्हणजे गरजेच्या वेळी मिळणारा तुमचा बोनस किंवा व्हेरिअबल पेमेंट असतात.

आई म्हणजे तुम्हाला सतत जोडणारं मोबाईलच नेटवर्क असते.

तर कधी नेटवर्क थकलं तर वडील म्हणजे अर्जट एस.एम.एस. असतात. आई म्हणजे तुमच्या आयुष्यात अॅन्टी व्हायरस असते.

तर शोधून काढलेलं व्हायरसं संपायला वडील हे क्वारन्टाई बटन असतात.

आई म्हणजे तुमच्या आयुष्यातलं शिक्षणाचं विद्यापीठ असतं वडील म्हणजे चालती बोलती अनुभवाची फॅक्टरी असतात आई वडील तुमच्या आयुष्यातली साठवलेली पुण्याई असते वडील म्हणजे कर्म करून आयुष्यभर मिळवलेली कमाई असते.

गुंजाळ प्रियंका अशोक
M.A. | Economics

२४. जगाव तर कुणासाठी ?

जगाव तर कुणासाठी ?

आपल्या आई व वडिलांसाठी

लढावं तर कुणासाठी ?

आपल्या मातृभूमिसाठी ॥६॥

बोलावं तर काय ?

म्हणजेच आपली 'मराठी माय'

आदर्श असावे तर कुणासारखे ?

'डॉ.ए.पी.जे. अब्दुल कलामांसारखे ॥१॥

वापरावं तर काय ?

'स्वदेशी' एकच नाव हाय

आचरण असावं तर कुणासारखं

'शिवराय' व भिमरावांसारखं ॥२॥

लढावं तर कशासाठी ?

जग जिंकण्यासाठी

जगावं तर कशासाठी ?

आकाशात उत्तुंग भरारी घेण्यासाठी ॥३॥

अभिमान असु दे भारतीय म्हणून जगण्याचा

स्वाभिमान असू दे महाराष्ट्रात जन्म घेण्याचा

जगतानांही भारतभूमिसाठी जगू दे

शेवटचा श्वास जातानाही भारत भूमिच नाव

माझ्या मुखात असू दे ॥४॥

थिटमे वैशाली कौशीराम

F.Y.B.A

२५. आशा

दुःखी जीवन देण्यापेक्षा

जीवन न दिलेले बरे

कष्टाला काही मान्यताच नाही

तर जीवन नाही खरे

परमेश्वरा !!!

का छोट्याशा आशेसाठी गरीबांचे प्राण

पणाला लावतो ?

सर्वाप्रमाणे कष्ट करूनही काहींनाच

का तळमळायला सांगतो

प्रकाश नाही छोटी ज्योत आहे

तरीही शिक्षणात आनंद वाटतो

पण छोटी आशा पूर्ण करण्यासाठी

जीव मात्र आटतो

लक्ष्मी नाही, विद्या आहे याचाच आनंद वाटतो

धन नाही, गुण आहे.

यातत समाधान वाटते

एवढे मनात ठेवूनच जीवन जगावेसे वाटते.

प्रिती दिगंबर पर्वत

S.Y.B.B.A.

२६. लेक परक्याचं धन ...

आई-बापाची लाडकी, लाडकी तू परी

सोडूनिया जाते परक्या घरी

जाते लाडाची लेकआज सासरी...

आई बाबांनी केले कन्यादान

सात जन्माची गाठ दिलीया बांधून

माहेर सोडून या सासरी जाणं

येई बालपणीच्या मनी आठवणी...

नांदावे सुखाने तु सासरी

नजर लागू नये संसारी

सोडूनिया जाते आज सासरी

आईची ही तान्हुली बापाची छकुली

भावाची लाडली सासरी चालली

बहिणीला बघूनी नयनी अश्रु दाटली

चालले दादा मी भावाला म्हणाली

घेऊन आशीर्वाद डोक्यावरी

जोंधळे आकाश बाबासाहेब

Msc. I (Drug Chemistry)

२७. आयुष्यं...

लिहिताना जपावे अक्षर,
मनातले
रडताना लपवावे पाणी
डोळ्यातले
बोलताना जपवावे शब्द
ओठातले
हसताना विसरावे दुःख
आयुष्यातले....

माणुसकी

माझी माणसं हीच माझी संपत्ती
लोक म्हणतात,
जगण्यासाठी पैसा लागतो
पैसा तर व्यवहारासाठी लागतो'
जगण्यासाठी मायेची माणसं लागतात !

अभंग शुभांगी गोरख

२८. आठवण येते का हो ?

जीवनाच्या वाटेवरती सोडून गेलेत तुम्ही आम्हाला
आठवण येते का कधी आमची तुम्हाला
एवढे वर्ष झालेत जाऊन तुम्हाला
पण एकदाही नाही आलात डोकावून बघायला
आठवण येते का हो कधी आमची तुम्हाला

एकदाही विचार नाही केला तुम्ही जाताना
काय असेल कसे असेल आम्ही या क्षणाला
आठवण येते का हो कधी आमची तुम्हाला
आणि खरं सांगा
आठवण येते का हो कधी आमची तुम्हांला
आठवण येते का हो, कधी आमची तुम्हाला.

वाडेकर हर्षदा
S.Y. B.Com

२९. बाबा

बाबारूपी वटवृक्षाची
घरास मिळते छाया.
त्यांच्या नयनी नित्य आढळे
आमच्यावरची माया.

कुटुंबातल्या सर्वांसाठी
सदा झिजवती काया
ठाम उभे ते आमच्यापाठी
उभा जणू गणराया

शिकवण त्यांची बहुमोलाची
कधी न गेली वाया
त्यांचे हे उपकार जीवनी
कधी नको विसराया

परीसाचा सहवास लाभला
आमच्या जगण्याला या
सोने झाले जीवन केवळ
स्पर्शाने प्रभूराया.

शब्द तोकडे पडती हे
गुणगान त्यांचे गाया
तीर्थरूप त्या वटवृक्षाच्या
रोज पडावे पाया.

बोरकर संज्योती संजय
F.Y.B.Sc

३०. प्रेम कुणावर करावे ?

प्रेम कुणावर करावे ?
जो आपल्याला आवडतो त्याच्यावर,
की ज्याला आपण आवडतो त्याच्यावर
प्रेम कुणावर करावे ?
मन वेधून घेणाऱ्या गुलाबांवर
की त्याला जपणाऱ्या काट्यांवर
प्रेम कुणावर करावे ?
जन्म घेतलेल्या मायभुमीवर
की हिच्यासाठी प्राण अर्पण केलेल्या जवानांवर
प्रेम कुणावर करावे ?
सुंदर नाजूक वेर्लींवर
कि तिला आधार देणाऱ्या वृक्षांवर
प्रेम कुणावर करावे ?
रंगेबीरंगी दिसणाऱ्या फुलपाखरांवर
कि त्याला बागडण्याची चेतना देणाऱ्या वाऱ्यावर
तुम्हीच सांगा
प्रेम कुणावर करावे ?
परवा भेटलेल्या मुलांवर
की आयुष्यभर आपल्यावर जीव
ओवाळून टाकणाऱ्या
आई वडिलांवर

नागरे सुवर्णा राजेंद्र (F.Y.B.A.)

३१. जीवन नौका

कीतीही आले गेले जीवनात माझ्या
नाही मी डगमगले जीवनात माझ्या
जीवनाच्या वाटेवरती किती पेरले काटे
नाही जाऊ दिला विश्वास मी आपला
या सर्व त्रस्तवाटांनी वाटे मजला
जावे कुठेतरी निघुनी या विश्वातुनी
सावरले मनास केला एक विचार
एक मोठा घेऊन घोट पिला अथांग सागर
जैसे उरवीले मी होते जीवनात
तैसे जाहले होते पाशान मी
या करुनेतून भेटली मजला दिशा
आम्ही कोण आहोत दाखून द्यावे सर्वांना

पोखरकर वृषाली संजय
F.Y.B.B.A. (C.A.)

३२. सुख दुःखाच्या पाऊल वाटा

आई वडिलांचा आशीर्वाद,
डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर,
यांची पुण्याई,
गौतम बुद्धांचा धम्म
आणि मित्र मैत्रीनिंचे प्रेम
हे सर्व सुख मला लाभले
माझे आयुष्य बदलून गेले
जीवनात वाटतं काहीतरी व्हावं.
आपलं देखील नावं मोठं व्हावं.
खरचं वाटतं आयुष्य खूप सुंदर असावं.....
आयुष्य जगणं हे देवाच्या हातात असतं
आयुष्य जगत असताना कमावणे
आणि गमावणे हे मात्र मनुष्यांच्या
हाती असतं.
खरचं आयुष्य खूप सुंदर असावं
असं मला वाटतं
या सर्व व्यक्तींचे विचार घेवून
उंच भरारी घ्यावी असे वाटते
जीवन जगत असताना
आशीर्वादाची, प्रेमाची, संगत. सोबतीची
गरज लागते तरचं ते जीवन जगने साधे जाते
म्हणून खरचं म्हणावसं वाटत
आयुष्य खूप सुंदर असावं
आयुष्य खूप सुंदर असावं.....(३)

पवार कावेरी कैलास
एस.वाय.बी.ए.

३३. शांत त्या समुद्रकिनारी....

शांत त्या समुद्रकिनारी
 आठवणींत तुझ्या बसले
 खळखळणाऱ्या लाटांच्या आवाजानी
 मनातच मी हसले ।
 सुंदरसा ज निसर्ग पाहताना
 मनातच मी रमते
 शांत त्या समुद्र किनारी
 तुझीच वाट बघते
 नाजुकश्या त्या वाऱ्याचे
 अचाणक कोड्यात अडते
 त्या किनारी बसुनी मी
 तुझ्या प्रेमातच पडते
 एकांतात एकटी असूनही मी
 तुझ्याच सहवासात राहते
 शांत त्या समुद्रकिनारी
 आठवण तुझी पाहते
 खळखळणाऱ्या लाटांच्या किनारी
 तुझीच वाट बघते
 तुझीच वाट बघते...

सायली सुरेश काठे
 F.Y.B.Com

३४. मुलींनी जगावे तरी कसे... ?

मन मोकळेपणाने समाजात वावरले
 तर म्हणतात पोरीला घरबंधन नाही
 शांत थोर गंभीरपणे वावरले तर म्हणतात, हिम्मत नाही
 लवकर लग्न केले तर म्हणतात
 एखादे लफडे लपवायचे असेल
 लग्नाला उशीर झाला तर, म्हणतात
 मुलीत काहीतरी खोड असेल
 खूप शिकली तर म्हणतात ती डोक्यावर मिऱ्या वाटेल
 मित्र मंडळी जास्त असेल तर, म्हणतात
 ती टवाळ असतील
 मित्र मैत्रीणी नसतील तर म्हणतात एक कोंडी असेल
 मग तुम्हीच सांगा मुलींनी जगायचे तरी कसे ?

खताळ करण
 F.Y.B.Sc

३५. नाती

जीवनात नाती तशी अनेकच असतात
 पण ती जपणारी लोक फार कमीच असतात
 काही नाती असतात रक्ताची, तर काही द्याची, तर
 काही नाती असतात. जन्मो जन्माची तर काही
 काही क्षणापुरतीची काही नाती असतात...
 केसांसारखी न तुटणारी पण वेळ आलीच तर
 वाकणारी
 काही नाती असतात लांबूनच आपले म्हणणारी
 जवळ गेल्यावर मात्र दुर करणारी
 काही नाती असतात पैशाने विकत घेता येणारी
 तर काही प्रेमाने आपलेसे करणारी
 काही नाती असतात
 न जोडता सुद्धा टिकणारी
 तर काही जोडून सुद्धा तुटणारी
 जी व्यक्ती तुम्हाला सोबत
 असताना खुप हसवते
 तिच व्यक्ती सोबत नसताना खुप रडवते.

गुंजाळ स्वप्नाली राजेंद्र
 F.Y.B.Sc

३६. मलाही एक मैत्रीण मिळाली....

माझ्या आयुष्यात खुप सान्या मित्र मैत्रीणी
आल्या पण आयुष्याच्या एका वळणावर एका मुलीने एन्ट्री केली
अन जीवनाच्या प्रवासात मला ही एक मैत्रीण मिळाली
जिने विश्वासाचे धागे गुंफले अन् तिच्यासोबत संवाद सुरु झाला
ती छान दिसते... क्यूट आहे किंवा तिच्याविषयी
ना शारिरीक आकर्षण वाटलं तर कोणतरी असावं ना आपलं म्हणणारं
असं आपली वाटणारी, माझी पाठराखण करणारी, नेहमी प्रोत्साहन देणारी
निस्वार्थ मैत्रीचं नात जपणारी, मला ही एक मैत्रीण मिळाली
मी नाही म्हणालो की ती हो म्हणते, राग तर तिच्या नाकावर कायम असतो
आणि गंमत म्हणजे हसु ही कायम ओठांवर
पटकन चिडून रागावते सुद्धा, पण त्यातुनही मला शिकवणारी
मला ही एक मैत्रीण मिळाली
मी म्हणजे वाढाव कधीही कुणाचं न ऐकणारा
डॅशींग असणारा मी, मुली मैत्री करायच लांबच
पण बोलायलाच घाबराच्या, असा असणारा मी पहिल्यांदा
एका मुलीला आदरयुक्त भीतीने, घाबरायला लागलो अन् ती घाबरवणारी
मला ही एक मैत्रीण मिळाली
जी मला रोज एस.एम.एस. करते, मला पण तिच्या सोबत बोलावसं बाटलं
तिच्या सोबत बोलताना खूप मज्जा येते, कधी कधी फ्लर्टिंग पण करतो
पण मला कधीही सिरियसली न घेणारी
मलाच सांगाव लागत, घे सिरियसली म्हणून अशी असणारी
मला एक मैत्रीण मिळाली, भेटली तर सुंदर स्लाईल पण देते
जीची मला विचारपूस करावीशी वाटते माझ्यासोबत नेहमी खडूस सारख बोलते
मित्र-मैत्रीणींमध्ये बोलताना मात्र माझी बाजू घेते
अशी भाव खाणारी, मला ही एक मैत्रीण मिळाली
जी नेहमीच प्रेरणा देते, खुप सान्या गोष्टी शिकवते
खुपदा तिच्या अन माझ्यावर, मित्र-मैत्रीणी चर्चा करतात
तिला त्याच काही घेणं नसतं, आय डोन्ट केअर म्हणणारी
बिनधास्त अन बेधडक असणारी, मला ही एक मैत्रीण मिळाली
माझ्या मनातील असंख्य प्रश्नांना उत्तर, घायला न कंटाळणारी
पण मला कधी कधी वाटतं, की तिच्या मनातील वादळांना
ती मनातच ठेवणारी, मला ही एक मैत्रीण मिळाली तिच्या इतकं
मला तरी कोणी ओळखत, असेल असं मलातरी वाटत नाही
मी ही तिला लहान मुलांसारखे सर्व सांगत बसतो
अन तिलाही कंटाळा येत नाही ऐकताना
कॅटबरी तिची आवडती गोष्ट, माझ्या खाण्याच्या सवयीवर आईसारखे लक्ष ठेवणारी
मला ही एक मैत्रीण मिळाली
आज आयुष्यातील पहिली कविता जिच्यावर करावीशी वाटली अशी निस्वार्थ प्रेम करणारी
मला ही एक मैत्रीण मिळाली

महेश पानसरे

हिंदी विभाग

खडा हिमालय बता रहा है,
डरो न आँधी पानी में,
डटे रहो तुम अविचल होकर
सब संकट तुफानों में.

- सोहन लाल द्विवेदी

अनुक्रमणिका

अ.क्र.	शिर्षक	पृष्ठ क्रमांक
१	आधुनिक नारी	३५
२	शेरो शायरी	३५
३	जल है तो कल है	३६
४	एक तरफा प्यार	३७
५	समाज में स्त्रियों का स्थान	३८
६	कॉलेज हमारा	३८
७	कृष्णा सोबती (ज्ञानपीठ २०१७)	३९
८	शेरो शायरी	४१
९	दहेज और आज का युवक	४२
१०	विश्व हिंदी साहित्य सम्मेलन	४३
११	जिंदगी	४५
१२	पानी ही जीवन है ।	४६
१३	शायरी	४७
१४	बेटी बचाओ बेटी पढ़ाओ	४८
१५	काश एक तारा बन जाऊँ	४८
१६	भारत की विशेषता है विविधता में एकता	४८
१७	भारतीय समाज में नारी का स्थान	४९
१८	हिंदी साहित्य और सिनेमा	५०
१९	माँ बाप	५१
२०	पिता	५१
२१	पैसा	५१
२२	जल ही जीवन है	५२
२३	कॉम्प्युटर अगर जिंदगी होती	५२
२४	शायरी	५२
२५	जिंदगी	५२

१. आधुनिक नारी

प्राचीन काल की नारी और आधुनिक नारी इन दोनों कालों में नारी का जीवन अलग - अलग नजर आता है प्राचीन काल की नारी चार दीवारों में बँधी हुई नजर आती है प्राचीन काल में जिस प्रकार नारी ओ ने शोषण सहा है। आधुनिक काल की नारी न चार दीवारों में बँधी है और नही शोषण सह सकती है।

आधुनिक काल की नारी हमे विविध क्षेत्रों प्रयास करते नजर आती है आज की नारी का स्तर उच्च स्थान पर रहती हूए नजर आती है। भले ही नारी ओं की संख्या कम होती नजर आती है, फिर भी वहाँ सबके आगे हुए नजर आती है जिस प्रकार नारी ओ की संख्या कम हो रही है, इसलिए आज 'बेटी बचाव, बेटी पढाव' बदलाव का मंत्र लेकर समाज आगे बढ रहा है आधुनिक नारी समाज को सही दिशा देने का और समाज में परिवर्तन लाने का काम कर रही है, जब समाज में सुधार होगा तभी देश का विकास पूरा होता नजर आएगा नारी में जो ताकद है, वह और किसी में नहीं है। नारी ममता और स्नेह की मूर्ती है, नारी को जननी माता कहा गया है। नारी को अपने घरों के सभी सदस्यों का कष्ट झेलना जान सकती है। आधुनिक नारी ने पुरुषों जैसा स्थान प्राप्त कर लिया है जो प्राचीन काल में नारी को नही थी। आधुनिक काल की शिक्षा क्षेत्रों में नारी उच्च स्थान प्राप्त कर चुकी है आज नारी शिक्षा क्षेत्र अशिक्षित नहीं रह सकती। जिस प्रकार आज के तौर पर तंत्रज्ञान बढ रहा है उसी प्रकार नारी भी आगे बढने के मोड पर है। आज की प्रतियोगितामें नारी प्रथम स्थान पर खडी है व्यापार के क्षेत्रों में देखो तो आधुनिक नारी भी बहुत आगे निकल चुकी है।

आधुनिक नारी के जीवन में परिवर्तन आ चुका है नारी आज समाज के समस्याओं का सामना करने मे सक्षम है। आधुनिक नारी होते हूए भी वह आज

अपने बच्चों का भविष्य किस प्रकार उज्ज्वल करना है नारी जान सकती है बच्चे मिट्टी के पुतले होते है। उन्हे किस प्रकार बनाना है यह नारी ही जान सकती है जिस प्रकार नारी घर मे अपना स्थान बनाती है नारी अपने बच्चो को सही दिशा देने का काम करती है आज के तौर पर देखे तो जो नारी को आरक्षण मिला है उस से नारी और भी आगे बढने का प्रयास करती नजर आती है।

श्री. राहुल कतारी

२. शेरों शायरी

दुवाओं के भीड में एक दुवा हमारी होंगी
जिसमें माँगी हर खुशी तुम्हारी होगी
फुलो के जैसा नाजो से पाला उसको
अपने कलेजें से लगाकर रखा उसको
दर्द कभी ना देना उस तितली को
दुनिया कहती है बेटी जिसको
दर्द सहन कर सँभाला उसको
गमों से दूर रखु खुशियां दी उसको
बिदा कर रखु खुशिया दी उसको
बिदा कर रहा हूँ आज उस बेटी को
मेरी हर जरूरतों को पता था जिसको
कहते है प्यार करने वाले कभी डरते नहीं
फिर जिंदगी भर साथ निभाते क्योँ नहीं
फिर जिंदगी के पलो को प्लस करो
जिंदगी में मुश्किल को मायनस करो
जिंदगी में गमों को मल्टीप्लाय करो
जिंदगी में गमों को डिवाइड करो
और लाईफ एन्जॉय करो

वर्षे प्रज्ञा संजय
(एफ.वाय.बी.ए)

3. जल है तो कल है

कहा है किसी ने प्यास लगी थी गजब की मगर पानी में जहर था, पिते तो मर जाते ना पिते तो भी मर जाते यही दो मसलें जिंदगी भर हल न हुए ना नींद पुरी हुई ना ख्वाब मुकमल हुए वक्त ने कहा काश थोडा और सब्र होता और सब ने कहां काश थोडा और वक्त होता ।

जिंदा रहने के लिए मनुष्य हो या पंछी हो चाहे कोई भी हो हर एक के लिए पानी की जरूरत तो होती है अगर मनुष्य की जीवन में पानी नहीं है। तो वह मर जाएगा पेड़-पौधा को पानी नहीं रहता है तो वह नष्ट हो जाएंगे इस तरह हर एक को जल की जरूरत जल से ही हमारा भविष्य उज्रवल रहेगा। सब में जिंदा रहने की अपनी इच्छा शक्ति प्राप्त हो जाएगी जल से ही हम कल देख पाएंगे जल को पाने की चाह रखनी चाहिए बल्कि ना खोने की मनुष्य काम करता हो या ना हो फिर भी हर घंटे बाद उसे प्यास लगती है तो वह पानी की और खिंचा कुँआ जाता है खेती करने वाले जितने भी इन्सान है उन्हे जल की जादा ही जरूरत होती है वह अपने खेतों के लिए बावडी, तालाब, खेत इसका उपयोग वह पानी एकट्ठा करने के लिए करते है और खेती को उस जल का उपयोग किया जाता है हम सब को जिंदगी जिने के लिए जल सब से अनमोल है जल हमें बारिश के द्वारा प्राप्त होता है अगर बारिश नहीं होती है तो सब कुछ बदल जाता है धरती सुनी सुनी लगने लगती है पेड़ पौधे सुखने लगते है पंछी जल को पाने के लिए इधर उधर भटकते है और जानवरोंको खाने के लिए और पिते के लिए पानी कम मात्रा में मिल जाता है पानी दुषित हो जाता है तो इन्सान भी बिमार होने लगते है अगर पेड़-पौधे ही नहीं रहेंगे तो हमे ऑक्सिजन कैसे प्राप्त होगा ? जब हम पेड़ को काटन से बचाएंगे तो पेड़ हमें बचाएंगे, बारिश होगी, ऑक्सिजन मिलेगा, पंछी अपना घर बनाएंगे सब कुछ मिल जाएगा ।

‘कल करे सो आज कर’

आज करे सो अब !

अगर हमे हमारा कल देखना है तो हमे जल को बचाने के लिए पुरी कोशिश करेंगे कुछ भी करना हो तो हम जल को बचाएंगे जल को बचाना है तो पहले हमें पेड़ो को बचाना है और बहुत सारे पेड़ लगाकर उनकी रक्षा करनी है रक्षा करना यह मनुष्य का काम है पहले बहुत सारे घने जंगल थे

जंगल घने होने के कारण वातावरण भी अच्छा था लेकिन आज के इस युग में मनुष्य को पेड़ लगाना चाहिए मगर पेड़ लगाने की बजाए उसे काटने का काम करते है और अपने रहने के लिए जगह बनाते है जिस जगह घने पेड़ है उस जगह का वातावरण अच्छा होता है वहाँ जल का प्रमाण जादा होता है और जहाँ पेड़-पौधे कम होते है वहाँ जल का प्रमाण कम मात्रा मे होता है वातावरण दूषित रहता है इसके कारण पानी भी दूषित हो जाता है ऐसा पानी के कारण मनुष्य बिमार होता है और धीरे धीरे मृत्यु के ओर चला जाता है इसलिए मनुष्य को अगर कल का दिन देखना है तो जल को पहले बचाना होगा जिस तरह नन्ही चौंटी अनाज लेकर चढती है सौ बार चढकर गिरना गिरकर चढना हार उसने कभी न मानी एक चौंटी जिंदगी में कभी हार नहीं मानती उसी तरह मनुष्य को भी हार नहीं माननी चाहिए जल दुषित न हो वह अच्छा कैसे रह सकता है इसकी पुरी कोशिश करनी चाहिए नदी, तलाव, कुँआ बाबडी इनमें अगर बहुत सारा कचरा हो तो उसे बाहर निकालना चाहिए कचरे की वजह से पानी दूषित होने से रोखना है जितनी हम अपने चेहरे को सुंदर रखने की कोशिश करते है उतनी ही कोशिश हम जल को निर्मल करने के लिए लगाएंगे कोशिश करने वालो की कभी हार नहीं होती कोशिश करने के बाद सफलता जरूर मिलती है इसलिए कोशिश करते रहना चाहिए ।

दोस्तो यहाँ हर एक को पानी की जरूरत होती एक पंछी था उसका एक पैर पेड़ की लकडीयों की बीच फँसा था पेड़ मेरे घर के सामने ही था वह पंछी जोर-जोर

से चीख रहा था तो उसकी आवाज मेरे कानों पर पडी फिर मैंने उसे ढूँढना शुरू किया मैंने भी उसके जैसी आवाज निकाल ने कि कोशिश की मेरी आवाज सुनकर वह पँछी चूप हो जाता था शायद वह और भी डर गया था कि कोई मुझे मारने आ रहा है मेरी नजर अचानक उसपर गयी दिखने में वह पंछी बहुत सुंदर था फिर मैंने देखा कि उसका पैर लकड़ियों के बीच फस गया है मैं पेड के उपर चढ गयी उस पंछी का पैर निकाल ने की कोशिश करने लगी लेकिन उसे लगा कि यह मुझे मारने आई है वह मुझे देखकर और भी घबराने लगा कि यह मुझे अपनी चोंच से काटने की कोशिश करता है तब मैं उसका पैर धीरे से निकालता हूँ। धिरेसे निकाली हू पैर फसने की वजह से पैर में छोटी सी खरोंच आ जाती है पंछी के उस घाव पर मलहम लगा दिया पानी पिलाया एक कटोरी मे उसे खाने के लिए धान्य दिया उसने वह सब खा कर और अचानक से वह उडकर अपनी दुनिया में चला गया अगर मैंने उसे न बचाया होता तो वह कल का दिन कभी नही देख पाता वही पैड के बीच फसकर तडप-तडप कर मर जाता कोई इन्सान हो या जानवर हर किसी की मदत करनी चाहिए जो दुसरो की खुशी में अपनी खुशी ढूँढता हो वह जिंदगी में जरूर कामयाब बन जाता है पँछी, जानवर मनुष्य की तरह बोल नही सकते लेकिन उन्हे भूक, प्यास तो लगती है जब इन्सान को प्यास लगती है तो वह कहते है पानी पहले काम बाद मे इस धरती पर सभी जीव-जंतु पानी के बिना अधूरे है इन्सान को अपनी जान बहुत प्यारी होती है उस जान को बचाने के लिए कुछ भी कर सकते है पेड पौधे लगाएँ, जीवन बचाएँगे। भारत देश को सुधारेंगे। इसलिए जल है तो कल है। इस लिखित से यही सभी मनुष्य जीवों संदेश देना चाहती हूँ। भारत माता की जय !

पवार कावेरी कैलास

एस.वाय.बी.ए

४. एक तरफा प्यार

एक लडकी थी सिधी-साधी,
एक लडके पर वह मरती थी, देखा न था उसे कभी
फिर भी उसी के प्यार करती थी
कानों से सुनी थी उसकी बातें
सिर्फ पता था उसका नाम
कला भी ऐसी थी उसके अंदर
जो उसके दिल को कर गयी घायल
ना देखी थी शकल कभी उसकी
ना जाने क्यों उसे मिलने की आस जगी
निकल पडी अपने सपनों की और
लेकिन फिर भी दिल बेचेन था उसकी और
सिर्फ देखनी थी शकल कभी उसकी
ना करनी थी कोई बात ना करना था जिक्र
सिर्फ उसी के, खयोलों मे खोई रहती
ना ढूँढती कोई और
चार साल के बाद अचानक से सुना उसका नाम
छूप कर देख रही थी उसका काम
आता जब वह सामने देखती रहती उसकी और
चाहती थी उसे दोस्ती करू
मगर मुहँ में रह जाती थी बात
लेकिन शकल थी उसकी इतनी प्यारी
जो मन को कर देती थी घायल
लडका था बहुत ही हुनहार लडकी थी सिधी सादी
फिर भी समझ ना पाया कोई उसके दिल को
बस अकेले बैठकर रोती रहती थी
एक लडकी थी एक लडकी थी सिधी साधी
लडकी के मन में एक ही आस थी की कब वह उसे मिलेगी
कब उसे ढैर सारी बातें करे गी उसे बातें तो नही हो पाई
लेकिन मिलते की उसकी जो इच्छा थी वह पुरी हो गई
इस तरह एक लडकी थी एक लडके पे वह मरती थी

कावेरी पवार
(एस. वाय. बी. ए)

५. समाज में स्त्रियों का स्थान

आज हमारे समाज में याने की भारत में महिला कहां से कहां पहुँच गई है लेकिन प्राचीन काल में हमारे महिलाओं की क्या स्थिति थी। प्राचीन काल में महिला को घरसे बाहर नहीं आने देते थे उन्हें घर में ही रखते उनका काम था सिर्फ चूल्हा और बच्चा बस यही उन महिलाओं को बहुत अत्याचार सहना पड़ता था। उस काल में तो बेटे पैदा ही नहीं होने देते थे। जब बेटे पैदा होती थी। तब उसके घर वाले उसे मनहूस कहते थे और उसकी माँ को भी मनहूस कहते थे और बेटा पैदा होता तो सब खुशी से पागल होते थे लेकिन आज भारत में ऐसा नहीं है आज हमारे देश में महिला को सम्मान दिया जाता है।

आज भी बहुत महिला उँचे औहदे पर पहुँची है जैसे की कल्पना चावला पायलट थी और विशाखा पट्टणम् किरण बेदी सावित्रीबाई फुले जैसी बहुत महिलाएँ हैं इसलिए कहा जाता है की बेटे और बेटा में फरक नहीं है दोनो को एक जैसा प्यार देना चाहिए और सम्मान भी देना चाहिए।

आज हमारे देश में 'बेटी बचाव, 'बेटी पढाओं' की योजना चालू है लोग कहते हैं कि बेटा दिपक है तो बेटी दिपिका है।

प्राचीन काल के भारत में महिलाओं का बहुत सम्मान किया जाता था परंतु जैसे समय बीतता गया महिलाओं की स्थिति में भीषण परिवर्तन होने लगा। बहुविवाह प्रथा, सती प्रथा, दहेज प्रथा, कन्या भ्रुण हत्या आदि जैसे मामले उजागर होना एक आम बात बनने लगी थी बिगडते हालातों को देखते हुए महान नेताओं तथा समाज सुधारकों ने इस दिशा में काम करने की ठान ली उनकी मेहनत का ही नतीजा था कि महिलाओं की बिगडती स्थिति पर काबू पाया जा सका उसके बाद भारतीय सरकार ने भी इस दिशा में काम किया सरकार ने पंचायती राज प्रणाली में ३३% सीट महिलाओं के लिए आरक्षित कर दी ताकि वे आगे आकर समाज की भलाई के लिए कार्य कर सकें।

महिलाओं की गिरती प्रतिष्ठा के पीछे एक कारण यह था की पुरुष उन्हें मात्र साज सजावट का चिजें समझने लगे थे उनकी हैसियत एक दासी के बराबर थी औरतों को परदे के पीछे रहने की सख्त हिदायत दी जाती थी जिसका उल्लंघन होने पर उनके साथ बहुत बुरा सलुक किया जाता था समाज में महिलाओं के लिए शिक्षा नाम की कोई चीज नहीं थी बदलते वक्त के साथ भारत आजाद हुआ और फिर महिलाओं की स्थिति में सकारात्मक बदलाव देखा गया अब वे बढ-चढ कर सामाजिक कार्यों से हिस्सा ले रही हैं, आगे बढ रही हैं।

लांडगे सुरेखा अशोक
एफ.वाय. बी.ए.

६. कॉलेज हमारा

कॉलेज के ये मधुरा पल ।
फिर न वापस आएँगे ।
सोच लो ए सहेली कल ।
हम कल सब जुदा हो जाएँगे ।
भुल सकोगे क्या कमी तुम ।
कॉलेज की ये जीवन कहानी ।
आएगी जब जब याद पुरानी ।
आज तुम हो आज हम हैं ।
मंदिर है कॉलेज हमारा ।
आज यहाँ जो पढतें हैं
कल ये भी जानलेवा हैं ।
हम ना रहेंगे तुम ना रहेंगे ।
पर कॉलेज हमारा,
हमेशा रहेगा ।
हमेशा रहेगा ॥

सोनवणे शिवाजी
एफ.वाय.बी.ए

७. कृष्णा सोबती (ज्ञानपीठ २०१७)

स्वातंत्र्योत्तर कथा साहित्य में अनेक नए लेखक लेखिका उभकर सामने आए हैं। उन्होंने कथा साहित्य का सृजन कर हिंदी साहित्य को बहुमुल्य योगदान दिया है। उन उभरते हुए लेखकों में, एक महत्त्वपूर्ण नाम कृष्णा

सोबतीजी का है। कृष्णा सो बती एक लेखिका ...कम लिखने को अपना परिचय मानती है कम लिखना न परिचय होता न पहचाना असल बात है। लेखन की गुणवत्ता कृष्णा सोबतीजी ने कमाया ज्यादा जो भी लिखा है एकनए नजरिये जो भी लिखा है वह प्रेरणादायक है। स्फूर्ती दिशा और निर्बंध खोज की प्रेरणा है कृष्णा सोबतीजी ने जो भी लिखा है वह सचमुच मार्गदर्शक है, इसलिए रोहिणीजी के कहा है, यह लेखन 'अपने को जताने के लिए अपने से आगे आनेवाली पीढ़ी के मार्गदर्शक के लिए।' कृष्णा सोबती आधुनिक उपन्यास में एक महत्त्वपूर्ण महिला उपन्यासकार है उनके उपन्यासों में आधुनिक नारी जीवन संबंधित समस्या को अभिव्यक्ति मिली है साथ ही आंचलिक रूप जीवन महानगरीय बोधपर भी उन्होंने चलाई है। उनकी उपन्यासकी भाषा में उन्होंने राजनिती जैसे विषयों पर उपन्यास की रचना की है समग्र रूढ में कह सकते हैं की कृष्णा सोबती ने आधुनिक युग की प्रमुख विषयों को आधार पर बनाकर उपन्यास की रचना की है कृष्णा सोबती ने कुछ उपन्यासों में शहरी कार्यालय का चित्रण किया हुआ है। तो कृष्णा सोबती ने एक उपन्यास में परिवार की कथा नहीं पंजाब के अंचल की कथा बताई है कृष्णा सोबती के उपन्यासों का मुल उद्देश है निम्न तथा मध्यवर्ग की शहरी एवं ग्रामीण स्त्री की जीवन व्यथा विवशता यह अलग-अलग बताया है

कृष्णा सोबती व्यक्तित्व :-

कृष्णा सोबती के व्यक्तित्व तथा उनके जीवन परिचय के बारे में कम लिखा गया है। स्वतंत्र रूप में से तो इस पर लिखे गए ग्रंथ का अभाव ही है। स्वयं कृष्णा सोबती जी ने अपने जीवन एवं व्यक्तित्व को लेकर न लिखा है या न

लिखना आवश्यक माना है जो कुछ भी फुटकर सामग्री पत्र-पत्रिका में आती है उसी से (पाठ को) थोड़ी बहुत जानकारी हो जाती है।

जन्म :-

कृष्णा सोबती का जन्म पंजाब प्रांत के गुजराल जिले में १८ फरवरी १९२५ में हुआ अब गुजराल जिला पाकिस्तान में है। देश को आजादी मिल गई उस समय कृष्णाजी बीस-बाईस साल की थी स्वतंत्र देश की नागरिक और लेखिका होने के नाते लंबे दर्शकों के बीचों-बीच में से गुजरते हुए उन्होंने ग्रामीण भारतीय जीवन जिया देखा और अनुभव किया कृष्णाजी के जीवन का प्रारंभिक काल देश और समाज की दृष्टि से अस्थिर काल था, आजादी प्राप्त करने के लिए लोगों ने स्वतंत्र आंदोलन छेडा था उसका परिणाम पुरे देश पर दिखाई देता था जन्म के बारे में कृष्णा सोबती के विचार हैं "जिंदगी की शुरुआत सिर्फ जन्म से ही नहीं होती, परिवर्तनों और बदलावों के साथ भी होती है।"

बचपन और परिवार :-

कृष्णा सोबती के बचपन या परिवार के बारे में कहा जा सकता है कि कृष्णा सोबती का बचपन भरे परिवार में बीता है। जिस परिवार में कृष्णा सोबती का जन्म हुआ उस परिवार में उनके माता-पिता तथा भाई-बहन भी थे। उस समय कृष्णाजी का परिवार भी देश की आजादी की प्रतिक्षा कर रहा था। देश की लहर दौड़ी। देश को आजाद हुए देखकर यह परिवार काफी आनंदित हुआ। 'इंडिया टुडे' के पुराने जख्मों को पर जगे एहसास नामक लेख में कृष्णाजी ने लिखा है। आजादी का त्योहार मनाने हम भाई-बहन चाँदनी चौक जा पहुँचे। कृष्णाजी को साहित्य की प्रेरणा मुलतः परिवार से मिल क्योंकि उनके परिवार में किताबों के प्रति विशेष रुचि रही। सभी भाई-बहन अपनी रुची अनुसार- साहित्य का पठन करते थे 'सरगम' में भी कृष्णा सोबती अपने आपको अभिव्यक्त करती हैं जैसे-पुराने छुट्टी के दिन आँखे में तैरने लगे किताना जमाना गुजर चुका हर इतवार हम बहन-भाई हाथ से पालिश कर अपने-अपने जुते चमकाया करते थे इस प्रकार भरे परिवार में पली कृष्णा सोबतीजी किताबों

के प्रति रूचि रखनेवाली दिखाई देती है।

शिक्षा :-

कृष्णा सोबती शिक्षा अनेक स्थानों पर हुई दिल्ली शिमला और लाहौर आदि जगह हुई है कृष्णा सोबती देश-विदेश यात्रा में आनंद मानती है इस अनुभव से कृष्णा सोबती कथन और कथा में बहुत ही विलक्षण तेवर और समृद्धि का सारांश सृजित किया है वह अपना पुरा समय लेखन कार्य में बिताती है वह कुछ दिनों तक स्थाई रूप में दिल्ली में रही।

कृष्णा सोबती के पुरस्कार :-

कृष्णा सोबती को अनेक पुरस्कारों से पुरस्कृत और सम्मानित किया गया है।

१) अकादमी की 'महत्तर फेलो' से पुरस्कार और हारमोनी अवार्ड से भी सम्मानित किया गया है।

२) साहित्य अकादमी तथा साहित्य शिरोमणी जैसे कई सम्मानों से अलंकृत है।

३) १९९९ के रामकृष्ण जायद वाले हारमोनी अवार्ड से सम्मानित किया गया है इस सम्मान के तरह मित्रो-मरजानी और

'जिंदगी नामा' की लेखिका कृष्णा सोबती जी को एक लाख रूपए और एक प्रशस्ति पत्र दिया गया है।

४) इसके साथ ही हिंदी अकादमी ने २०००-२००१ के लिए अपने सर्वाच्च पुरस्कार शलाका सम्मान से उन्हें सम्मानित किया है।

५) कृष्णा सोबती को भारत सरकार की ओर से २०१७ में ज्ञानपीठ पुरस्कार से नवाजा जा चुका है जिस के कारण उनका एक अनमोल स्थान साहित्य जगत विद्यमान हुआ है।

कृष्णा सोबती का कृतित्व :-

कृष्णा सोबती का कृतित्व कम हो कर भी महत्त्वपूर्ण है वह बहु आयामी है उन्होंने मुख्यतः उपन्यासों का लेखन अधिक किया है उसके साथ-साथ कहानियां, संस्मरण, कविताएँ तथा साहित्यिक लेख आदि का लेखन किया है। कृष्णा सोबती का कृतित्व विविधताओं से विभूषित है।

* काव्यसंग्रह :-

१) बादलों के घेरे :- बादलों के घेरे कृष्णा सोबती की

प्रथम रचना है। लेकिन उसका प्रकाशन २००२ में हुआ है। कृष्णा

सोबती का यह काव्यसंग्रह अपने भीतर के रचनाकार से साक्षात्कार कर पाने की तडप भरी बैचन कोशिश है २) नफीसा (फरवरी १९४४) :- नफीसा एक भावुक रिपोर्टाज है। यह एक मौत के अहसास का प्रतीक है। सात-साल की छोटी-सी नफीसा असाध्य रोग से बीमार है।

३) लामा (मई १९४४) :- कृष्णा सोबती ने एक बुढ़े 'लामा' नामक आदमी का संस्मरण लिखा है। जब स्वयं लेखिका बच्ची थी तब तक बच्चे मिलकर बुढ़े लामा को देखकर उसे चिढाते थे चिढाने के लिए 'मर जा' शब्द का प्रयोग करते थे।

४) सिक्का बदल गया (१९४८) :- भारत विभाजन की पीडा इसमें चित्रित है कहानी की नायिका बुढ़ी शाहनी जो जवानी में अपनी हवेली में राज कर रही थी, उसे विभाजन के बाद अपनी हवेली छोडनी पडती है क्यों की सिक्का बदल गया है यह कृष्णासोबती ने बताया है।

५) आजादी शम्मोजान (जुलाई १९५१) :- कृष्णा सोबती ने आजादी प्राप्ती के दिन का वर्णन इस कहानी में किया है पुरे भारतवासियों को आजादी मिली आजादी का जल्लोश चल रहा है लेकिन मुन्नी जैसी वेश्या को अपनी आजादी से विकृत जीवन मिलता है।

* उपन्यास साहित्य :-

१) डार से बिछुडी (१९५८) :- 'डार से बिछुडी' कृष्णा सोबती की प्रथम औपन्यासिक महत्त्वपूर्ण कृती है यह उपन्यास १९५८ में प्रकाशित हो चुका है उपन्यास पंजाब प्रदेश के आंचलिक जीवन आधारित है इस लघु उपन्यास में पाशो के जीवन पर की दुःख भरी कथा के माध्यम से नारी की असहाय स्थिति और विवशता को चित्रित किया गया है।

२) मित्रो-मरजानी (१९६७) :- कृष्णा सोबती का प्रकाशन क्रम के अनुसार मित्रो मरजानी दुसरा उपन्यास है यह उपन्यास १९६७ में प्रकाशित हो चुका है यह उपन्यास भी पंजाब प्रांत के आंचलिक जीवन पर आधारित है इस उपन्यास द्वारा कृष्णा सोबती ने मित्रो के माध्यम से असमान्य स्थिती में फँसी किसी भी सामान्य

क्षुधित नारी की आदिम दैहिक भुख की ईमानदार निर्भीक अभिव्यक्ति प्रस्तुत की है।

३) यारों के यार (१९६७) :- यारों के यार कृष्णा सोबत का तीसरा उपन्यास है। यह उपन्यास १९६७ में प्रकाशित हो चुका है प्रस्तुत उपन्यास में शहरी कार्यालय का चित्रण है इस उपन्यास में भ्रष्टाचारी व्यवस्था पर प्रकाश डाला है।

४) तीन पहाड (१९६८) :- तीन पहाड कृष्णा सोबती का लघु उपन्यास है यह उपन्यास 'यारों के यार' उपन्यास के साथ सन १९६८ में प्रकाशित हो चुका है।

५) सुरजमुखी अँधरे के (१९७२) :- कृष्णा सोबती का 'सुरजमुखी अँधरे के' उपन्यास सन १९७२ में प्रकाशित हो चुका है इसका विषय आधुनिक कथा बोधपर आधारित है इसमें विज्ञान की दृढतम पहेलियों को सादगी से आँक कर एक की स्थापना कि है जो एक साथ परंपरागत मुल्यों को चुनौती देती है।

जिंदगीनामा (१९७९) :-

प्रकाशक क्रम के अनुसार कृष्णा सोबती का जिंदगीनामा पाँचवा और महत्वपूर्ण उपन्यास है। जिंदगी किसी एक व्यक्तीया परिवार की कथा नहीं पंजाब के अंचल की कथा है भारत और पाकिस्तान के राजनीतिक मानचित्रों की सरहद से मुक्त पाँच नदियों के झिलमिलाते पंजाब के अंचल की कथा है

३) कहानी :-

कृष्णा सोबती ने अपने साहित्यिक जीवन में बहुत कम कविता और कहानी साहित्य पर कम ही कलम चलाई।

४) संस्मरण :-

संस्मरण निम्नलिखित दो भागों में प्रकाशित है

१- हम हशमत भाग - १

२- हम हशमत भाग - २

इसका प्रथम संस्कारण सन १९७७ में प्रकाशित हुआ है कृष्णा सोबती के 'हम हशमत' में बोलते शब्द चित्रों की एक जीवित विस्तृत जीवन पट उभरता है।

भालेराव अन्नपूर्णा
एस.वाय.बी.ए

८. शेरों शायरी

दिल जो टुटा है तो आवाज नहीं आती
हर कोई को दोस्ती रास नहीं आती
ये तो नसीब है अपना अपना
कोई भुलता ही नहीं और
किसी को हमारी याद तक आती नहीं

रास्ते पर ना बैठा हवा तंग करेंगी
गुजरे हुए लम्हें दिल के इतने करीब
बाद में उसकी हर एक अदा तंग करेगी

प्यार में मीठा दर्द मिला बहुत है
सपनों को नई दिशा मिली बहुत है
प्यार पुरा हुआ या अधुरी बात यह नहीं
प्यार करने का मौका मिला बहुत है

बहुत दूर मगर बहुत पास रहते हो
आँखों से दूर मगर दिल के पास रहते हो
मुझे सिर्फ इतना बता दो कि क्या
तुम भी मेरे बिना उदास रहते हो

टुटे हुए प्याले में जाम नहीं आता
दिल के मामले में तोड़नेसे पहले
कम बेवफा दिल तोड़नेसे पहले
कम से कम सोचा तो होता
टूटा हुआ दिल किसी के काम नहीं आता.

दिल को पता था वो जरूर आएगी
दिल को पता था वो जरूर आएगी
पर को पता था वो जरूर आएगी
पर कभी सोचा ना था कि
"सरप्राइज" में वो अपना
"बॉय फ्रेंड" भी साथ लाएगी

९. दहेज और आज का युवक

“नारी की निंदा मत करो नारी है नारी है

रतन की खान नारी से वैब दुवे

भीष्म राम लखन हनुमान ”

इन पंक्तियों से पता चलता है की स्त्री कि महानता त्रिलोक सें दिखाई देती है। एक स्त्री के कितने रूप है वह कभी बहन कभी बहु तो कभी माता होती है त्याग और प्रेम की मूर्ति होती है ।

जब हमारे घर मे बेटा पैदा होता है तो कितनी खुशियां मनाई जाती है और उसी घर में बेटा जन्म लेती है तो परेशानी हो जाती है क्यों बेटा पैदा होने पर इतना दुख होता है। वही माता पिता को चिंता होने लगती है। आखिर लडकी पराया धन होता है इसलिए उसकी माता एक स्त्री ही उसका द्वेष करने लगती है।

देखो कैसी ये गित है। आगे चलकर वही बेटा अच्छे संस्कार पाकर सीता इंदिरा गांधी जैसे महान बन सकती है। आज हम देखते है की स्त्री पुरुष के बराबर काम कर रही है बेटा कितनी भी अच्छी हो उसका गुणगान नहीं करेंगे लेकिन बेटा कैसा भी हो वो अपना होता है इस में ही दिवार पैदा होती है जब बेटा बडी होने लगती है तो माता पिता की चिंता बढ जाती है कि कब इसकी शादी कर दूँ और निश्चंत हो जाऊँ। पुराना जमाना था जब लडकी देखी जाती थी उसके गुण देखते ही उसकी शादी कर जाती थी लेकिन आज समाज बदल गया है।

“बेटा सोने की रोटी होती है लेकिन दहेज के कारण वह खोटी होती है।” किसी शायर ने कहाँ है कि “दहेज के कारण किसी कन्या ने आराम नहीं देखा, लालची पिताओ की लाप्सा ने विराम नहीं देखा जुल्म कर रहे है दिन दहाडे नारियों पर आज दहेज के कारण कितने लडकियो की सगाई की जाती है । वह कितनी भी सुशील हो खानदानी हो फिर भी वह सोचती है की मुझे में ऐसी कौनसी कमी है ? कौनसा गुण नहीं है जो लोग मुझे स्वीकार नहीं कर रहे है कभी कभी सगे संबंधी कहते है हमें सिर्फ लडकी चाहिए । दहेज की कोई बात नहीं । आपने दिया है तो आपके बेटा को दिया है । उसे लेने में

कोई हर्ज नहीं इसी वाक्य में दहेज की शुरुवात हो जाती है । जिस बाप को एक लडकी है । वह दहेज दे सकता है । पर जिसको चार-पाँच लडकीयाँ है, तो वह क्या करे, जिसके पास खाने का अनाज नहीं वह अपने बेटियों की शादी कैसे करेगा लेकिन इस समाज को क्या ‘कौन सुखी है ? कोन दुखी’ उन्हे तो सिर्फ दहेज की चिंता है ।

रात का दिन से और दिन का रात से संबंध होता है । शादी के लिए दुल्हे की बारातीयों से संबंध होता है कोई जिए या मरे चाहे कैसी भी परिस्थियो सें गुजरे पर भुखे समाज को तो अपने भोजन से संबंध होता है। आज के युवक लडकी के साथ नहीं दहेज के साथ शादी कर रहे है । में कहती हूँ की आप लडकी के साथ शादी करो । पैसा आज है, कल नहीं । ऐसा सोच विचार किया तो दहेज की परंपरा बंद हो जाएगी । पर आज का युवक परावलंबी बनता जा रहा है। वह अपनी पाँव पर खुद खडा नहीं हो सकता। इसलिए वह लडकी वाले के द्वारा पर भिखारी बनकर दहेज की माँग कर रहे है “शादी के खर्च आज बढते ही जा रहे है । लडको के दाम आज चढते ही जा रहे है । आए बाराती आए दिन लौट रहे है क्यों कि लडकों के बाप आज भी अपने माँगो पर अडते ही जा रहे है” ।

सरकारने बहुत कानून बनाए है। फिर भी यह दहेज की प्रथा बंद नहीं कर पाए है हाय यह लडकियों के दिल को साँप की तरह डस रही है कई लोग ऐसे है जो दहेज पर बढियाँ भाषण देते है और खुद दहेज लेते है उन्हे खुद समझना चाहिए कि मगर अपनी बेटा और बहन को कोई सताता है तो कितना दुख होता है कई लोग ऐसे है शादी के बाद बहु को छलकपट से मार देते है जला भी देते है तो अचानक मूँह से निकलता है। अबला जीवन हाय तुम्हारी कहानी आँचल में दुध और आँखे में पानी फिर भी लोग स्त्री के साथ ऐसे क्यों करते है आज के नवयुवक सोये हुए है उन्हे तो अब जगाना चाहिए तभी स्त्री का विकास हो सकता है

निमसे वैशाली भास्कर

(एम.ए.(प्रथम) हिंदी)

१०. 'विश्व हिंदी साहित्य सम्मेलन'

हिंदी भाषा भारत और विश्व में सर्वाधिक बोली जानी वाली भाषाओं में एक है। हर देश की भाषा देश की संस्कृति और सभ्यता को पहचान देती है उसी तरह हमारे देश की संस्कृति और सभ्यता की पहचान हिंदी साहित्य के द्वारा होती है इसी लिए हिंदी विकास यात्रा का आकलन करने के लिए और हिंदी के प्रति सरकार को और दृढ़ करने के लिए जीवन के विभिन्न क्षेत्रों में हिंदी के प्रयोग को प्रोत्साहन देने तथा हिंदी के प्रति भारतीयों के भावुकता पूर्ण एवं महत्त्वपूर्ण रिश्ते को और अधिक गहराई एवं मान्यता प्रदान करने के उद्देश्य से १९७५ में विश्व हिंदी सम्मेलन की शृंखला आरंभ की गई इस बारे में तत्कालिन प्रधानमंत्री श्रीमती इंदिरा गांधी जी ने पहल की थी अब तक दस विश्व हिंदी सम्मेलन हो चुके हैं वह मॉरीशस नई दिल्ली पुणे मॉरीशस त्रिनिदाद और टोबैगो लन्दन सुरीनाम न्युयॉक और जोहान्सबर्ग में संपन्न हुए और दसवाँ विश्व हिंदी सम्मेलन २०१५ में भोपाल में आयोजित हुआ।

१) पहला विश्व हिंदी सम्मेलन :- यह सम्मेलन १० जनवरी से १४ जनवरी १९७५ तक नागपुर में आयोजित किया गया सम्मेलन का आयोजन राष्ट्रभाषा प्रचार समिती वर्धा के तत्वावधान में हुआ। सम्मेलन से संबंधित राष्ट्रीयभाषा प्रचार समिती के अध्यक्ष उपराष्ट्रपति श्री. बी.डी.जत्ती थे। राष्ट्रभाषा प्रचार वर्धा के अध्यक्ष श्री. मधुकरराव चौधरी थे। सम्मेलन के मुख्य अतिथी थे मॉरीशस के प्रधानमंत्री श्री शिवसागर रामगुलाम सम्मेलन में ३० देशों के कुल १२२ प्रतिनिधियों ने भाग लिया था।

उद्देश्य :- अ) संयुक्त राष्ट्र संघ में हिंदी को अधिकारी भाषा के रूप में स्थान दिया जाए।

आ) वर्धा में विश्व हिंदी विद्यापीठ की स्थापना हो

इ) विश्व हिंदी सम्मेलनों को स्थायित्व प्रदान करने के लिए अत्यंत विचारपूर्वक एक योजना बनाई जाए

२) दुसरा विश्व हिंदी सम्मेलन :- इस सम्मेलन का आयोजन मॉरीशस की धरती पर हुआ मॉरीशस की राजधानी पोर्ट लुई में २८ अगस्त से ३० अगस्त १९७६ तक चले इस सम्मेलन के आयोजक राष्ट्रीय आयोजन समिती के अध्यक्ष मॉरीशस के प्रधानमंत्री डॉ. सर शिवसागर रामगुलाम थे इसका नियोजन तत्कालिन

केंद्रीय स्वास्थ्य एवं परिवार नियोजन मंत्री डॉ. कर्ण सिंह के नेतृत्व में हुआ भारत के अतिरिक्त सम्मेलन में १७ देशों के १८१ प्रतिनिधियों ने भी हिस्सा लिया था।

उद्देश्य :- अ) मॉरीशस में एक विश्व हिंदी केंद्र की स्थापना की जाए जो सारे विश्व में हिंदी की गति विधियों का समन्वय कर सके।

आ) एक आंतरराष्ट्रीय हिंदी पत्रिका का वातावरण का निर्माण कर सके जिसमें मानव विश्व का नागरिक बना रहे और अध्यात्म की महान व्यक्ती नए समान्वित सामंजस्य का रूपधारण कर सके।

३) तीसरा विश्व हिंदी सम्मेलन :- यह सम्मेलन भारत की राजधानी दिल्ली में २८ अक्टूबर से ३० अक्टूबर १९८३ तक हुआ इस सम्मेलन के अध्यक्ष तत्कालीन लोकसभा अध्यक्ष डॉ. बलराम जाखड थे सम्मेलन के आयोजन में राष्ट्रभाषा प्रचार समिती वर्धा ने प्रमुख भूमिका निभाई सम्मेलन में कुल ६,५६६ प्रतिनिधियों ने हिस्सा लिया हिंदी की सुप्रसिध्द कवियत्री श्री. महादेवी वर्धा समापन समारोह की मुख्य अतिथी थी इस अवसर पर उन्होंने दो टूक शब्दों में कहा था भारत के सरकारी कार्यालयों में हिंदी के कामकाज की स्थिति उस रथ जैसी है जिसमें घोड़े आगे की बजाए पीछे जोत दिए गए हो।

उद्देश्य- अ) आंतरराष्ट्रीय भाषा के रूप में हिंदी के प्रचार-प्रसार की संभावनाओं का पता लगा कर इसके लिए गहन प्रयास किए जाए।

आ) हिंदी के विश्वव्यापी स्वरूप को विकसित करने के लिए विश्व हिंदी विद्यापीठ स्थापित करने की योजना को मुर्त रूप दिया जाए।

४) चौथा विश्व हिंदी सम्मेलन :- इस सम्मेलन का आयोजन दिसम्बर से ४ दिसम्बर १९९३ तक मॉरीशस की राजधानी पोर्ट लुई में किया गया था १७ साल बाद मॉरीशस में एक बार फिर विश्व हिंदी सम्मेलन का आयोजन किया गया इस आयोजन का उत्तर दाधित्व मॉरीशस के कला संस्कृति अवकाश एवं सुधार संस्थान मंत्री श्री. मुक्तेश्वर चुनी ने सम्भाला था सम्मेलन मॉरीशस के अतिरिक्त लगभग २०० विदेशी प्रतिनिधियों ने भी भाग लिया था।

उद्देश्य :- अ) विश्व हिंदी सचिवालय मॉरीशस में

स्थापित किया जाए

आ) भारत में आंतरराष्ट्रीय हिंदी विश्वविद्यालय स्थापित किया जाए

इ) भारत सरकार विदेशों से प्रकाशित दैनिक समाचार पत्र पत्रिकाएँ पुस्तकें प्रकाशित करने में सक्रिय सहयोग करे।

५) पाँचवाँ विश्व हिंदी सम्मेलन :- इसका आयोजन त्रिनिदाद एवं टोबैगो की राजधानी पोर्ट ऑफ स्पेन में हुआ। यह सम्मेलन ४ अप्रैल से ८ अप्रैल १९९६ तक हुआ सम्मेलन के प्रमुख संयोजक थे। हिंदी निधी के अध्यक्ष श्री चंका सीताराम सम्मेलन का केंद्रिय विषय था प्रवासी भारतीय और हिंदी अन्य देशों के २५७ प्रतिनिधी इसमें शामिल हुए।

उद्देश :- अ) विश्वयापी भारतवंशी समाज हिंदी को अपनी संपर्क भाषा के रूप में स्थापित करेगा।

आ) मॉरीशस में विश्व हिंदी सचिवालय की स्थापना के लिए भारत में एक अंतर-सरकारी समिती बनाई जाए।

इ) सभी देशों विशेषकर जिन देशों में अपने प्रवासी भारतीय बड़ी संख्या में हैं उनकी सरकारें अपने देशों में हिंदी के अध्ययन अध्यापन की व्यवस्था करे।

६) छठा विश्व हिंदी सम्मेलन :- यह सम्मेलन लन्दन में १४ सितम्बर से १८ सितम्बर १९९९ तक आयोजित किया गया। जिसके अध्यक्ष थे डॉ कृष्ण कुमार और संयोजक थे डॉ पद्मेश गुप्ता। सम्मेलन में विदेशी राज्यमंत्री श्रीमती वसुंधरा राज के नेतृत्व में भारतीय प्रतिनिधीमंडल ने भाग लिया। इस सम्मेलन का ऐतिहासिक महत्व है इसी दिन हिंदी को राजभाषा बने ५० वर्ष पूर्ण हो गए थे यही वर्ष संत कबीर की छठी जन्मशताब्दी भी थी। सम्मेलन में २१ देशों के ७०० प्रतिनिधीमंडल ने हिस्सा लिया।

उद्देश्य :- अ) विदेशों में हिंदी का शिक्षण पाठ्यक्रमों के निर्धारण पाठ्य पुस्तिकों के निर्माण अध्यापकों के प्रशिक्षण आदि की व्यवस्था भी विश्वविद्यालय करे और सुंदर शिक्षण के लिए आवश्यक कदम उठाए।

आ) मॉरीशस सरकार अन्य हिंदी प्रेमी सरकारों से परामर्श कर शीघ्र विश्व हिंदी सचिवालय स्थापित करे।

इ) हिंदी को संयुक्त राष्ट्र के मान्यता दी जाए।

७) सातवाँ विश्व हिंदी सम्मेलन :- इस सम्मेलन का आयोजन ५ जून से ९ जून २००३ तक सुंदर सुरीनाम की

राजधानी पारामारिबो में हुआ सम्मेलन के आयोजक थे श्री जानकी प्रसाद सिंह और इसका केंद्रिय विषय था विश्व हिंदी नई शताब्दी की चुनौतियाँ सम्मेलन में हिस्सा लेने वाले भारतीय प्रतिनिधी मंडल का नेतृत्व विदेशी राज्यमंत्री श्री दिग्विजय सिंह ने किया सम्मेलन में भारत से २०० प्रतिनिधीयों ने हिस्सा लिया था।

उद्देश्य :- अ) संयुक्त राष्ट्र में हिंदी को अधिकारिक भाषा बनाया जाए।

आ) भारतीय मुल के लोगो केबीच हिंदी के प्रयोग के प्रभावी उपाय किए जाए।

इ) विश्व हिंदी दिवस का आयोजन हो।

ई) सुरीनाम में हिंदी शिक्षण की व्यवस्था की जाए

उ) कैरेबियन हिंदी परिषद की स्थापना हो।

ऊ) दक्षिण भारत के विद्यालय में हिंदी विभाग की स्थापना हो।

८) आठवाँ विश्व हिंदी सम्मेलन :- यह सम्मेलन १३ जुलाई से १५ जुलाई २००७ तक संयुक्त राज्य अमेरिकाकी राजधानी न्युयॉर्क में हुआ इस सम्मेलन का केंद्रिय विषय था विश्वमंच पर हिंदी इसका आयोजन भारत सरकार विषय के विदेश मंत्रालय द्वारा किया गया न्युयॉर्क में सम्मेलन के आयोजन से संबंधित व्यवस्था अमेरिका की हिंदी सेवा संस्था ओ के सहयोग से भारतीय विद्या भवन ने की थी इसके लिए एक प्रभासाप्ती कॉम के समुह सम्पादक बालेन्दू शर्मा दाधीच के नेतृत्व वाले प्रकोष्ठ ने विकसित किया है।

उद्देश्य:- अ) भारत द्वारा राष्ट्रीय एवं अंतरराष्ट्रीय स्तरों पर आयोजित की जाने वाले संगोष्ठियों व सम्मेलन में हिंदी को प्रोत्साहित किया जाए।

आ) विदेशों में हिंदी शिक्षण और देवनागरी लिपी को लोकप्रिय बनाने के उद्देश्य से दूसरी भाषा के रूप में हिंदी शिक्षण के लिए एक मानक पाठ्यक्रम बनाया जाए तथा हिंदी के शिक्षकों को मान्यता प्रदान करने की व्यवस्था की जाए।

इ) विश्व हिंदी सचिवालय के कामकाज को सक्रिय करने एवं उद्देश्य परक बनाने के लिए सचिवालय को भारत तथा मोरीशस सरकार सभी प्रकार की प्रशासनिक एवं आर्थिक सहायता प्रदान करे और दिल्ली सहित विश्व के चार-पाँच अन्य देशों में इस सचिवालय

के क्षेत्रिय कार्यालय खोलने पर विचार किया जाए ।

ई) वर्धा स्थित महात्मा गांधी अंतरराष्ट्रीय हिंदी विश्वविद्यालय में विदेशी हिंदी विद्वानों के अनुसंधान के लिए शोधवृत्ती की व्यवस्था की जाए

९) नौवाँ विश्व हिंदी सम्मेलन :- यह सम्मेलन २२ सितम्बर से २४ सितम्बर २०१२ तक चला यह सम्मलेन दक्षिण अफ्रिका के शहर जोहान्स बर्ग में हुआ इस सम्मेलन में २२ देशों के शहर जोहान्स बर्ग में हुआ इस सम्मेलन में २२ देशों के ६०० से अधिक प्रतिनिधियों ने हिस्सा लिया इनमे लगभग ३०० भारतीय शामिल हुऐ। सम्मेलन में तीन दिन चले मंथन के बाद कुल १२ प्रस्ताव पारित किए गए और विरोध के बाद एक संशोधन भी किया गया था।

उद्देश्य :- इस सम्मेलन में विश्वभर के हिंदी विद्वानों साहित्यको और हिंदी प्रेमियों आदि ने भाग लिया है और रेखांकित किया की ।

अ) हिंदी का बढते हुए वैश्वीकरण के मुल में गांधी जी की भाषा दृष्टी का महत्वपूर्ण स्थान है।

आ) मॉरीशस में विश्व हिंदी सचिवालय की स्थापना की संकल्पना प्रथम हिंदी सम्मेलन का दौरान की गई थी

इ) सम्मलेन केंद्रिय हिंदी संस्थान की भी सराहना करता है कि वह उपयुक्त पाठ्यक्रम और कक्षाओं का संचालन करके विदेशियों और देश के गैर हिंदी भाषी क्षेत्र के लोगों के बीच हिंदी का प्रचार-प्रसार कर रहा है ।

१०) दसवाँ विश्व हिंदी सम्मेलन :- दसवाँ विश्व हिंदी सम्मेलन १० सितम्बर से १२ सितम्बर २०१५ तक भोपाल में हुआ इसका उद्घाटन भारत के प्रधानमंत्री नरेंद्र मोदी ने किया सम्मेलन का मुख्य विषय- “हिंदी जगत : विस्तार एवं संभावनाएँ” था ।

११) ग्यारहवाँ विश्व हिंदी सम्मेलन १८ से २० अगस्त २०१८ तक मॉरीशस की राजधानी पोर्ट लुई में आयोजित किया गया। इस सम्मेलन की योजना का निर्णय सितम्बर २०१५ में भोपाल में आयोजित दसवे विश्व हिंदी सम्मेलन में लिया गया था। और अब १२ वाँ विश्व हिंदी सम्मेलन २०२१ न्युयॉर्क में होगा ।

मयुरी पोपट गायकवाड

एम.ए. प्रथम वर्ष हिंदी
(संकलन)

११. जिंदगी

सोई थी जहाँ वहाँ धूप ही थी
उसकी याद में तडप तडपकर रो रही थी
कभी न आया वह मुझे लेने
बस धूप में ही बैठकर उसका
इंतजार कर रही थी
रो रो कर बुरा हाल हो गया
फिर भी वहा लौटकर कभी न आया
प्यास लगी थी भुक लगी थी
फिर भी उसे मेंरी याद न आयी
उसकी याद में में तडप तडप कर रो रही थी
कभी न आयी उसकी कोई चिठ्ठी
न कोई बुलावा फिर भी
उसकी याद में रहकर जिंदगी जी रही थी
कभी न आया वह लौटकर
मरते दम तक उसे ही याद करके रो रही थी
आखिर कार हार कभी न मैंने मानी
उसकी याद जिंदगी जिना मुझे सिखा गई
भूलना चाहा उसे ही यादें करके रो रहीं थी
उसको याद में बस रोती रही बस रोती रही
उसे पाने की चाह में अपनों से दूर हो गई
बस कभी लौटकर न आया मन में
ख्याल आया जिंदगी क्या थी अब क्या
से क्या हो गई
रोना छोडकर जिंदगी में कुछ ना
बचा रोना लिखा
अपने तो अपने होते है और
पराएँ तो पराएँ होते है
किसी को पाने कि चाह में
अपनों से कभी दुर मत होना
ये दुनिया बहुत बडी है जैसे जिंदगी
जिना जाहते हो वैसे जी सकते है

पवार कावेरी कैलास
एस.वाय.बी.ए.(हिंदी)

१२. पानी ही जीवन है ।

कभी जल की महत्ता को बयां हम नहीं कर सकते
बिना पानी के जीवन में, हम रह नहीं सकते
बचाए पानी की हर बूंद को हम साथ में मिलकर
भूखे रह नहीं सकते प्यासे रह नहीं सकते
कभी जल की महत्ता को बयां हम नहीं कर सकते
जल है तो कल है जीवन हर पल है,
जल है तो कल है वरना सब निष्फल है ॥

जल हमारे लिए बहुत ही जरूरी होता है जल का उपयोग पीने में कपड़े धाने में नहाने में खेती किसानों करने में एवं कई अनेक कार्य करने में हम करते हैं वास्तव में अगर हम देखें तो जल हमारे लिए सबसे ज्यादा महत्त्वपूर्ण है जल के बगैर ना हम अपने लिए भोजन की व्यवस्था कर पाएंगे ना फसलें उगा पाएंगे हम जिस अन्न की रोटी खाते हैं वो भी हमें जल के बगैर उपलब्ध नहीं हो पाएंगी वास्तव में जल हमारे लिए हर एक कार्य में उपयोगी होता है मनुष्य भोजन किए बगैर भले ही कुछ दिनों तक जिवित रह जाए लेकिन जल के बगैर ज्यादा समय जिवित रहना बहुत ही मुश्किल है क्यों की जल है हमारा जीवन है जल सिर्फ हमारा जीवन ही नहीं है बल्कि पैड़ पौधों जानवरों पशु-पक्षियों ही सभी के लिए जल बहुत ही महत्त्वपूर्ण है आज हम देखें तो बहुत से लोग ऐसे हैं जो जल का दुरुपयोग करते हैं इसका सही उपयोग नहीं करते हैं पानी की महत्त्वता नहीं समझ पाते हम सभी को जल व्यर्थ नहीं बहाना चाहिए क्योंकि जल ही हमारा भविष्य है जल ही हमारा कल है यदि जल नहीं तो हमारा कल कभी नहीं आएगा आज हम देखें तो

मनुष्य अपने समय का उपयोग पैसा कमाने के लिए कर रहा है बहुत से लोग पैसा कमाने के लिए कर रहा है बहुत से लोग पैसा का सदुपयोग भी करते हैं कुछ लोग पैसे का दुरुपयोग भी करते हैं लोग अपनी सुख-शांति के लिए कड़ी मेहनत करते हैं रात दिन एक कर देते हैं देश विदेश में नोकरी या बिजनेस करने के लिए जाते हैं लेकिन वास्तव में हम यदि जल की समस्या हमारे सामने आकर खड़ी हो जाती है तो वास्तव में जल के बगैर सब कुछ व्यर्थ ही है हम कितनी भी सुख-शांति से खुश हाल जिंदगी जीने के लिए परिश्रम कर लेकिन जल के बिना सब करना बेकार है इसलिए हमें जल को कभी व्यर्थ नहीं मानना चाहिए अगर हमने जल का सदुपयोग नहीं किया इसे व्यर्थ बहने से नहीं रोका तो हो सकता आनेवाले समय में हमें जल संकट से झुंझना पड़े जल की समस्या से निपटने के लिए हमें पेड़ पौधे लगाने चाहिए क्योंकि पेड़ पौधे लगाने से हरियाली तो आती है साथ में पेड़ पौधे बरसा को आकर्षित करते हैं साथ में हमें जल का सदुपयोग करना चाहिए अपने घरों में उपयोग किए जाने वाले जल का सदुपयोग करें यानी जल को व्यर्थ ना बहाए नहाने कपड़े धोने आदि में जल का अधिक उपयोग ना करें जल अनमोल है हमें जल का संरक्षण करना चाहिए हम वर्षा के जल का संचयन भी कर सकते हैं बड़ी-बड़ी टंकियों आदि में वर्षा का जल संचयन करके वर्षा के जल का उपयोग हम सही तरह से कर सकेंगे और कल व्यर्थ बहाने से भी बचेगा हमें हर किसी को जल के महत्त्व को बताने की जरूरत है आजकल हम देखें तो बाजार में पानी भी मिलने लगे हैं लेकिन पहले ऐसा नहीं था क्योंकि पहले पानी की कोई समस्या नहीं थी आजकाल शहरों में गर्मियों के दिनों में पानी की समस्या होती है जरूरत है और इसका सदुपयोग करने की जरूरत है । अपने परिवार वाले को आस-पड़ोस वालों को जल के प्रति जागरूक करना चाहिए और

अपने कल को बचाने के लिए इस बारे में जरूर सोचना चाहिए -

पानी हूँ मैं

कभी आँसू कभी ज्योती बनकर
ओस की बूँद से मोती बनकर
कही तालाब कही समंदर कही नदी की धारा
हर घर में बसती जानी पहचानी हूँ मे
पानी हूँ मे पानी हूँ में.....

ना मेरे बगैर काम चलने वाला
नादूजा कोई मुज जैसे होने वाला
ना जाने कितने आए कितने चले गए
रही मेरी हुकूमत रानी हूँ मैं पानी हूँ मैं
है कौन किसको जरूरत नहीं
है वो झूठा जिसको मोहब्बत नहीं
हर दिलो पे बसने वाली
हूँ मैं धडकन जिंदगानी हूँ मैं पानी हूँ मैं
कभी रोना नहीं हँसना सिखा
तुम सबके संग खेलना सिखा
कभी तन कभी मन कभी होठो से लगाया
तेरी मस्ती तेरी मॉजाँ की रवानी हूँ मैं पानी हूँ मैं
मैने देखा न मजहब समझा इंसान कि तरह
इस धरती का लाल मेरी संतान की तरह
कौन देगा मुझको दानी हूँ मैं पानी हूँ....
तेरे जीने के काम आई तेरे मरने के बाद मी
तूने एक पल न सोचा जाने के बाद भी
लाओ एक सीख देता चलो बच्चो को
बचा के रख मुझको काम आनी हूँ मैं पानी हूँ मैं
भूखे का अन्न प्यासे का प्यास बनी
सूख-दूख की साथी मैं जीने की आस बनी
save me o pepole save me
I am crying
आज मैं अकली अनजानी हूँ मैं पानी हूँ मैं
लिखते लिखते कलम आज यूँही रुक सी गई ।
आँखे नमसी हुई पलके झुकसी गई
गिरी जो बूँद अशक की
गजल बोल पडी मुकम्मल हुई मे कविता
तेरी कहानी हूँ मैं पानी हूँ मैं.....

धिवर स्वप्नगंधा कचेश्वर
टी.वाय.बी.ए

१३. शायरी

दोस्ती को ऐसे निभाओ
के दुनिया देखती रह जाए
और खुदा भी तुम्हे पूँछे
क्या हम भी तुम्हारे दोस्त बन जाए

हाथों के लकीरों पे
मत जाओ जालिम
नसिब तो उनका भी होता है
जिनके हाथ नहीं होते

ताकद भारत की

उरी का हल्ला भारतीय
जवानो के साथ बडा हदसा
जिसमें अठरा जवान
हो गए शहीद
मरते दम तक एक ही नारा
हिंदोस्ताँ हमारा
सर्जिकल स्टाइक से पढाया
पाकिस्तान को पाठ
जिसमें च्वालीस आतंकवादी हो गए ढेर
इससे थे हुआ साबित
जो भी बुरी नजर से देखेगा
इस भारत माता की और
उसकी नहीं खैर ।

वर्षे प्रज्ञा संजय
एफ. वाय. बी. ए

१४. बेटी बचाओ, बेटी पढाओ ।

आज हमारे २१ वी सदी के भारत में जहाँ एक और चाँद पर जाने की बाते हो रही है वही दुसरी तरफ भारत की बेटियों अपने घर से बाहर निकालने पर भी कतरा रही है। जिससे यह पता लगता है कि आज भी भारत देश पुरुष प्रधान देश है हमारे देश के लोगो की मानसिकता इतनी भ्रष्ट हो चुकी है कि वह महिलाओं और बेटियों का सन्मान नहीं करते है। स्वामी विवेकानंद जी ने कहा था कि जिस देश में महिलाओं का सन्मान नहीं होता वह देश की प्रगती कभी भी नहीं हो सकती है। हमारे देश के लोगो पर दकियानूसी सोच इतनी बडी हो गई है कि वे लोग अब बेटी और बेटियों के फर्क रहने लगे है वह बेटों को उचित शिक्षा दिलाते है और बेटियों को घर पर ही रहकर घर के काम सिखने को कहते है। उन्हें किसी भी प्रकार की आजादी नहीं दी जाती है जिसके कारण बेटियों का भविष्य अंधकार में चला गया है।

हमारे देश की बेटियां आज घर से निकलने पर कतराती है क्योंकि कुछ लोगों ने देश का माहौल कि इतना खराब कर दिया है कि आए दिन हम देखते है कि किसी ने किसी की बहन बेटी से बलात्कार की या छेडछाड की घटनाएँ सामने आती रहती है यह घटनाएँ हमारे देश के लोगो की सोच को दर्शाती है कि उनकी

सोच कितनी हद तक गिर जा चुकी है और इस बात कि ना तो उन्हे शर्म आती है ना ही उन्हें किसी प्रकार का पछतावा होता है। हमारे देश मे दिन प्रतिदिन बढती जा रही कन्या भ्रुण हत्या भी लोगो की मानसिकता का परिचय देती है। संयुक्त राष्ट्र संघ ने भारत को चेतावनी देते हुए कहा था कि अगर कन्या भ्रुण हत्या जैसे मामलों पर जल्द ही कोई संज्ञान नहीं किया गया तो जनसंख्या से जुडे संकट उत्पन्न हो सकते है।

बेटियों की उचित शिक्षा और उनकी सुरक्षा के लिए प्रधानमंत्री नरेंद्र मोदी ने वर्ष २०१५ मे बेटी बचाओ बेटी पढाओ नाम की योजना को बढावा दिया है। इसके साथ ही उन्होंने बेटियों का महत्व भी बताया उन्होने कहा की अगर बेटियां पढी-लिखी नहीं होंगी तो पुरा परिवार ही अनपढ रह जाएगा जिसके कारण हमारा भारत देश विकास विकासनशील देश ही बनकर रह जाएगा कभी भी विकसित नहीं हो पाएगा उन्होने इस योजना के माध्यम जो भी भेदभाव हो रहे है उनको खल किया जाए और साथ ही उनको पढने लिखने की भी आजादी दी जाए बेटियों को भी अपना जीवन जीने का पूरा अधिकार होना चाहिए

सुरेखा अशोक लांडगे (एफ.वाय.बी.ए.)

१५. काश एक तारा बन जाऊँ

तमन्ना है कि एक तारा बन जाऊँ
अग्नि का जलता चिराग बन जाऊँ
ना छूँ पाए कोई मुझे
ना सुन पाए कोई मुझे
ना मुझे हो किसी की आहट
ना मुझे हो किसी की मेरी चाहत
बस दूर कहीं अपनी ही दुनियाँ बसाऊ
बादलों की ओर जा कर में छिप जाऊँ
तमन्ना है कि बस एक तारा बन जाऊँ

बोरकर संज्योती संजय

(एफ. वाय. बी. ए)

१६. भारत की विशेषता है, विविधता में एकता ।

एकता का संदेश है.....
भाषा अनेक भाव एक
राज्य अनेक लक्ष्य एक
पंथ अनेक लक्ष्य एक.....
बोली अनेक स्वर एक.....
रंग अनेक तिरंगा एक.....
समाज अनेक भारत एक.....
रिवाज अनेक संस्कार एक.....
कार्य अनेक संकल्प एक.....
राह अनेक संकल्प एक.....
चेहरे अनेक मुस्कान एक.....

खतोडे पुनम दत्तात्रय

टी.वाय. बी.सी.ए

१७. भारतीय समाज में नारी का स्थान

* नारी शक्ति का स्वरूप :-

हमारे भारतीय समाज में नारी को देवी शक्ति माना जाता है। हमारे ग्रंथों में भी नारी को पूजनीय बताया है। ईश्वर भी नारी का एक जननी के रूप में इस धरती पर भेजा है। नारी शक्ति एक ऐसी शक्ति है जो सारे देश को सारे समाज को कभी एक माँ के रूप में कभी एक बहन के रूप में कभी एक पत्नी के रूप तो कभी एक बहन बेटे के रूप में एकता के सुत्र में बाँधती है 'संस्कृत में एक श्लोक है ' यत्र पूज्यते नार्यस्तु तत्र रमन्ते देवता''

अर्थ:-जहाँ नारी की पूजा होती है, वहाँ देवता निवास करते हैं इस बात से भी इनकार नहीं किया जा सकता किसी भी देश का भविष्य एक नारी पर निर्भर करता है वह जिस तरह से अपने बच्चों की शिक्षा देती है संस्कारों से सुस्सजित करती है वही बच्चे आगे चलकर देश का भविष्य बनते हैं। प्राचीन काल में भी हमारे देश में नारी राणी लक्ष्मीबाई सीता अनुसया, इंदिरा गांधी, सरोजिनी नायडू आदि ऐसी महिलायें थीं उन्होंने अपने कार्यों से अपनी शक्ति का परिचय दिया। वर्तमान समय में भी नारी हर क्षेत्र में आगे है जब भी उसे माँ कामिला है उसने अपनी प्रतिभा दिखाई है हमारे देश की नारीयाँ किसी भी प्रकार से पुरुषों से कम नहीं हैं। प्रतिष्ठात फोर्ब्स मॅगजीनमें वर्ष २०१६ में विश्व की सबसे प्रतिभाशाली नारियों में भारत की चार महिलाओं का नाम शामिल है जिस में स्टेट बैंक ऑफ इंडिया की प्रमुख चंद्रा कीचर बायोकॉन की संस्थापक किरण मजुमदार शॉ तथा एच वी मीडिया की चेयर पर्सन शोभना भारतीय हैं। मॅगजीन की तरफ से जारी एक बयान में कहा गया।

“ देश के सब बड़े बैंक का कार्यभार स्त्रियाँ संभाल रही हैं कोचर भारत के सबसे बड़े प्राइवेट सेक्टर बैंक का नेतृत्व कर रही है आज की नारीयो ने सिद्ध कर दिया है की अगर उन्हें पर्याप्त मौका और स्वतंत्रता दी जाये, तो वो खुद को और देश को उन्नती के मार्ग पर ले जाने में महत्वपूर्ण योगदान दे सकती है।

* क्यों है नारी अपनी पहचान से इतनी दूर :-

एक तरफ हमारे देश की वो नारियों हैं जो आगे बढ़ रहीं हैं सारे विश्व में भारत का नाम रोशन कर रही हैं

दूसरी तरफ वो महिलाएं हैं जो पढी लिखी हो कर भी घरों में बंद होकर रह गयी हैं परिवारिक जिम्मेदारियों की निभाते-निभाते कहीं न कहीं उनकी आँखों में उनके सपने अधुरे रह गए हैं कुछ महिलाएँ ऐसी हैं जिन्हें पढने लिखने का मौका नहीं मिला उन्हें हमेशा से यही बताया गया है कि उनके जीवन का पहला उद्देश्य सिर्फ घर के काम करना परिवार के हर सदस्य की जरूरत को पूरा करना और बच्चे पालना। खुद सारे देश सारे देश की जननी होकर यह अपनी पहचान से इतनी दूर क्यों हैं वह समझ ही नहीं पाती कि वह आखिर क्या करे आज भी बचपन से लडकी को लडकी होने का एहसास दिया जाता है इतना ही नहीं लडको को भी लडके-लडकी का भेद समझा दिया जाता है

* निवारण :-

आज जरूरत है महिलाओं को स्वयं आगे बढ़ने की अपने अधिकार को पहचान ने की। सबसे पहले महिलाओंको खुद सशक्त और आत्मनिर्भर बनना होगा उन्हें थें जानना होगा कि उनके अंदर असीमा क्षमतायें हैं उनका उन्हें उपयोग करना है उन्हें जानना होगा कि वो हर चूनातिका सामना करने में सक्षम है सबसे ज्यादा उन महिलाओं को जागरूक करना होगा जो पढी-लिखी नहीं हैं या जो पढी लिखी होकर भी घर की चार दीवारों में कैद हैं बी आर. अम्बेडकर ने कहा है किसी समुदाय की प्रगती महिलाओं ने जो प्रगति हांसील की है उससे मापना हूँ अम्बेडकर जी का ये कथन एकदम सही है क्यों की देश की आधी जनसंख्या यानि की महिलाएं जिन भी ज्यादा आत्मनिर्भरहोगी वह देश उतनी ही तरक्की करेगा सही मायनी में देखा जाये हमारे देश के पुरुषों को देश महिलाओं को स्वातंत्र्य और आत्म निर्भर बनाना होगा। तभी हमारे भारतवर्ष की उन्नती संभव है मुझे आशा है कि इस लेख को पढने के बाद हर नारी अपने आपकी पहचान कर आगे बढ़ने की कोशिश करेगी और पुरुष चाहे वह पिता हो भाई होया पति उसकी इस कोशिश में उसे सहायता प्रदान करेंगे।

कोमल सोमनाथ नेहे

एफ.वाय.बी.ए.

१८. हिंदी साहित्य और सिनेमा

सिनेमा अर्थात चलचित्र आधुनिक विज्ञान की महान देन है। फोटोग्राफी के बाद भी आवश्यक ही किसी के मन में यह खयाल आया होगा कि स्थिर चित्र आदि चलते फिरते दिखाई दे तो कितना अच्छा होता।

आज हम सिनेमा घर या अपने घर में बैठकर चित्रों को चलते-फिरते, हँसते-गाते देख सकते हैं और इन चित्रों को देखते-देखते अनुभव करने लगते हैं जैसे आँखों के सामने सच्ची घटना हो रही है।

फ्रान्स के लुमियेर ब्रदर्स ने सन १८९६ में मुंबई के एक होटल में चित्र को चलाकर दिखाने का प्रदर्शन किया। लोग यह देखकर बड़े अचरज में पड़ गये कि एक ही घटना के कई चित्रों के जोड़कर चलाने पर चित्र चलता हुआ दिखाई पड़ता है।

हिंदुस्थान में दादा साहेब फालके ने सन १९१७ में पहली फिल्म बनायी, 'राजा हरिश्चंद्र'। इस फिल्म में आवाज नहीं थी सिनेमा हॉल में ही कलाकर पर्दे के पास से डायलॉक बोला करते थे और गीत गाया करते थे।

सन १९३१ में अर्देशिअर ईरानी ने सब से पहले बोलती फिल्म बनाई थी तब से लेकर आज तक सिनेमा में अनेक अनेक परिवर्तन हो चुके हैं आज सिनेमाग्राफी फिल्म एडिटिंग साउंड रेकॉर्डिंग आदि में संगणक की मदद ली जा रही है और अच्छे किस्म की रंगीन फिल्म बनने लगी है। आज सिनेमा निर्मिती में हिंदी भाषा का बोलबाला दिखाई देता है। हिंदी भाषा में कई सारी फिल्मों का निर्माण हो रहा है और उसकी नींव साहित्य से के द्वारा रखी गयी है। 'राजा हरिश्चंद्र' फिल्म एक पौराणिक कथा पर बनी है।

हिंदी के उपन्यास गोदान, गबन, संघर्ष, साहब बीबी और गुलाम, तीसरी कसम, गाईड और हजार चौरासीवे की माँ, धर्मवीर भारती के सूरज का सातवा घोड़ा, कमेश्वर के डाक बंगला, काली आँधी, सडक एक सत्तावन गलियाँ, आगमी आतीत, भगवती चरण वर्मा के उपन्यास चित्रलेखा, चंद्रधर शर्मा गुलेरी जी कहानी उससे कहा था आदि साहित्यिक कृतियों पर हिंदी फिल्में बनी हैं।

कमलेश्वर के उपन्यास 'काली आँधी' पर गुलजार जी ने फिल्म बनाई। इस फिल्म की नायिका आरती देवी के जीवन को भारत की तत्कालीन

प्रधानमंत्री श्रीमती इंदिरा गांधी के जीवन के साथ जोड़ा गया, इस कारण यह फिल्म काफी चर्चा में रहीं। भगवतीचरण वर्मा का उपन्यास 'चित्रलेखा' पर किदार शर्मा ने दो बार फिल्म बनाई। सन १९४१ में श्वेत श्याम फिल्म और सन १९६५ में रंगीन फिल्म का निर्माण किया। फिल्म का कथानक उपन्यास की तरह काफी सशक्त है। धर्मवीर भारती का सूरज का सातवाँ घोड़ा यह काफी चर्चित उपन्यास है। इस उपन्यास पर सन १९९२ में श्याम बेनेगल ने फिल्म बनाई। प्रस्तुत उपन्यास का श्रेष्ठ फिल्मांकन करने में बेनेगल साहब पूरी तरह से सफल रहे हैं। हिंदी साहित्य की अद्भुत पुस्तक को फिल्म का रूप देने का कार्य श्याम बेनेगल जैसे कुशल निर्देशक ही कर सकते हैं। उपन्यास का संपूर्ण कथानक निम्न मध्यवर्ग के जीवन मुल्यों कुंठाओं, विसंगतियों के इर्द बुना हुआ है।

हिंदी उपन्यास की तरह कहानी साहित्य पर भी कुछ फिल्में बनाई गई हैं। उनमें प्रेमचंद की कहानी दो बेलों की कथा पर हिरा मोती फिल्म कृष्ण चोपडा के निर्देशक में १९५९ में बनी। उसी प्रकार सत्यजित रे द्वारा निर्देशित फिल्मों में 'शतराज के खिलाड़ी' सदगति आदि कहानियों पर बनी फिल्में भी चर्चित रही हैं। चंद्रधर शर्मा गुलेरी की सुप्रसिद्ध कहानी उसने कहा था पर इसी नाम से मोनी भट्टाचार्य ने फिल्म बनाई। जिसमें केवल देने का भाव है, लेने का नहीं। सच्चा प्रेम त्याग चाहता है और इसी कहानी का नायक लहानसिंग अपने बचपन की प्रेमिका सुबेदारनी के कहने पर युद्ध भूमि में उसने बेटे और पति की रक्षा करते हुए अपने प्राणों का बलिदान कर देता है। इस प्रकार कहा जा सकता है की निर्देशक ने हिंदी साहित्य की एक अमर कहानी का फिल्मांकन कर उसे नया रूप दिया है।

आर. के. नारायण के उपन्यास 'गाईड' पर बनी फिल्म अत्यंत सफल रही। शरतचंद्र के 'देवदास' पर तो तीन फिल्में बनी और तीनों सफल रही।

इस प्रकार सिनेमा का हिंदी साहित्य के विकास में महत्वपूर्ण योगदान है।

गायकवाड रत्नम
टी. वाय. बी. ए. (हिंदी)

१९. माँ-बाप

हमारा सबकुछ होते है माँ बाप
हमारा आज और कल होते है माँ बाप
माँ बाप है तो हम है

माँ बाप नहीं तो हम भी नहीं
माँ बाप तो खुदा की देन है
माँ हमे जनम देती है

तो बाप हमें चलना सिखाता है
लेकिन अफसोस कुछ लोगों को तो
माँ बाप शब्द का अर्थ ही पता नहीं है
आज के जमाने में तो

गलफ्रेंड और बॉयफ्रेंड ही चाहिए
लेकिन किसीने यह सेवा कि है
माँ और बाप हमें वह खुशी दे सकते है
जो बॉयफ्रेंड और गलफ्रेंड नही दे सकते

माँ बाप सीढियों के पायदान नहीं
बल्कि माँ बाप पेडकी जड होते है
माँ बाप हमारे सपने पुरे करने के लिए
कितनी मेहनत एवं मजदूरी करते है

तो क्या हम उनके लिए थोडी मेहनत नही
कर सकते माँ बाप की किंमत किसी
अनाथ बच्चे को पुछो क्या होती है
जिन्हे माँ बाप नहीं है वह लोग तरसतें है उन्हे
दुनिया की सही पहचान करानेवाला कोई नही
हमारे पास तो दुनिया की अनमोल चीज माँ बाप है
अपने माँ बाप से मोहब्बत करना सिखो ।

वर्षे प्रज्ञा संजय
(एफ. वाय. बी. ए.)

२०. पिता

मेरा साहस, मेरी इज्जत, मेरा सम्मान है पिता
मेरी ताकद, मेरी पूजा, मेरा अहसास है पिता

घर के एक-एक ईट में शामिल उनका खून-पसीना
सारे घर की रोनक सारे घर की शान है पिता

मेरी इज्जत मेरी शोहरत मेरा रुतबा मेरा मान है पिता
मुझको हिम्मत देने वाले मेरे अभिमान है पिता

सारे रिश्ते उनके दम से सारे नाते उनसे है
सारे घर के दिल की धडकन सारे घर की जान पिता

शायद रब ने देकर भेजा फल ये अच्छे कर्मो का
उनकी रहमत उनकी ऐहमत उसका वरदान है पिता

नागरे सुवर्णा राजेंद्र
कक्षा: एफ.वाय.बी.ए.

२१. पैसा

पैसा, पैसा, पैसे से हे सारा मान
पैसे के आगे अंधा है समाज
दहेज में भी दुल्हा पैसा ही माँगता है
पैसा न देने से नापसंद बोलता है
क्यो ये दो शब्द जिन्दगी बदल देते है
जिसे जिनकी उम्मीद छिन लेते है
श्रम के पिछे यहाँ होता है अंधकार
लेकिन पैसे के उपहार में यहाँ होता है भ्रष्टाचार
सत्य, प्रेम, अहिंसा का तत्व हुआ पुराना
पैसा ही मानव का बन गया है बहाना
पैसे के कारण हम एक दूसरे पर करते है मेहरबान
पैसे के कारण ही ये जिंदगी हो जाएगी कुरबान
जब तक जीवन से न जाएगा पैसे का अधिकार
तब तक इस दुनिया में न कम होगा भ्रष्टाचार
पैसे के कारण बेटा माँ बाप को ही भुल जाता है
कंधा देने से भी इनकार करता है
क्योंकि.... पैसे के कारण ओ नष्ट हो जाता हैं

प्रिती दिगंबर परबत
(एस.वाय.बी.ए.)

२२. जल ही जीवन है

जल ही जीवन है, जल ही जीवन है
बूँद बूँद से बनता महासागर
पानी से ही होता जीवन उजागर
पानी से ही हरियाली ही खुशहाली
एक बात कभी न भूलना
पानी कभी व्यर्थ न करना
जल के बिना जीवन की कल्पना अधूरी
जल के बिना जग अधूरा
पानी है अनमोल रत्न, पानी है दौलत हमारी
व्यर्थ न करो उसे काम आएगी तुम्हारी

२४. शायरी

अगर तुम किसीसे प्यार नहीं कर सकते ना,
तो मत करो पर तुम किसीसे नफरत तो
मत करो क्योंकि
नफरत और प्यार मे इतना फरक है कि,

जिससे हम प्यार करते है वो हमारे दिल
मे रहता है जिससे हम नफरत करते है
वो हमारे दिमाग मे रहता है ।

जिससे हम प्यार करते है वो हमारे दिल में
रहकर भी कभी-कभी हम उनको याद नहीं
करते पर, जिससे हम नफरत करते है वो
हमारे दिल मे ना रहकर भी वो हमे हमेशा
याद रहता है

लांडगे सुरेखा अशोक
(एफ. वाय. बी. ए)

२३. "कॉम्प्युटर" अगर जिंदगी होती

दिल में अगर " सी.पी.यु." होता तो ?
सभी यादों को "सेव्ह" कर सकते,
दिमाग में अगर "प्रिंटर" होता तो ?
ख्यालो का "प्रिंट आऊट" निकाले लेते,
धडकन में अगर "पेनड्राइव्ह" होता तो ?
जिंदगी का "बैंकअप" ले लेते,
मन में "ब्लूटूथ" होता तो ?
बातों का "ट्रान्सफर" कर लेते,
काश जिंदगी भी एक "कॉम्प्युटर" होता ?
तो "रीस्टार्ट" कर लेते.....

गुंजाळ स्वप्निल राजेंद्र
एफ, वाय. बी. एस. सी.

२५. जिंदगी

जिंदगी तो एक गहरा सागर हे ।
लेकिन उसको पार करना ही पडता है ।

जिंदगी तो एक गम का प्याला है ।
लेकिन उसको पीना ही पडता है ।

जिंदगी तो एक खुद नसीब का सहारा है ।
लेकिन उसे जीना पडता है ।

जिंदगी तो एक सपना है ।
लेकिन उसे देखना ही पडता है ।

ये जिंदगी तो खत्म होनी है ।
लेकिन फिर भी उसे जीना पडता है ।

INDEX

अ.क्र.	शिर्षक	पृष्ठ क्रमांक
1	India is far away from being a cash less economy. Here's why ?	55
2	Challenges before India	56
3	What Lies There...In the Depth?	57
4	Only for Friends	58
5	Population Growth	59
6	Farmers Suicide and Reality	60
7	India's Unemployment	61
8	Good Thoughts	62
9	Rural drinking water issue in India	63
10	Life is a Mobile	63
11	My True Friend	63
12	Women Safety and Student Politics	64
13	The Man Who Was Bond	64
14	Major Problems in India	65
15	National Varieties of English	67
16	Success is in your hands	67
17	Interesting Facts and Quotes From Potter Series	68
18	Poverty in India	69

1. India is far away from being a cashless economy. Here's why ?

Cashless Economy is when the flow of cash within an economy is non-existent and all transaction have to be through electronic channels such as direct debit, credit and debit cards, electronic clearing, and payment systems such as Immediate payment Service (IMPS), National Electronic Funds Transfer (NEFT) and Time Gross Settlement (RTGS) in India. As of now, Cashless Economy has only academic importance. The Indian Economy continues to be driven by the use of cash; less than 5% of all payments happen electronically. In India, the ratio of cash to gross domestic product is 12.42% in GDP, which is one of the highest in the world. It was 9.47% in China and 4% Brazil. Further, the number of currency notes in circulation is also far higher than in other large economics; India had 76.47 billion currency notes in circulation in 2012-13 compared with 34.5 billion in the US. there are several reasons as to why Indians prefer Cash over electronic transaction.

Firstly, lack of access to banking leaves no option than cash for a large fraction of the population.

Secondly, since, there are no extra transaction costs in cash payments, it affects the consumer behavior . Electronic payments had been so far unviable for small value transactions but things are changing fast.

Thirdly, Cash provides flexibility and simplicity as a transaction needs only moving from one hand to another, there are no worries about crashing of computers and losing the transactions.

Fourthly, India has a large unorganized sector with overwhelming majority of retailers, suppliers and service providers. They have neither the infrastructure to

offer card-based transactions nor the inclination to encourage consumers to pay by credit cards or debit cards.

Lastly, the lack of education / awareness among consumers regarding use of cards.

Challenges in making India a cash less economy

- * Availability of internet connection and financial literacy.
- * Though bank accounts have been opened through Jan Dhan Yojana, most of them are lying un operational. Unless people start operating bank accounts cash less economy is not possible.
- * There is also vested interest in not moving towards cash less economy.
- * India is dominated by small retailers. They don't have enough resources to invest in electric payment infrastructure.
- * The perception of consumers also sometimes acts a barrier. The benefit of cash less transactions is not evident to even those who have credit cards. Cash, on the other hand, is perceived to be the fastest way transacting for 82% of credit cards users, It universally believed that having cash helps you negotiate better.
- * Most card and cash users fear that they will be charged more if they use cards. Further, non-users of credit cards are not aware of the benefits of cards.
- * Indian banks are making it difficult for digital wallets issued by private sector companies to be used on the respective bank website. It could be restrictions on using bank accounts to refill digital wallets or a lack of access to payment gateway. Regulators will have to take a tough stand against such rent-seeking behavior by the banks.

Written by- Prof. Thorat G. A.

(M.Com, M.B.A., G.D.C. & A, B.Ed)

2. Challenges before India

India is a fastest developing country in the world India with its diversified culture civilization neutral resources technology and hugs skilled human resources is also a latest growing economy in the world but at the same time there are several problem's plaguing our modern India which is attaching the growth and development

These problems can be broadly classified

as:-

- 1) Socio economic problems
- 2) Other major problems

Social economics problems :-

The major social economic problems being faced by India is poverty even after six decodes of Independence the country is still fighting against this social evil of poverty

It is estimated that nearly one third of India population of 1.21 Billion i.e nearly 426 millions of people are living below poverty line many go without a meat a day

Though Government are shrugging hard to eradicate poverty the increasing population and mismangement of government schems have fueled the growth of poverty the population is growing at an alarming free.

In last ten year the population has grown by 0.20 billion. The positive effects of development are unllifide by increase in population hence there is an urgent need to curtail population growth by adopting

strict family planing programmes by Government.

A part form this there is also a need to increase rural and urban employment by better managment of Government schenes like Mahatma Gandhi Rural Employment Guarantee scheme (MGREG) Jawaharlal Nehru Rojagar Yojna (JNRY) etc by strict implementation of these schemes poverty can be reduced to a substantail exent.

The second most burning socio economic problem of india is unemployment nearly 9.4% of india population is unemployed or employed i.e.. around 120 million people are either unemployment is of great concern and Governments are devising new and effective shames to curb this unemployment again by strictly implemeting 'MGREGS' and 'JNRY' schemes it is possible to reduce the rate of unemployment snice poverty is directly linked to unemployment sence poverty is directly linked to unemployment also helps in eradicating verty

Collected by
Kambale Gauri Maruti
(S.Y.B.A.)

3. What Lies There...In the Depth?

People often call me an "emotional fool" They think, I preserve my old things a little too much. They I cry while watching films and can't control my emotions. But they just don't know it's not crying it is depth. It is walking in the woods of emotions where you feel safe and close where you can experience, feel and explore numerous minute standard - emotions. And when you are rich somewhere near the depth, you overcome with emotions, not of hatred, jealousy, anger, but, of very positive and real philosophy. That's the reason your eyes form tears while you are the happiest. See, I didn't use "cry" I said, "form tears".

You won't find negativity in depth because, hatred, jealousy, anger, prejudices are shallow feelings and hence, we cry due to them. Go in the depth and you won't cry but your eyes will water your heart and soul keeping them in touch of emotions. That doesn't mean you are weak minded. Not at all! It means that you are capable of reaching the height of emotional range. And, by the way, there's no highest point to it's not a boiling point. Actually it doesn't even have a point. Point Symbolizes end or a level. And, emotions has immeasurable height. Explore that emotional depth and you can find the deeper spaces. it is an undying bliss when you stir the depths. The more you explore, the more you feel. Let me share something with you so that it'll be clear.

I was watching Harry potter and the Sorcerer's stone with my friend Aditi. In the scene, Harry sat on the window sill looking out, maybe watching the dark sky.

My eyes were slightly wet for a moment and Aditi laughed looking at me. There was no reason to be emotional for this scene. Harry was just sitting and looking out but there was a lot more in his eyes. There was a chaos of infinite wrestling thoughts. I could see them just in his one deep look. I could feel the communicating silence. Harry, 11 year, orphan, brought into a whole new world with no one familiar, yet liked what was going on, because he was surrounded by the people who loved him. That day, in the new world, he was Orphan, yet he was not.

Of course, it was all, the actor's credit. Hats off to Daniel Redcliffe! He communicated the emotions to the hearts watching him. Aditi didn't care because she wasn't the heart watching him. she was just a pair of blinking black balls.

When i saw Harry's eyes, I felt my heart stir and realized that it was poetic...so, i let out...

Little Heart

An innocent little heart,
sitting on a window sill,
explores the silent twinkling night.

An orphan little heart
imagines, what is joy?

Staring at the stars,
emotions running down his cheeks,
always wonders, what is joy?

Examining the glory of moon
and the grace of stars,
always wishes to be one of them.

A sad little heart,
dreams a pipe dream,

of having someone dear.
Collecting the pieces of heart,
always arranges them
in a new shape of happiness.

In his history of despair,
examining the dark cobbers of mind,
the brave little heart,
still desires to glow.

I understood Harry that much. His emotions could be still more deep, but at least I reached somewhere near the depth.

I know, always going into depth is not possible. But the welcome of ready made chances completely rest in our hands. There's no need to go and find depths around. You won't find it. You just need to stop ignoring things at least when you are free of work. It might help to increase patience. And once you know what is in the depth, there will be clarity to your thoughts and you'll be able to keep the so called egos, prejudices and the other negative feelings at bay, because there lies reality, truth and philosophy of life, in the depth.

And if my idea of depth really works, then why don't we explore the depths and increase our patience and positivity? it can cause a great deal to maintain peace in the world...(I'm feeling innocent!)

Friends, this topic started with little emotions and ended up with maintaining peace in the world. I think, I've gone far much deep.(Haha-I'm surprised of my thinking capacity) After all every positive feelings is linked with another positive feeling, and that creates depth!

I'm just lying on my bed, thinking,

how many things we ignore in our busy lifestyle that we forget to enjoy the laziness after our exams, analysis of our mood swings, flowing water in the rivers, dew's tickling down from the dear leaves, chirping of birds on a summer afternoon, the silence of the night, the inspirational breeze of the dawn, the fresh fragrance of earth, after the first rain of the season, the wide, colorful band of rainbow, the challenging skyline, and many things that inspire a person to feel beautiful from within...

- Rati Jagadale
SYBA (Eng)

4. Only for Friends

I never want to live
my own single life but
want to make a part of
your's life,
I never want to across a lonely
The way of my life but,
want some one help to
Access it
I never want to see all of you
In problem but.
want to make the solution
of your's problem
I never want to say all of you
Ended bye but
want to start filling your's
Life with joy
I never want to lost all of you
But want to come back
In my life with lots love too

Khatal Karan
F.Y. B.Sc

5. Population Growth

The rising population of India is one of the major problems of the country. The present population of India consists of over 1.21 billion people. The big population of India undoubtedly provides large work force resources which, if properly utilized, can highly advance the economic prosperity of the country.

However, a large number of people are poor and illiterate. Their basic needs are not being met. Under the existing condition of our economy, it cannot be said that the vast masses of people growing out of proportion to our resources are really an asset to the country.

We have to give more attention to the growth of population and its relation to the problem of unemployment and capital formation in the country.

* Effects :-

The abnormal population growth is commonly believed to be one of the principal causes of India's poverty and very low standard of living for the people. Efforts are being made in India for improving the economic condition of people but it can bear no fruit if population is allowed to grow unchecked. The national activities in free India are directed to the task of providing adequate means of livelihood to an increasing number of people through an integrated development of agriculture, trade, commerce and industries. The schemes

adopted for this purpose can not materialize unless the population problem is tackled satisfactorily. However, it is also a fact that we cannot exercise any effective check on population unless there be an appreciable rise in the standard of living for the common people. Over population weakens the economy in many respects. The increasing pressure of population on nature resources will retard the economic progress and minimize the scope for social services in the form of education, health, housing etc. so essentially needed for a progressive state. Therefore, a planned growth of our economy needs some effective check on population.

* Solution :-

The benefits of family planning & schemes initiated by the Government are being emphasized in many ways. Nevertheless, it requires persistent propaganda work before public opinion can be fully mobilized for a planned growth of population. We must make an all-out drive to educate the masses in the methods of family planning. It is a good sign that a section of our people, especially those belonging to the middle class, are gradually becoming population conscious and are taking active interest in the methods devised and recommended for population control. Birth rate must be kept within reasonable limits to make a definite advance towards a higher standard of living, which is the primary need in India. The task will certainly be much easier if people get a chance of reaching a higher standard of living; it will then by itself serve as a kind of incentive to birth control.

- Collected by -
Shaikh Sana Mustafa
T.Y.B.A. English

6. Farmers Suicide and Reality

On social media we are always very sad to see the pictures of malnutrition Hunger strike, poverty. Those who express sadness there is no other way too so only they express sadness and solutions the population living in slums in the metropolis of Mumbai like this is from the original drought-hit region interacting with them it was found that their forefathers were farmers or marginalized farmers in everyday people who look at laborers in city every morning they are also native farmers sustained drought and uncertainty of uncertainty and the never ending debt of land on the head he finally motivates the farmer to become a labors and become a but in the metropolis and many farmer's are motivated to commit suicide.

When the old people become old they give up all their wealth to their children and they go to kashi but knowing the current things happening. This ghastly truth came out often family debt burden lone recovery from co-operative banks damage due to drought and fix rate for crops there are many such problems of farmer

Some farmes consider death in Kashi as sacramental because there is no cast of funeral too and if he dies at the door of temple he is a fix with his mind that he will get the right to die Psychological studies in say that if a person commits suicide in a village other tricked farmers

also choose the path of ending their life in understanding the ultimate solution but are the talukas? No at the some time farmers of Maharashtra, Madhya pradesh, Tamilnadu, and Andhra pradesh are committing suicide so this suicide is due to the anti-farmer policies rather than the Govt instead of psychology traders can offer 200 and 300% less expansive princes than open market princes so big traders are trying to commit suicide by giving less market prices to the farmer.

The reality of farmer suicides is very serious as a farmer we need to take some measures to stop the farmer's suicides firstly by organizing a farming society and making them mantally strong it will be on important stop and due to transient weakness we can prevent the way of farmer's suicide in every religion every day prayers are offered to God just like sharad joshi has said

"We are not by our by our mistake and we will face if all together and not be frustrated so farmer's can gain stregth to face this difficult situation.what is violence on non-violence but what is the meaning of its farmer's suicide if Mahatma Gandhi has said that

" Non violence is not a burden it is better to than to violence against fear"

In the sentence mahatma gandhi want's to give something to the farmer's

I will give the some advice to the famer's

Do not die !

Kill your Depression

Fight your Enemies

Thank you...

- Kasar Prashant Pandharinath

FYBA -B

7. India's Unemployment

Unemployment Definition :-

unemployed person is a person who does not get employment even if he has the will & the ability to work from the prevailing wage

Normal Unemployment status :-

If a person remains unemployed during the period of reference period then he is referred to as a general unemployed condition this results in long term unemployment & such people are counted as unemployment.

Status of the current week :-

If a person does not get two hours of work, before seven days before the reference period then the person is unemployed. If one hours is worked in the reference week then the person is said to be employed.

Current Daily Position :-

If the person who worked the context of he reference period of on hours & four hours was considered as semi-arbitral & worked more than four hours then that person was considered to be full employment this concept is useful for measuring the duration of unemployment.

Unemployment :-

* Unemployment rate has been consistency higher in both women & rural

areas than men.

* unemployment rate seems to have decline in the rural areas of 1972-82 But in the same period urban unemployment seems to be more stable.

* The unemployment of men in the rural areas has increased during the period from 98-99 to 2000 the unemployment rate increased from 2000 to 2005

* Unemployment in urban areas :

Both women & men decreased between 1987-88 & 2000, & the it rate of decline of unemployment is more about men than women.

* unemployment rate is related to the increase in the rate of increase in the area.

Causes of Unemployment :-

* Increasing labor force :- The main reason for maintaining the problem of unemployment is the increasing & large size of population there are currently 3 times the population in 1951 Increasing labor force increases

* Production Techniques :-

In competitive system the production technology As a result the growth in employment was marginal Although labor techniques are being used in the small social industry they are less likely to increase their employment due to the difficulties they face.

* Teaching Method :-

you have continued the education system that the British started its needs of education increased due to the increase in education.

* Lack of Human planing :-

What kind of work force will we need in

the future there is no planing for this these aspects have not been the first to expand in the edu. system.

* **Employment Growth :-**

Increasing rate of growth increases employment also however the rate of growth has not gone up even during the course of 8% the growth of the economy.

* **Unemployment measures :-**

Government policy :- The govt policy of important ques like unemployment remains depressed till the year 1970, employment remained decreased with economic development & will automatically reduce unemployment this approach was largely accepted

* **Policy from 1970 to 1990 :-**

During this period the use of agriculture acquisition, rural development (IRDP) national rural employment program {NREP}

* **After the policy of 1990 :-**

Accepting liberalization & globalization our growth rate will increase & the people believed that the issue of unemployment & poverty in the country would solved them.

* To solve the problem of unemployment it is, possible to provide employment to the growth rate

* Agriculture sector is performed as cattle rearing fishing orchards, flower bags also the employment growth rate in this sector was 5% higher & special attention was given for the development of area.

- Collected by -
Chachan Vaishnavi Rajendra
T.Y.B.A.

8. Good Thoughts

1) In a day when you don't come across any problems you can be sure that you are traveling in wrong path
- **Swami Vivekananda**

2) If you born poor
It's not your mistake
but if your die poor
If's your mistake
- **Bill Gates**

3) I am not "Handsome"
but i can give my
"Hand" to "Some" one
who needs help
- **Adolph Hitter**

4) Don't compare your self
with heart because
when they brake
They don't make
noise but pain lot
- **Charies**

5) If you start judging
people you will be
having no time to
love them
- **Mother Leresa**

6) Everyone thinks of
Changing the world
but noone thinks of
changing himself

- Collected by -
- Datir Gauri Balasaheb
F.Y.B.A.

9. Rural drinking water issue in India

Obtaining sufficient drinking water with acceptable quality under circumstances of lack, such as droughts is a challenge in drought-prone areas of India. This study examined rural drinking water availability issues during a recent drought (2012) through 22 focus group discussions (FGDS) in a drought prone catchment of India. Also a small chemical water quality study was undertaken to evaluate the suitability of water for drinking purpose based on Bureau of Indian Standards (BIS). The drought that began in 2011 and further deteriorated water supplies in 2012 caused a rapid decline in reservoir storage and ground

water levels that led in turn to the failure of the public water supply systems in the upper Bhima catchment. Dried up and low yield dug wells and bore wells tanker water deliveries from remote sources, untimely were the major problems identified in the FGDS. In addition to severe drinking water was found to be a major problem, and it apparently was neglected by local Government and users. Severe contamination of the drinking water with nitrate-nitrogen ammonium-nitrogen, and chlorides was found in the analyzed drinking water samples. Hence in addition to the water scarcity the results of this study point to an immediate need to investigate the problem of contaminated drinking water sources while designing relief measures for drought-prone areas of India.

- Collected by -

Phatangare Bhagyashri Balasaheb
T.Y.B.A.(Eng.)

10. Life is a Mobile

Life is a mobile
Morning is a Sim card
Children is its upcoming
Love is outgoing
Failure is its miss call
Sorrow is its SMS
Happiness is its Ringtone
Life is its Game
Cry is its Switch off
Smile is its Talk time free
So life is Mobile,

Khatal Karan
F.Y. B.Sc

11. My True Friend

If any one ask me
who is your friend
who has never end
can you guess, who is he
He is not a stranger
Also for thee He is my guide
and gives me light
and he lives on
and endless height
I love him very much
and he loves all
He meets me every day
Without any call
to me the whole world
my friend is well known
oh what are you thinking go
that is the sun

Gunjal Priyanka Ashok
MA - I Economics

12. Women Safety and Student Politics

Not only gender disparity in India but safety and security of women continues to be a major challenge faced by India even after Nirbhaya episode in 2012 which led to huge hue and cry and various legal reforms women continue to face considerable vulnerability in Indian society in Kerala 28 year old law student was brutally raped and murdered in Assam a 20 year old girl was raped during Jat protests for reservation about 92 rapes take place on a daily basis with max number of rapes in Delhi Despite legal reforms and increased sensitivity of police towards women safety the rape challenge is yet to be tackled the issue of women safety is also closely related to the issue of women empowerment in India however with increase in rape in India the debate on death penalty for India's rape crisis has kick started voice your opinion here if you think death penalty should be awarded for rape.

The recent controversies in university of Hyderabad, Jawaharlal

Nehru National university and national Institute of technology Srinagar have been widely discussed in present days while Rohit Vemula's suicide at University of Hyderabad brought caste politics into picture the protests in favour of Afzal Gura at JNU and against separation at NIT Srinagar brought issue of nationalism into picture in the midst of these controversies, questions have been raised on the nature of students politics in India whether students are lessening with and promoting the interests of mainstream political parties or whether political parties are exploiting students for vote bank politics the debate has captivated every Indian the role of media in taking sides in these controversies has also been questioned these protests were intricately linked to the intolerance debate as well by the media

- Collected by -

Gaikwad Apurva Dipak (T.Y.B.A.)

13. The Man Who Was Bond

I saw Ruskin Bond sitting at the airport. My heart skipped a beat, adrenaline rushed to my cheeks, mind tossed upside down, and I goggled him to check whether he's really Ruskin Bond or not. I walked past him craning my neck to see what he was doing. And, oh my god, he was reading a book! Who reads books now-a-days...? He was definitely Bond!

Then something happened...He looked at me, perhaps suspiciously, but whatever it may be, Ruskin Bond looked at ME! got my pen and notepad ready, walked up to him and asked confidently, 'excuse me sir, are you Ruskin Bond? He smiled looking at me and my mouth went

dry. He rested his hand and said, 'no, sorry and walked away for the flight boarding...How, very, clumsy!

I stood there looking at his empty chair and realized, why he looked thin and less handsome. Tucking my pen and notepad in my bag and removing the copy of 'The Best of Ruskin Bond' I sat and turned the pages to the bookmark. it was page number 56...And I saw.... I had just finished reading, 'The Man Was Kipling.

I smiled I thought. And took out my diary to scribble a title...'The Man who was Bond.' And here, the story begins...

- Rati Jagadale SYBA (Eng)

14. Major Problems in India

Women are the abundance of india and they have helped practically every field and made nation feel proud at each event they are in front heading the nation making breaking thought and wellspring of spark for a lot people.

The alarm of seual brutality has been a compelling variable in confining women's conduct and feeling of flerlibility media is the mirror of society and media reports are impression happenings in the general public Depicting women as equivalentents in the general public is a sub that has been given low need by the Indian media.

In the 21st century india is quickly arising as a world wide power however for a large portion of its populace the women the nation over battle to live with poise proceeds women are confronting issues in every circle of life whether occupation access to social insurance or property to rights the consideration needed is still not being paid to the issues that worry this area of populace women strengthening in india is still a far of dream the declining sere degree in india sufficiently depicts the separation indicated to words women at the poase of conception they are casualties of wrongdoing guided particularly at them assault abducting and snatching share them assault adtscluting and snatching share related unlawful acts attack lewd behavior and so forth. around 40 for every penny of wedded women in india are casualties of aggressive behavior at home.

The expanding viciousness against women demon started in TV and movies and their disgusting depiction as objects of sere is additionally a critical helping component in the raising savagery against women in India the criminal acts against women in india are developing at an uncontrolled pace

women regardless of their class rank and instructive status are not protected the resurgence of women's issues brought U.N. statement of 1975 as women's year and the time of 1975-1985 as women's decade because of the worldwide distinguishment of the issues confronted by women's every where thought the world the errand of the national panel on the status of women in India in 1972 and the distribution of the report highlighted that not with standing sacred assurances the part's rights and investment of women in all circle of life were restricted. Despite established and lawful protections, the women in india keep on suffering because of absence of attention to their rights lack of edu and harsh practices of traditions.

As per cambridge English Dictionary empowerment signifie to approve in the connection of the individuiduls, they must be approved to have control over their own particular lives women particularly in country zones have the slightest entent of these assets and are subsequently needy accordingly the inquiry remains that who will enable them and how to engage them preferably talking nobody enables any one and the most ideal way is self strengthening nonetheless, this portion of populace is debilitated nonetheless this portion of populace is debilitated both structurally and socially to engage themselves without any outside help and Govt police regarding minorities in society by the state and other in the meantime it's additionally genuine that the length of they don't try at fortifying forward oneself it would be long and procedure for the out casts to engage them as opposed to stating latent beneficiaries, they must need to end up dynamic accomplices.

The issue of farmer suicides is burning issue in india expect to those

who work for TRPS Drought and poverty problems in india are considered the primary cause being these suicides because farmers full debt trup and are unable to come out of it

in India it's easier for farmers to break away from the trup of wordly affairs than debt another major reason for farmers sucides the inability of goverment to reach rural areas with formal financial system to provide loans of cheaper rate lately it has come to limlight that banks to or ment poor farmers for petty loans while they let go of rich defaulters.

Most of the farmers sucides are centered in the states of Maharashtra Telanguna, Andhra, Pradesh and Karnatka a part from drought which parts the purched areas in this states the most acceptan of suicidal ideation as a means to do a way with all problems in another reason for high rates of farmer sucides in these states.

This includes food wasted both at from level to due to poor strong and storage fucilities and also food which is wasted at house holds Restaurants canteens wedding etc it is sad that india wates as much food is consumed by the entire united kingdom this is not a matter of pride but of shame.

Due to our careless attitude we waste a lot of food which could have been used to feed the hungry and the poor on Global hunger index india ranksuta dismal 55 out of 76 must hunger prone countries our neighbours srilanka nepal pakistan and bangladesh score must better than us

India with essed extreme drought especially is marathwada and vidarbha regain in eastern Maharashtra E1-Nine weather conditions are being held responding sible for the drought water scarcity became such a grimissue that bombay high court ordered shitting out of IPL mutches from Maharashtra.

Supreme court pulled up centre to

issue a dead for declaration of drought conflicts present in Indian Society as dalits were denied water in public tube wells at few places

finally central Goverment took up the challenge and sent water trains to the purched area like latur the question remains havy do we address the issue of water scarcity in long term Indian weather is dependon erratic mansoons however that does give us the liberty to waste water should goutend subsidy on water to promote it's judicious use of make rain water haraesthing be munclary for each household.

Terrorism exported by pakistan has been a major issue for india throughout last two decades and and continues to be so failing to achieve goals through direck means pakistan diverted to the terrorist groups (lighthnig) to in Afghanistan) to ward india a order to give effect to the theoy of "Death by thosand cute.

India has probality been the worst suffere or terrorism in the entire world the attack on pathank of air force station by the terrorit rist group jaishe-mohammad has been biggest one 2016 so far leading to the death of seven security personal and one civillain.

A part from attacking Indian establishment in india the terrorism groups are now targeting indians missions in afganistans as well another there at from terrorism comes from naxalites with in the country.

Naxalites have been described as the biggest threat to internal security by former prime minister Dr.Manmohan sing in 2016 continue attack security forces to win them through devlopment.

- Collected by -
Rahane Pradnya Baban
(TYBA) English

15. National Varieties of English

R.K. Narayan shows the difference between American English and British English. R.K. Narayan is one of the best Indian novelists. He is well-known for the direct simplicity of his language. He is also known for his realistic setting and characters. Tosted English is an essay about how the same language - English differs from one country to another. The author has explained the usage of English language in different countries. English has undergone modification and has been used in the countries. For example, Americans developed English language and have given a brand name to their English as American English i.e. (AM&E) for their convenience. They have left on ignored their British counterpart i.e. (B&E)

Americans unlike British used a single word in different situations for different purposes. They had borrowed the language from the use of passive voice. They have made the language more easy and user-friendly. The Americans have modified the English language in their own way as in American Restaurants they call 'tosted' i.e. modified. The author has given examples like 'check' that can be used in various forms for arrival in or departure from hotel. It can also be used to investigate or to examine. Similarly, the words like 'ok', 'yeah', 'fabulous' etc. can also be used in different situations with different meanings. Thus, the author describes how Americans have

modified the English and a brand image of English has 'American English'. These modified forms are called 'Tosted English'

Mandlik Shweta Tukarm

TYBA (Eng)

16. Success is in your hands

What do you think?
Show something...
Time will be gone
Show them in the stream of success
Millions have come and gone
Speaking sermons,
None of us have done anything
Only sermons! only sermons !!
Look at the bitter bid of sermons
Look at the truth of you
You have the courage
Life's peak lifting
Believe in your self...
That's the time
Proper move forward
To show something...
Do not fear, make decisions
Success is in your hand's...
Success is in your hand's.....

Kasar Prashant Pandharinath

F.Y.B.A.

17. Interesting Facts and Quotes From Potter Series

Hi guys, I'm a big fan of Harry Potter and I think even you are so I have shared some of my favourite quotes from the series and some interesting facts. The quotes are followed by the names of the characters, who use them. Hope you enjoy them!

QUOTES -

* "It does not do to dwell on dreams and forget to live" - **Albus Dumbledore**

* "It is our choices, Harry, that show what we truly are, far more than our abilities" - **Albus Dumbledore**

* "If you want to know what a man's like, take a good look at how he treats his inferiors, not his equals" - **Sirius Black**

* "Differences of habit and language are nothing at all if our aims are identical and our hearts are open"

- **Albus Dumbledore**

* "Things we lose have a way of coming back to us in the end, if not always in the way we expect"

- **Luna Lovegood**

* "You fail to recognize that it matters not what someone is born, but what they grow to be" - **Albus Dumbledore**

* "Never trust anything if you can't see where it keeps its brain"

- **Arthur Weasley**

* "To the well organized mind, death is but the next great adventure"

- **Albus Dumbledore**

* "Dark and difficult times lie ahead. soon we must all face the choice between what is right and what is easy"

- **Albus Dumbledore**

* "Fear of a name increases fear of a thing it self" - **Albus Dumbledore**

* "Happiness can be found, even in the darkest of times, if one only remembers to turn on the light"

- **Albus Dumbledore**

* "The mind is not a book to be opened at will examined at leisure" - **Severus Snape**

* "Where your treasure is, there will your heart be also" - **Albus Dumbledore**

* "Working hard is important. But there is something that matters even more : Beliving in yourself"

-**Harry Potter**

* "Numbing the pain for a while will make it worse when you finally feel it"

- **Albus Dumbledore**

* "It is a curious thing, Harry, but perhaps those who are best suited to power are those who have never sought it." - **Albus Dumbledore**

FACTS -

* JK Rowling and Harry Potter share the same birthday : July 31 st

* She wrote her initial HARRY POTTER Ideas on a napkin while on a train to London

* The original HARRY POTTER manuscript was rejected by 12 publishing houses before Bloomsbury piked it up

* JK Rowlings was awarded an order of the British Empire in 2001

* She filled five notebook pages with made up "Q" words before she came up with "Quidditch"

* Her real name is Joanne Rowling She has no middle name and instead borrowed the "K" form her grandmother, Kathleen

* JK Rowling went from being unemployed to becoming a multi-millionaire in five years

* JK Rowling's parents met at King's Cross Station, where Harry takes the Hogwarts Express each year

* In her late 20s Rowling was struggling being an unemployed single mum coming out of a divorce. She went through a rough period of clinical depression. The soul-sucking Dementors were created from that experince and later introduced in the third

- Rati Jagadale, SYBA (Eng)

18. Poverty in India

Poverty refers to a situation when people are deprave of basic necessities of life it is often characterized by inadequacy of food shelter and clothes in other words poverty refers to a a state of privation where there is a lack of essential needs for subsistence India is one of the poorest countries in the world many Indian people do not get two mens a day they do not have good house to live in their children do not get proper schooling poor people are the depressa and approval class they do not get proper nutrition and diet their conditions have not sufficiently imbrued even long after over 65 years of air Independence

* Poverty in urban india :-

Just like most of the growing and developing countries in there between continuous increase in urban population.

Poor people migrate from rural

areas to cities and towns in search of employment / financial activity.

The income of more than & crore urban on people is estimated to fall below poverty line. c

In addition to this there are around 4.5 corers urban people whose income level is one borderline of poverty level.

Income of urban poor is highly unstable a large number of them are either casual workers or self employed.

Banks and financial in station are reactant to provide them lone because of the unstable income five states that constitute around 40% of all urban poor people of india are Uttarpradesh Bihar Rajasthan Odisha and Madhya pradesh.

Major source of income :-

Manual causal labour jobs and cultivation are the major sources of income for rural people nearly present of all households are econormically of all

household are economically engaged in manual casual labor and nearly 30 percent of them is engaged in cultivation.

Income Tax :-

Only 4.58 percent of rural households pay income tax.

Land Ownership :- A round 56 percent of village household doest own a land.

Effect of Poverty :-

1) Illiteracy :-

Poor people constitutes greater share of illiterate population Education becomes extremely difficult when people are deprived of basic necessities of life

2) Child Labor :-

In India a large number of young boys and girls are engaged in child labor also read article on poverty and child labor in india.

3) Nutrition and Diets :- Poverty is the leading use of insufficient diet and inadequate nutrition the resources of poor people are very limited and its effect can be seen in their diet.

4) Poor living condition and Hosing problems :- They don't get proper living canditon. They have to hardship of

poverty to secure foad clothes and shelter A lage number of poor families live in houses with one room only.

5) Unemployment :-

Poor people move from village to towns and from one town to another in search of employment / work since they are mostly ittiterate and un- skilled There are very few employment opportunities open forthem. Due to unemployment many poor people are seen to living unfulfilled life.

Solutions :-

We have to solve this problem of India's poverty. Farmers must get an facilities for irrigation. They should be trained and educated Agriculture must be mad profitable. The ever-rising population should be checked. Family planning schemes should be introduced. More and more industries should be set up to meet the needs of our country. Corruption must end our efficiently. These are same of the ways by which our poverty can be removed

Indian is far away from being a cashless economy. Here's why ?

Collected by -
Shaikh Aaliya Sabir (T.Y.B.A.)

मराठी विभाग

चालू शैक्षणिक वर्षामध्ये मराठी विभागातर्फे 'मराठी भाषा संवर्धन पंधरवडा' दि.१ जानेवारी ते १५ जानेवारी २०१९ या कालावधीचे साजरा करण्यात आला. या पंधरवड्यामध्ये स्नेहसंमेलनाचे औचित्य साधून विविध स्पर्धांचे आयोजन करण्यात आले.

त्यामध्ये कथा-कथन, काव्यवाचन, हस्ताक्षर व निबंध इत्यादी स्पर्धा आयोजित केल्या गेल्या. या स्पर्धांमध्ये संपूर्ण महाविद्यालयातील विद्यार्थी समाविष्ट करण्यात आले. सदर स्पर्धांना विद्यार्थी भरघोस प्रतिसाद देऊन आपला आनंद द्द्विगुणीत केला.

वाचन प्रेरणा दिन साजरा करण्यात आला. तसेच या वर्षी मराठी विभागातर्फे महाविद्यालयीन विद्यार्थींसाठी वाचन ग्रुप स्थापन करण्यात आले. या उपक्रमामध्ये बहुसंख्येने विद्यार्थी सहभागी झाले. वाचन संस्कृती रुजविण्यात हातभार लागला.

प्रा.एल. जी गुंजाळ यांनी वाङ्मय मंडळातर्फे विविध स्पर्धांचे आयोजन वर्षभर इतर महाविद्यालयांमध्ये होणाऱ्या वक्तृत्व स्पर्धांसाठी महाविद्यालयातून विद्यार्थी पाठविण्यात आले. त्यातील अनेक विद्यार्थी यश संपादन केले. महाराष्ट्र शासन काव्यवाचन स्पर्धेचे परीक्षक हणून संगमनेर महाविद्यालय येथे काम पहिले.

प्रा. आर एस जोरवर यांनी अंतरमहाविद्यालयीन राज्यस्तरीय वक्तृत्व स्पर्धांचे दोडी येथील महाविद्यालयात परीक्षक म्हणून काम पाहिले तसेच अकोले महाविद्यालयात मराठी विभागाचे राष्ट्रीय चर्चासत्र आयोजित करण्यात आले होते. तेथे संशोधन पेपर सादर केला. तसेच सहकार महर्षी भाऊसाहेब संतुजी थोरात व स्व.डॉ. अण्णासाहेब शिंदे यांच्या संयुक्त जयंती निमित्त घेण्यात आलेल्या तालुका स्तरीय वक्तृत्व स्पर्धेचे महाविद्यालयीन गटाचे नियोजन केले.

प्रा. वर्षा साळवे
विभाग प्रमुख

इंग्रजी विभाग

शैक्षणिक वर्ष २०१७-१९ या कालावधीत इंग्रजी विभागातील एस.वाय.बी.ए. या वर्गात शिकणारी विद्यार्थींनी कु. रति उमेश जगदाळे हिने सावित्रीबाई फुले विद्यापीठ विद्यार्थी विकास मंडळ आयोजित माजी कुलपती डॉ. पी.सी. अलेक्झांडर आंतर महाविद्यालयीन इंग्रजी वक्तृत्व स्पर्धेत सहभागी होऊन उत्तेजनार्थ पारितोषिक मिळविले तसेच mystory.com या संकेतस्थळावर तिने Starry Night या कथेला Story of the week हा सन्मान मिळाला.

कु. शेळके अलका तृतीय वर्ष बी.ए. वर्गात शिकणारी विद्यार्थींनी NCC Under Officer व एन.सी.सी. कॅम्पमध्ये कब्बडीची कर्णधार म्हणून प्रथम पारितोषिक मिळविले.

डॉ. विलास कोल्हे
विभाग प्रमुख

हिंदी विभाग

हिंदी विभाग में विभिन्न गतिविधियों का आयोजन २०१८-१९ में किया गया। हिंदी विभाग के एम.ए प्रथम वर्ष और बी.ए द्वितीय वर्ष छात्रों का स्वागत समारोह का आयोजन दि. २४/८/२०१८ किया गया। उसी दिन हिंदी कहानी सम्राट 'प्रेमचंद' के जयंती का भी आयोजन किया गया।

दि. २८/८/२०१८ विभाग में कबीर जयंती का आयोजन किया गया।

दि. ५/९/२०१८ शिक्षक दिन के शुभ अवसर पर हिंदी विभाग में शिक्षक दिन का आयोजन किया।

दि. ७/९/२०१८ के दिन हिंदी विभाग के सभी छात्र एवं अध्यापक ने महाविद्यालय के ग्रंथालय को भेट दी इसमें ग्रंथालय को भेट दी इसमें ग्रंथालय में किताबों के व्यवस्थापन की जानकारी ग्रंथपाल एस.एस. सुर्वे जी ने छात्राओं को दी।

हिंदी दिन के उपलक्ष्य में दि ८/९/ से १३/९/२०१८ तक हिंदी विभाग में हिंदी सप्ताह का आयोजन किया गया इसमें निबंध स्पर्धा, गीता गायन स्पर्धा, पोस्टर स्पर्धा, कथा कथन स्पर्धा काव्य वाचन स्पर्धा स्पर्धाओं का आयोजन किया गया।

दि. १४/९/२०१८ हिंदी दिन का आयोजन किया गया प्रमुख अतिथी एच.पी.टी. महाविद्यालय से डॉ.विजयप्रसाद अवस्थी थे अपने अतिथी व्याख्यान में उन्होंने हिंदी भाषा का महत्त्व बताकर छात्राओं को अनमोल मार्गदर्शन किया।

दि. २/१०/२०१८ के दिन महात्मा गांधी जयंती हेतु हिंदी विभाग के अध्यापक एवं छात्राओं ने सुकेवाडी के आग्नेश्वर महादेव मंदिर में साफ सफाई की और वृक्षारोपन किया।

हिंदी विभाग के अध्यापक प्रा. कोळगे सागर दि २२/१२/२०१८ को संतुलित आहार और आरोग्य इस विषय पर एस.वाय, टी.वाय.बी.ए के छात्रों को मार्गदर्शन किया।

महाविद्यालय में २८/१/२०१९ विभाग के छात्राओं ने आनंद मेळावा में तथा स्नेह सम्मेलन में सहभाग लिया।

हिंदी साहित्य के ज्ञानपीठ पुरस्कार विजेते साहित्यकारों के साहित्य से संदर्भ में विभाग की ओर से हस्तलिखित प्रकाशित किया और विभाग के छात्रों ने विविध विषय पर प्रोजेक्ट (परियोजन) तैयार किए

एम.ए के छात्रों से नेट, सेट प्रतियोगिता परीक्षा तैयारी हेतु विभाग पूर्व तैयारी परीक्षा का आयोजन विभाग में किया गया।

दि. २६/३/२०१९ के दिन महादेवी वर्मा के जयंती का आयोजन विभाग में किया गया हिंदी विभाग प्रमुख डॉ. शशी साळुंखे हिंदी दिन के उपलक्ष्य में दि १८/९/२०१८ शिर्डी के साईबाबा महाविद्यालय शिर्डी में प्रमुख अतिथी के रूप में मार्गदर्शन किया।

डॉ. शशी साळुंखे
विभाग प्रमुख

गणित विभाग

शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ पासून गणित हा विषय विशेष स्तरावर सुरु करण्यात आला.

गणित विभागाचे विभागप्रमुख डॉ. मिलिंद सकळकळे यांना ओ.पी.जे.एस. युनिव्हर्सिटी राजस्थान यांचेकडून ऑगस्ट २०१८ मध्ये पी.एच.डी. पदवी प्रदान करण्यात आली.

टाटा इंस्टीट्यूट ऑफ फंडामेंटल रिसर्च मुंबई एस.पी. कॉलेज पुणे यांच्या संयुक्त विद्यमाने घेण्यात आलेल्या माधवा गणित राष्ट्रस्तरीय स्पर्धेमध्ये गणित विभागाचे १४ विद्यार्थी मेरीट मध्ये आले व त्यांनी एकूण रु. ११,१००/- ची रोख पारितोषिके मिळवली. याही वर्षी जानेवारीमध्ये झालेल्या परिक्षेत ५५ विद्यार्थी या परिक्षेला बसले होते.

२०१९-२० या शैक्षणिक वर्षात गणित विभागात खालीलप्रमाणे विविध उपक्रम राबविण्यात आले.

माधवा अॅप्टीट्यूट टेस्ट

रामानुजम क्वार्डज कॉम्पेटिशन

भास्कराचार्य सेमिनार कॉम्पेटिशन

आर्यभट्ट पोस्टर प्रेझेंटेशन कॉम्पेटिशन

श्रीनिवास रामानुजम यांचा जन्मदिवस २२ डिसेंबर हा दिवस राष्ट्रीय गणित दिवस म्हणून साजरा करण्यात आला. वर्षभर झालेल्या विविध स्पर्धांमधील विजेत्यांचा या दिवशी अनेक पारितोषिके देऊन गौरव करण्यात आला.

या कामी प्रा. सतिष कडलग, प्रा. सोनाली गुंजाळ व प्रा. आकाश लांडगे, कु. आरती तांबे यांचे मोलचे सहकार्य मिळाले.

डॉ. मिलिंद सकळकळे
विभागप्रमुख

इतिहास विभाग

विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण विकास व्हावा यासाठी आमचा इतिहास विभाग नेहमी प्रयत्नशील असतो. वर्षभर विविध उपक्रम विद्यार्थ्यांसाठी राबविले जातात. विद्यार्थ्यांमध्ये सामाजिक बांधलकी जागृती व्हावी यासाठी नेहमीच वैविध्यपूर्ण उपक्रम हाती घेतले जातात. या उपक्रमांचा उद्देश खालीलप्रमाणे.....

१. उपक्रमांची संपूर्ण जबाबदारी विद्यार्थ्यांवर देऊन, शिक्षकांनी केवळ नियंत्रण करावे, जेणेकरून विद्यार्थी या उपक्रमांमध्ये स्वावलंबी होऊ शकतील.
२. थोर व्यक्ती किंवा विविध राष्ट्रपुरुषांच्या जयंती, पुण्यतिथी, मुलांचे शिक्षकांचे वाढदिवस साजरे करणे, स्वागत समारंभ, शिक्षकदिन, युवावर्गाकरिता विविध विषयांवर व्याख्याने आयोजित करणे असे वेगवेगळे उपक्रम विभागात घेतले जातात. यामागे युवावर्गाला समाजप्रती असलेल्या कर्तव्याची जाणीव करून देणे.
३. त्यांच्यातील संवेदना जागृत करणे, विद्यार्थ्यांमध्ये प्रेमाचे, सहकार्यचे, मैत्रीचे बंध निर्माण करणे, इतिहास घडविण्यात ज्या थोर व्यक्तींच्या वाटा आहे अशा थोर व्यक्तींची विद्यार्थ्यांना ओळख करून देणे.
४. सामाजिक प्रश्नांविषय जागरूकता निर्माण करणे, देश बांधणी कार्यात सामील करून घेणे, त्यांच्यात राष्ट्रप्रेम निर्माण व्हावे म्हणून राष्ट्राच्या एकात्मतेसाठीच्या कार्याला हातभार लावण्यास आवाहन करणे.
५. एकूणच देशाच्या विकासात युवावर्गाचा हातभार लावणे हा मुख्य उद्देश आहे.

S.B.V.P. SAMAJ'S

Sr. No.	Name of Event	Student Quantity	Date
1	Welcome Function (UG & PG)	32	28/07/2018
2	Lokshahir Annabhu Sathe Jayanti & Tilak Punyatithi	16	01/08/2018
3	Krantidin-Lecture (Dr.Rajdeo T.B)	19	09/08/2018
4	Modilipi Course	All	20/08/2018
5	Birthday of Teachers & Students	All	Daily Events
6	Aithasik Sthalanchi Swacchata-Pemgiri Gad	32	25/08/2018
7	Teacher Day & Dr. Sarvapalli Radhakrushna Jayanti	25	05/09/2018
8	Rakshabandhan Event	25	26/08/2018
9	Teachers Day Celebration	18	05/09/2018
10	Quiz	16	21/09/2018
11	Praticipate in Plastic Mukh Abhiyan	NSS&His	27/09/2018
12	Pathnaty (स्वच्छता)	15	30/09/2018
13	Rashtrapita Mahatma Gandhi Jayanti & Lal Bahaddur	22	02/10/2018
14	Shastri Punyateethi	22	22/12/2018
15	Guest Lecture-Prof. Sagar Kolge	23	03/01/2019
16	Krantijyoti Savitribai Phule Jayanti	54	08/01/2019
17	Two Day's National Seminar (08 & 09 January)	27	12/01/2019
18	Jayanti Mahotsav	26	16/01/2019
19	Shree Shambhu Rajyabhishej Din	15	23/01/2019
20	Netaji Subhashchandra Bos Jayanti	23	30/01/2019
21	Rashtrapita Mahatma Gandhi Punyatithi	22	19/02/2019
22	Chhatrapati Shivaji Maharaj jayanti	17	11/03/2019
23	Veer Sambhajiraje Balidandin Nirop Samarambha (TYBA & MA II)	41	19/03/2019

प्रा. नामदेव ढोणे
विभागप्रमुख

भूगोल विभाग

शैक्षणिक वर्ष २०१८-२०१९ मध्ये भूगोल विभागाच्या वतीने उपक्रमांचे आयोजन करण्यात आले दिनांक ११ ऑगस्ट २०१८ रोजी विभागात नव्याने प्रवेश घेतलेल्या एस.वाय.बी.ए.विद्यार्थ्यांचा (सहभागी ९० विद्यार्थी) स्वागतसमारंभ आयोजन करण्यात आला या निमित्ताने सामाजिक कार्यकर्ते निलेश पर्वत यांना निमंत्रित करण्यात आले होते. या निमित्ताने निलेश पर्वत यांनी 'व्यक्तीमत्त्व विकास' या विषयावर मार्गदर्शनपर व्याख्यान दिले.

१८ जुलै २०१८ रोजी भूगोल विभागामध्ये 'भारतीय सैन्य दलातील रोजगाराच्या नवीन संधी' या विषयावर कॅप्टन अनिकेत वाकचौरे यांच्या व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले.

५ सप्टेंबर २०१८ रोजी शिक्षक दिन साजरा करण्यात आला या निमित्ताने टी. वाय. बी. ए. मधील विद्यार्थ्यांनी तासिका घेतल्या व विद्यार्थ्यांच्या वतीने शिक्षकांच्या सत्कार करण्यात आला. विशिष्ट आचार्य बाबुराव गवांदे यांनी विद्यार्थ्यांना शिक्षक दिनाचे महत्व विषद केले.

०९ डिसेंबर २०१८ रोजी माजी विद्यार्थी मेळाव्याचे आयोजन करण्यात आले त्यामध्ये विभागाच्या ५० माजी विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला.

१५ डिसेंबर २०१८ रोजी पालक मेळाव्याचे आयोजन करण्यात आले त्यामध्ये ३० पालकांनी सहभाग नोंदविला व उत्सूर्त पणे आपली मते व्यक्त केली तसेच उपयुक्त सूचनाही केल्या.

भूगोल विभागामार्फत एस वाय / टी वाय बी ए या विद्यार्थ्यांना नवीन तंत्रज्ञान व उपकरणांची हाताळणी व विषय सादरीकरण या उद्देशाने ११ व १२ डिसेंबर २०१८ रोजी विद्यार्थी चर्चासत्रांचे आयोजन करण्यात आले होते.

०५ जानेवारी २०१९ भूगोल दिनाच्या निमित्ताने आयोजित स्पर्धांचे उद्घाटक म्हणून महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. आर.के.दातीर हे उपस्थित होते त्यांनी आपल्या उद्घाटनपर भाषणात 'स्पर्धांचे' विद्यार्थी जीवनातील महत्व या विषयावर उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. व या नंतर सकाळी ०९.०० से १०.०० या वेळेत नकाशा भरण स्पर्धा आयोजित करण्यात आली व १०.०० ते ११.०० या वेळेत प्रश्नमंजुषा स्पर्धा आयोजित करण्यात आले दिनांक ०७ जानेवारी २०१९ रोजी ०९.३० ते १०.०० या वेळेत "हवामान बदल व जीवन शैली, पर्यटन - रोजगाराच्या संधी, तंत्र नव्या शेतीचे या विषयावर निबंध स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले व १०.०० ते ११.०० या वेळेत "शेती - शेतकरी व आत्महत्या तसेच विझलेली मने, पेटलेली पाणी" या विषयावर वकृत्व स्पर्धा आयोजित करण्यात आली या साठी परीक्षक म्हणून प्रा.के.एल. पवार व प्रा.एल.जी.गुंजाळ यांनी काम पाहिले. दिनांक ०८ जानेवारी २०१९ रोजी "आरक्षण योग्य कि अयोग्य" या विषयावर वाद - विवाद आयोजन करण्यात आले.

१० जानेवारी २०१९ रोजी विभागात भूगोल दिन साजरा करण्यात आला या निमित्ताने योगाचार्या सौ वैशाली नाईक ह्या उपस्थित होत्या. या प्रसंगी आयोजित करण्यात आलेल्या स्पर्धामध्ये विजयी स्पर्धकांना पारितोषिके देण्यात आली. त्यांनी 'योग व आरोग्य' या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले.

दरवर्षी प्रमाणे याही वर्षी भूगोल विभागाच्या वतीने अभ्यास सहलीचे आयोजन दि. ०३/०२/२०१९ ते ०७/०२/२०१८ या दरम्यान करण्यात आले संगमनेर-मालवण-तारकर्ली-देवगड-कुणकेश्वर-पावस-रत्नागिरी-गणपतीमुळे-डेरवण-चिपळुन-प्रतापगड-महाबळेश्वर-बनेश्वर-प्रतिबालाजी-पुणे-संगमनेर येथे करण्यात आले होते भूगोल विभागाचे ४५ विद्यार्थी ह्या अभ्यास सहलीमध्ये सहभागी झाले.

दिनांक ०९/०३/२०१९ रोजी विभागातील टी.वाय.बी.ए.या वर्गातील विद्यार्थ्यांचा निरोप समारंभ आयोजित करण्यात आला सदर कार्यक्रमासाठी श्री.अभय परमार (पोलिस निरीक्षक, संगमनेर शहर पोलिस स्टेशन) व श्री प्रमोद जोंधळे ह्यांनी विद्यार्थ्यांना भविष्यकालीन रोजगाराच्या संधी संदर्भात मार्गदर्शन केले व परीक्षेसाठी शुभेच्छा दिल्या.

प्रा. शिवाजी नवले
विभागप्रमुख

राज्यशास्त्र विभाग

शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ या वर्षात राज्यशास्त्र विभागामध्ये एकूण १४० विद्यार्थ्यांनी प्रवेश घेतला आहे. विभागाचे कामकाज १५ जून २०१८ रोजी सुरु झाले. राज्यशास्त्र विभागातील प्रवेशित विद्यार्थ्यांचा स्वागत समारंभ दिनांक. २९-०८/२०१८ रोजी झाला. याप्रसंगी मा.बाबा खरात सर यांनी आजच्या शिक्षण पद्धतीबाबत मार्गदर्शन केले याप्रसंगी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ.आर.के.दातीर, उपप्राचार्य प्रा. नवले सर, उपप्राचार्य थोरात सर हे उपस्थित होते.

दिनांक १५ सप्टेंबर २०१८ रोजी महाविद्यालयात राज्यशास्त्र विभागांतर्गत लोकशाही दिन साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमाच्या प्रसंगी माजी विभागप्रमुख प्रा. गाडेकर डी.डी. यांनी लोकशाहीची संकल्पना व महत्व आणि लोकशाहीपुढील आव्हाने विषयी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले.

या शैक्षणिक वर्षात राज्यशास्त्र विभागाच्या वतीने विविध उपक्रम राबविले गेले. २६ नोव्हेंबर रोजी संविधान दिन साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमप्रसंगी प्रा.टी.एम. जाधव यांनी संविधानातील तत्वे, कार्यपद्धती व संविधानातील तत्वे, कार्यपद्धती व संविधान आजच्या काळातील गरज यावर भाष्य केले. यावेळी महाविद्यालयातील विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

दिनांक १० डिसेंबर २०१८ रोजी महाविद्यालयात राज्यशास्त्र विभागांतर्गत मानव अधिकार दिन साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमाच्या प्रसंगी प्रा. नानासाहेब दिघे यांनी मानवी हक्काची संकल्पना तसेच मानवी हक्क कोणते व त्याचा भारतीय समाजावर झालेला परिणाम व आजच्या काळात मानवी हक्काची गरज यावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले.

दिनांक २२/१२/२०१९ रोजी विभागीय पालक मेळावा आयोजित करण्यात आला.

दिनांक १२ जानेवारी २०१९ रोजी महाविद्यालयात विभागांतर्गत राष्ट्रीय युवा दिन साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमाच्या प्रसंगी मा.प्रा. चंद्रकांत देशमुख यांनी आजचा युवक दशा आणि दिशा या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. तसेच मकरसंक्रांती निमित्त तिळगूळ वाटपाचा कार्यक्रम साजरा केला.

या शैक्षणिक वर्षात राज्यशास्त्र विभागामध्ये दिनांक २५ जानेवारी २०१९ रोजी राष्ट्रीय मतदार दिन साजरा करण्यात आला.

शैक्षणिक वर्षात राज्यशास्त्र विभागामध्ये विविध विषयांवर गट चर्चा आणि संशोधन लेख वाचन स्पर्धा आयोजित करण्यात आली. यामध्ये ८० विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. तसेच भारतीय राज्यघटना या विषयावर प्रश्न मंजुषा घेण्यात आली.

विभागप्रमुख डॉ. हेमलता राठोड यांना अहमदनगर येथील साप्ताहिक समुपदेशक यांच्या वतीने दिला जाणारा उत्कृष्ट शिक्षक पुरस्कार २०१८ प्राप्त झालेला आहे.

विभागाच्या प्रमुख डॉ. हेमलता राठोड व प्रा. नागरे एन.व्ही. यांनी आंतरराष्ट्रीय स्तरावर प्रत्येकी एक तर त्या दोघांसह प्रा. दिघे एन.डी. प्रा.घुले एस.एस. अशा सर्वांनी राष्ट्रीय स्तरावर प्रत्येकी एक तर प्रा. नागरे वगळता इतर तिघांनी राज्यस्तरावर ही प्रत्येक एक असे सर्वांनी मिळून ९ शोध निबंध प्रकाशित केले.

डॉ. हेमलता राठोड
विभागप्रमुख

अर्थशास्त्र विभाग

- * अर्थशास्त्र विभागाच्यावतीने मंगळवार दि. ०९-१०-२०१८ रोजी नवीन अर्थिक सुधारणा या विषयावर एक दिवसीय बहिःशाल शिबीराचे आयोजन करण्यात आले. या शिबीरा अंतर्गत प्राचार्य डॉ. आर.एम.चिंतामणी, प्राचार्य डॉ. डी.जी.उशीर, प्रोफेसर डॉ. संजय तुपे आणि प्रा.डॉ. एन.एस. साबळे यांचे व्याख्यान आयोजित करण्यात आली होती.
- * प्रा. बाळासाहेब वाकचौरे व शोभा यांना सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाची पीएच.डी.पदवी प्राप्त झाली.
- * पदव्युत्तर अर्थशास्त्र संशोधन केंद्रातील ०८ विद्यार्थी एम. फिल व १६ विद्यार्थ्यांनी सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाची पी एच.डी. पदवी केली.
- * पदव्युत्तर अर्थशास्त्र संशोधन केंद्राने चालू शैक्षणिक वर्षात श्री. मल्लिकार्जुन महाविद्यालय कानकोणा, गोवा महाविद्यालयाबरोबर अंतर्गत करार करण्यात आला.
- * अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख प्रोफेसर डॉ. सुहास आव्हाड यांच्या मार्गदर्शनाखाली ०४ विद्यार्थ्यांनी एम.फिल व ०२ विद्यार्थ्यांनी पीएच.डी. पदवी प्राप्त केली. तसेच डॉ. प्रमोदिनी कदम यांच्या मार्गदर्शनाखाली ०२ विद्यार्थ्यांनी एम.फिल व ०२ विद्यार्थ्यांनी पीएच.डी पदवी प्राप्त केली.
- * दि. १२/०२/२०१९ रोजी संशोधन पध्दती या विषयांवरील कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले या कार्यशाळेत डॉ. विजयकुमार वावळे, डॉ. प्रताप फलफले, डॉ. संतोष मिसाळ, डॉ. रामचंद्र रसाळ यांनी विद्यार्थ्यांनी मार्गदर्शन केले.
- * दि. १३/०२/२०१९ रोजी नेट-सेट या विषयांवरील कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले या कार्यशाळेत प्रा.नागरे एन.व्ही, डॉ.शोभा रहाणे, नानासाहेब दिघे, प्रा.एम.आर.सातपुते व प्रा.खुळे यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले.
- * चालू शैक्षणिक वर्षात अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख प्रोफेसर डॉ. सुहास आव्हाड यांनी आय.एस.ओ. व बेस्ट कॉलेज समन्वयक म्हणून महत्वपूर्ण कामगिरी पार पाडली. तर डॉ. प्रमोदिनी कदम यांनी वार्षिक स्नेहसम्मेलन प्रमुख म्हणून महत्वपूर्ण कामगिरी पार पाडली.
- * चालू शैक्षणिक वर्षात नांदेड विद्यापीठाच्या अर्थशास्त्र अभ्यास मंडळाचे अध्यक्ष डॉ. अरुण तवार, सा.फु.पुणे विद्यापीठाच्या व्यावसायिक अर्थशास्त्र अभ्यास मंडळाचे अध्यक्ष डॉ.शिवाजी ढगे, सदस्य डॉ. संभाजी काळे, प्राचार्य डॉ. तानाजी साळवे, सा.फु. पुणे विद्यापीठाच्या बहिःशाल शिक्षण मंडळाचे संचालक डॉ. नवनाथ तुपे, प्रा.डॉ. सुधाकर कुन्हाडे, गोवा येथील प्रा.डॉ.गिरीश राणा, भोपाळ येथील प्रा.डॉ.सुरेश मिस्त्रा, ग्वाल्हेर येथील प्रा.डॉ. संजय स्वर्णकार इ. मान्यवरांनी भेट देवून विभागातील कामकाजाचे कौतुक केले व भावी वाटचालीस शुभेच्छा दिल्या.

प्रो. डॉ. सुहास आव्हाड
विभाग प्रमुख

बी.बी.ए.(सी.ए.) विभाग

शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ साठी बी.बी.(सी.ए.) विभागांतर्गत खालीलप्रमाणे उपक्रम राबविण्यात आले.

- १) बी.बी.ए.(सी.ए.) विभागातील प्राध्यपकांनी "संग्राम मूकबधिर विद्यालय, सायखिंडी येथील विद्यार्थ्यांना IC Based Teaching व Computer Hardware Training या विषयांची सात कार्यशाळा घेण्यात आल्या. तसेच मूकबधिर विद्यार्थ्यांमवेत आपल्या महाविद्यालयातील प्राध्यपकांनी वाढदिवस साजरा करून खाऊ वाटप करण्यात आले.
- २) बी.बी.ए.(सी.ए.) विभागाने दिनांक २६/०२/२०१९ रोजी रक्तदान शिबिराचे आयोजन केले. या रक्तदान शिबिरात ३५ विद्यार्थ्यांनी व शिक्षकांनी रक्तदान केले.
- ३) बी.बी.ए.(सी.ए.) विभागांतर्गत विद्यार्थ्यांचा संगणकीय तांत्रिक कौशल्य विकसित होण्यासाठी solo Learn Tutrial online Certificate Courses राबविण्यात आले.
- ४) Bhujbal Knowledge City, Nashik येथे दि. १५ व १६/०९/२०१८ रोजी झालेल्या Quize Competiton व Dubbing of Code या स्पर्धेमध्ये विभागातील २२ विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला. तसेच बी.बी.ए.(सी.ए.) या वर्गातील कु. सय्यद शाहिस्ता अकिल हिस द्वितीय क्रमांकाचे पारितोषिक मिळाले.
- ६) Pierns Institute of Management, Loni येथे झालेल्या दि. १३/०९/१९ रोजी. Brilliant computer Based Championship या स्पर्धेमध्ये विभागातील २६ विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला.
- ७) राष्ट्रीय महिला आयोग व सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित Laws Related to Women हि परीक्षा दि. २४/१२/२०१८ रोजी आयोजित करण्यात आली होती. सदर परीक्षेत बी.बी.ए.(सी.ए.) विभागातील खालील विद्यार्थिनींनी प्राविण्य मिळविले.

अ.नं.	विद्यार्थ्यांचे नाव	वर्ग	क्रमांक	बक्षिस रू.
१)	कु. सय्यद शाहिस्ता अकिल	SYBBA (CA)	प्रथम पारितोषिक	२०००/-
२)	कु. मोरे मयुरी हिरामण	FYBBA(CA)	द्वितीय पारितोषिक	१५००/-
३)	कु. जोंधळे मोहिनी नवनाथ	TYBBA(CA)	तृतीय पारितोषिक	१०००/-
४)	कु. वलवे शितल भरत	FYBBA(CA)	तृतीय पारितोषिक	१०००/-
५)	कु. वर्षे माधुरी नवनाथ	SYBBA(CA)	तृतीय पारितोषिक	१०००/-
६)	कु. ठाकरे प्रतीक्षा कैलास	TYBBA(CA)	तृतीय पारितोषिक	१०००/-

- ८) प्रा. लंगोटे एम.एस. (विभागप्रमुख) Pierns Instiute of Computer Application Mangement, Loni यांची दि. १६/०३/२०१९ रोजी MCA CET Preparation Crash Course या विषयावर कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली. या कार्यशाळेत विभागातील २२ विद्यार्थ्यांनी आपला सहभाग नोंदविला.
- ९) Global Institute of Management, Sangamner यांनी आयोजित केलेल्या Life Skill and Personality Development या विषयांवर दि. १४/०९/२०१९ रोजी एक दिवसीय कार्यशाळा आयोजित केली होती. सदर कार्यशाळेत विभागातील १२ विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला.

स.म.भा.सं. थोरात कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय, संगमनेर

- ८) प्रा. लंगोटे एम.एस. (विभागप्रमुख) Pierns Instiute of Computer Application Mangement, Loni यांची दि. १६/०३/२०१९ रोजी MCA CET Preparation Crash Course या विषयावर कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली. या कार्यशाळेत विभागातील २२ विद्यार्थ्यांनी आपला सहभाग नोंदविला.
- ९) Global Institute of Management, Sangamner यांनी आयोजित केलेल्या Life Skill and Personality Development या विषयांवर दि. १४/०१/२०१९ रोजी एक दिवसीय कार्यशाळा आयोजित केली होती. सदर कार्यशाळेत विभागातील १२ विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला.
- १०) आपल्या महाविद्यालयात विज्ञान मंडळाअंतर्गत दि. २५/०१/२०१९ रोजी आयोजित केलेल्या विज्ञान प्रदर्शनामध्ये विभागातील १२ विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला. सदर प्रदर्शनात परीक्षेत एस.वाय.बी.बी.ए.(सी.ए) या वर्गातील कु. सरोदे सुरेखा व कु. गावित्रे शिवानी यांचा Python Language या Poster Presentation मध्ये प्रथम क्रमांक मिळविला.
- ११) बी.बी.ए.(सी.ए) विभाग आयोजित TCS Registration Process Training Programme दि. २९/०७/२०१८ रोजी श्री. सिध्देश सोमाणी (TCS Consultant) यांनी एक दिवसीय कार्यशाळा घेतली. या कार्यशाळेत T.Y.B.B.A (CA) व T.Y.B.Sc (Comp.Sci) या वर्गातील ४० विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदवून आपली नोंदणी केली.

प्रा. प्रशांत काशिद
विभाग प्रमुख

बी बी ए. विभाग

शै. व. २०१८-१९ मध्ये बी बी ए विभागाअंतर्गत एकूण १८० विद्यार्थ्यांनी प्रवेश घेतलेला आहे. या शैक्षणिक वर्षा मध्ये घेतलेला आहे. या शैक्षणिक वर्षामध्ये विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक व सर्वांगीण विकासासाठी विविध कार्यक्रम घेण्यात आले.

- १) प्रथम वर्ष बी बी ए विद्यार्थ्यांसाठी स्वागत समारंभ आयोजित करण्यात आला.
- २) विद्यार्थ्यांचे सेमिनार गट चर्चा घेण्यात आल्या
- ३) विविध विषयासाठी व्याख्याने आयोजित केले.
- ४) चाकण व खोपोली येथील पारले जी व व्हायसन प्रा.लि. या कंपन्यांना भेटी दिल्या तसेच शैक्षणिक सहल (कोकण दर्शन) आयोजित केली)
- ५) प्लेसमेंट समिती अंतर्गत आयोजित केलेल्या नोकरी मेळावा -२०१९ मध्ये बी बी ए विभागाने सक्रिय सहभाग नोंदविला.
- ६) टि. वाय. बी बी ए मधील विद्यार्थ्यांसाठी निरोप समारंभाचे आयोजन केले.

प्रा. जयराम डेरे
विभाग प्रमुख

वनस्पतीशास्त्र विभाग

शैक्षणिक वर्षे २०१८-१९ मध्ये वनस्पतीशास्त्रे विभागाने विविध शैक्षणिक व शिक्षणेतर कार्यक्रमांचे आयोजन केले त्यामध्ये प्रामुख्याने -

शैक्षणिक -

- १) अभ्यासक्रमावर आधारीत सर्व विषयांच्या पी.पी.टी तयार करून शिकविण्यासाठी जास्तीत जास्त पीपीटीचा वापर करणे.
- २) पी.पी.टी.वर आधारीत विद्यार्थी सेमिनार स्पर्धेचे आयोजन.
- ३) अभ्यासक्रमावर आधारीत प्रकल्प स्पर्धेचे आयोजन केले.
- ४) विविध विषयाच्या मार्गदर्शक व्याख्यानांचे आयोजन केले.
- ५) विभागाने Add-on course on Mushroom cultivation हा कोर्स सुरू केला.

शिक्षणेतर-

- १) क्षेत्र भेटी व सहलीचे आयोजन- यामध्ये महात्मा फुले कृषी विद्यापीठ, राहुरी भंडारदरा-घाटघर येथे सहलीचे आयोजन केले. तसेच 'हायटेक नर्सरी', आर्ळीबी उत्पादन प्रकल्प व क्षेत्र भेटीचे आयोजन केले.
- २) पिंपळगाव कोंझीरा या राष्ट्रीय सेवा योजना दत्तक गावाचा-बायोडायव्हर्सिटी अभ्यास करून तेथील वृक्ष गणना केली.
- ३) परीसर विकास- वनस्पतीशास्त्र विभागाने महाविद्यालय परीसर विकासात योगदान देऊन महाविद्यालयामध्ये 'लॅण्डस्केपिंग' करून महाविद्यालयाचा परिसर अधिक सुंदर ठेवण्याचा प्रयत्न केला आहे.
- ४) महाविद्यालयाचे ग्रीन ऑडीट - महाविद्यालयाने प्रथमचे ग्रीन ऑडीटचा रिपोर्ट तयार करून त्याचे आंतरराष्ट्रीय संस्थेकडून मानांकन करून घेतले.
- ५) आय एस ओ - कामकाजात सुसूत्रता यावी व अधिक सुबक व वेळेत चांगल्या प्रतीचे काम व्हावे या उद्देशाने महाविद्यालयाने आय एस ओ चे प्रमाणपत्र मिळविण्याच्या कामात भाग घेतला.
- ६) पुष्पोत्सव - विभागाने वार्षिक स्नेहसंमेलनानिमित्त पुष्पोत्सवाचे आयोजन केले त्यामध्येही विद्यार्थ्यांनी मोठ्या प्रमाणात सहभाग घेतला.

वरील प्रमाणे सदर अहवाल काळात माझे सर्व सहकारी व शिक्षकेतर सहकारी यांचे चांगले सहकार्य मला मिळाले.

प्रा.डॉ.वाघ.बी.डी
विभाग प्रमुख

वाणिज्य विभाग

यावर्षी वाणिज्य शाखेकडे विद्यार्थ्यांचा वाढता कल लक्षात घेऊन प्रथम वाणिज्य या वर्गाची एक वाढीव तुकडी व नियमित एम.कॉम. चा भाग १ चा वर्ग असे युजी व पीजी चे दोन वर्ग सुरु करण्यात आले अशाप्रकारे एम.कॉम. ई-कॉमर्ससह विस्तारलेली वाणिज्य शाखा महाविद्यालयाची एक वैशिष्ट्यपूर्ण शाखा ठरली आहे.

नेहमीप्रमाणे प्राचार्यांचे विद्यार्थ्यांना उद्देशून अभिभाषण आल्यावर बी.कॉम. च्या प्रथम वर्षात प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांचा स्वागत समारंभ आयोजित करण्यात आला. प्रा.तुळशीराम जाधव यांनी एफ.वाय च्या ज्या विद्यार्थ्यांचा अकॉटन्सी विषयाचा पाया कच्चा आहे. अशा ५० विद्यार्थ्यांसाठी 'लेखाशास्त्राची तत्वे' या नावाने उजळणी वर्ग अॅडऑन कोर्स म्हणून घेतला. या कोर्ससाठी प्रा. निलोफर तांबोळी यांनी सहभाग दिला.

जानेवारी महिन्यात विभागाने तीन दिवसीय वाणिज्य महोत्सवाचे आयोजन केले ज्यात महाविद्यालय पातळीवर वाणिज्य क्षेत्रातील विविध विषयांवर आधारीत वक्तृत्व स्पर्धा, निबंध स्पर्धा, कॉमर्स टॅलेंट टेस्ट या स्पर्धांचे आयोजन करण्यात आले तसेच वाणिज्य विद्यार्थ्यांमधून टी.वाय.बी.कॉम. व एम.कॉम ई-कॉमर्स भाग दोन या वर्गातून दोन विद्यार्थ्यांची मिस कॉमर्स व मिस्टर कॉमर्स या सन्मानासाठी निवड करण्यात येते या वर्षी टी.वाय.बी.कॉमची आश्विनी गोर्डे व टी.वाय.बी.कॉम. चा सचिन पावसे या दोन विद्यार्थ्यांची निवड झाली. वाणिज्य महोत्सवाच्या निमित्ताने डॉ. राहुल खरात यांचे 'वाणिज्य शिक्षणातील करिअरच्या संधी' या विषयावर तर प्रा. अजय दरेकर यांचे 'व्यक्तीमत्व विकासाच्या प्रेरणा' या विषयावर अशी दोन व्याख्याने झाली. वाणिज्य महोत्सवातील स्पर्धांमध्ये विशेष प्राविण्य संपादन केलेल्या विद्यार्थ्यांना प्रमाणपत्रे व पुरुषांच्या स्वरूपात बक्षिसे देण्यात आली.

उद्योजकता विकास कार्यक्रमांतर्गत उद्योजकता तज्ज्ञ दिवाकर केसकर यांचे 'उद्योजकता' या विषयावर तर पुण्याच्या निलया आय कॅट्स व्यवसाय प्रशिक्षण संस्थेचे डॉ. अविनाश शिरसाठ यांचे 'आर्थिक साक्षरता' या विषयावर अशी दोन स्वतंत्र व्याख्याने झाली.

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाच्या सहयोगाने या वर्षी 'कृषी पर्यटन : शेती व्यवसायातील एक नवा प्रवाह' या विषयावर राज्यस्तरीय चर्चासत्राचे आयोजन करण्यात आले होते. या चर्चासत्राचे उद्घाटन जुन्नर पर्यटन मॉडेलचे प्रवर्तक व पराशर कृषी पर्यटन केंद्राचे संचालक मा. मनोज हाडवळे यांच्या बीजभाषणाने करण्यात आले. कृषी पर्यटन चर्चासत्राच्या उद्घाटन समारंभाचे अध्यक्षस्थान सह्याद्री बहुजन विद्याप्रसारक समाज संस्थेचे चेअरमन व विधानपरिषद सदस्य मा.डॉ.सुधीर तांबे यांनी भूषविले.

या दोन दिवसीय चर्चा सत्रात अलबैदी फौंडेशन नाशिक चे विक्रांत निकम, बी.एम.सी.सी. महाविद्यालयाचे उपप्राचार्य डॉ. अशिष पुराणीक, आश्वी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. जी.एच. बारहाते, पी.व्ही.पी. कॉलेज लोणी चे उपप्राचार्य डॉ. जे.आर.भोर यांनी साधनव्यक्ती म्हणून मार्गदर्शन केले.

कृषी पर्यटन चर्चासत्राचा समारोप डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठाच्या वाणिज्य शाखेचे अधिष्ठाता प्रो.डॉ. डब्ल्यु.के.सरवदे यांच्या हस्ते करण्यात आला. या चर्चासत्रात मराठवाडा विद्यापीठ व पुणे विद्यापीठातील विविध महाविद्यालयाचे ५२ प्राध्यापक, ७२ विद्यार्थी व १७ शेतकरी सहभागी झाले होते. या चर्चासत्रानिमित्त कृषी पर्यटन या विषयावर महाविद्यालयाच्या वाणिज्य विभाग आणि अर्थशास्त्र विभागातील प्राध्यापकांनी शोधनिबंध लिहिले. हे सर्व शोधनिबंध अजंठा प्रकाशन औरंगाबाद यांनी प्रकाशित केले. या चर्चासत्राचे समन्वयक वाणिज्य विभागप्रमुख प्रा. तुळशीराम जाधव व सहसमन्वयक म्हणून डॉ. विजयकांत बैरागी व डॉ. दत्ता पवार यांनी काम पाहिले चर्चासत्र यशस्वी व्हावे म्हणून विभागाच्या सर्व प्राध्यापकांनी व शिक्षकेत्तर सेवकांनी सहकार्य केले.

प्रा.तुळशीराम जाधव
विभागप्रमुख

Department of Chemistry

Department of Chemistry has organized following Activity in Academic Year 2018-19

1) **Guest Lecture Series For PG Students :-**

Guest Lectures was organize for PG Students (Sem-I) from 19/10/2018 to 20/10/2018 The Subject Experts- Prof, M.J. Gawande Dr. S.J. Takate, Dr. V.W. Godase, Prof H.A. Dabhane was given the valuable guidance for PG Students. Total 67 Students was participated in these Guest lecture series.

2) **Chem Festival -**

Department of Chemistry was Organized Chem Festival for UG & PG Students in this festival Chemistry related "**RANGOLI PRESENTATION & POSTER PRESENTATION**" was presented This Programme was scheduled on 18/12/2018 & 19/12/2018 The response of student was best for these festival and total 86 students was participated in this festival

3) **Industrial Visit :-**

Chemistry Department was visited to Sahkari Sakhar Karkhana, Sangamner (Sugar Factory) Rajhans Dudh Sangh and Amrutvahini Pharmacy College dated on 16/01/2019 In this Industrial Visit total 67 Students was participated.

4.) **Chemiad Competition Examination :-**

Chemistry department Conducted 28th chemiad Examination dated on 17th Feb 2019 for F.Y.B.Sc Students In this Examination total 230 students was participated.

5) **Workshop on carrier in Pharmaceutical Industry :-**

Department of Chemistry also organized one day workshop on carrier in Pharmaceutical Industry for T.Y.B.Sc. Student & M.Sc Students for improve their Industrial Knowledge. This Workshop was organized at 20/03/2019 All T.Y.B.Sc & M.Sc I & II Students was participated in this workshop.

6) **Workshop on Important topics of syllabus :-**

Chemistry Department was organized workshop on important topics of syllabus for PG Student (Sem-II) on difficult topics form 29/03/2019 to 02/04/2019 The Expert Prof, M.J. Gawande Dr. S.J. Takate Dr. V.W. Godase Prof. H.A. Dabhane Prof, S.R.Kshirsagar, Prof. Radika Kulkarni Was given valuable guidance for PG Student Total 60 Students was participated in this workshop.

7) Dr. Sangital Dandwate of the dept. worked as examiner at zonal level competition organized under Avishkar 2018 of S.P.P. University

Dr. Shobha Borhade
HOD Dept. of Chemistry

संगणकशास्त्र विभाग

महाविद्यालयात बी.एस्सी. संगणकशास्त्र पदवी अभ्यासक्रम शैक्षणिक वर्ष २००६-२००७ मध्ये सुरु करण्यात आला.

शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ मध्ये प्रथम वर्ष संगणकशास्त्र वर्गात प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांसाठी विभागातर्फे स्वागत समारंभ दि. २६ जुलै २०१८ रोजी आयोजित करण्यात आला. दुसऱ्या सत्रामध्ये विद्यार्थ्यांसाठी गेस्ट लेक्चर सिरीज घेण्यात आली. या मध्ये पुणे येथील नामांकित सॉफ्टवेअर इंजिनीअर श्री गोरक्षनाथ गोडगे यांनी Machine Learning and Artificial Intelligence या विषयावर मार्गदर्शन केले. वार्षिक स्नेह संमेलनानिमित्त घेण्यात आलेल्या विज्ञान प्रदर्शनामध्ये विभागातील एकूण २० विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला होता. तसेच प्रवरानगर येथे PIRENSE तर्फे घेण्यात आलेल्या अंतरमहाविद्यालयीन Online Project Competition मध्ये सागर नवले यास तृतीय क्रमांकाचे बक्षीस मिळाले.

पुणे येथील नामांकित IT company Tata Consultancy System (TCS) मध्ये कु. दर्शना दादासाहेब थोरात व कु. मयुरी माधव चिंचवड या दोन विद्यार्थिनींची Software Trainee म्हणून निवड झाली. तसेच अहमदनगर येथील Tata Motors मध्ये ही कु. अंकिता फटांगरे व कु. गायत्री अनिल वाघमारे व कु. मोनाली जालिंदर दिघे या विद्यार्थिनींची Campus Interview मध्ये निवड झाली. या दोन्ही बाबी विभागाच्या दृष्टीने अत्यंत अभिमानाच्या आहेत.

तसेच विभागातील तृतीय वर्ष संगणकशास्त्र वर्गाचा सत्राचा निकाल ६०% लागला आहे.

प्रा. आय.एल.चौगुले
विभाग प्रमुख

Department of Physics

या विभागाच्या वतीने पावर पॉईंट प्रेझेंटेशन या विषयावर कार्यशाळा एस.वाय व टी.वाय बी.एस.स्सी. च्या विद्यार्थ्यांसाठी घेण्यात आली या कार्यशाळेत ८० विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.

पावर पॉईंट प्रेझेंटेशन स्पर्धा ही ०८/०१/२०१९ रोजी घेण्यात आली. या स्पर्धेत ७० विद्यार्थी सहभागी होते.

Renewable Energy and lesser technology या विषयावर पोस्टर प्रेझेंटेशन स्पर्धा दि. १५/०१/२०१९ रोजी घेण्यात आली. ११० विद्यार्थ्यांनी आपली पोस्टर प्रेझेंट केली.

डॉ. रमेश भिसे यांचे गेस्ट लेक्चर New Trend in nmosynthesis या विषयावर आयोजित करण्यात आले.

तसेच विभागाच्या वतीने माजी विद्यार्थ्यांचा मेळावा ०९/१२/२०१८ रोजी व पालक मेळावा १५/१२/२०१८ रोजी घेण्यात आला.

प्रा. विजयकुमार पांडे
विभाग प्रमुख

एम. कॉम-ई-कॉमर्स विभाग

या शैक्षणिक वर्षात विभागांतर्गत विद्यार्थी केंद्रित विविध उपक्रमांचे आयोजन करण्यात आले.

१. दि. ११/०८/२०१८ रोजी विद्यार्थी गटचर्चेचे आयोजन करण्यात आले. यात २० विद्यार्थी सहभागी झाले.
२. दि. ०५/०९/२०१८ रोजी शिक्षक दिनाचे आयोजन करण्यात आले यात १२ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.
३. दि. १२/०९/२०१८ रोजी विद्यार्थी गटचर्चेचे आयोजन करण्यात आले यात २० विद्यार्थी सहभागी झाले.
४. दि. १३/१०/२०१८ रोजी मा. समीरन अरगडे (पुणे) यांचे "ई-कॉमर्स संधी" या विषयावर चर्चासत्राचे आयोजन करण्यात आले, सदर चर्चासत्रास महाविद्यालयातील १५० विद्यार्थी उपस्थित होते.
५. विभागाच्यावतीने एम.कॉम- I व एम कॉम -II विद्यार्थ्यांचे दि ०८/१०/२०१८ ते ११/१०/२०१८ रोजी PPT प्रेझेंटेशन घेण्यात आले.
६. दि. ०८/१०/२०१८ ते ११/१०/२०१८ रोजी "क्रेडिट सिस्टिम कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले.
७. विभागातील २४ विद्यार्थ्यांनी कृषी पर्यटन या राज्यस्तरीय चर्चासत्रा मध्ये सहभाग नोंदविला.
८. विभागाच्या वतीने दि. २६/०२/२०१९ "रक्तदान शिबिर आयोजन करण्यात आले, यात ३५ विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला.
९. विभागाच्या वतीने औद्योगिक भेटीचे आयोजन "वि-सन, वायर्स व केबल प्रा.लि.पुणे आणि पार्ले बिस्कीट लि. खोपोली येथे करण्यात आले यात २८ विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला.
१०. विभागाच्यावतीने एम.कॉम- १ व एम कॉम- २ विद्यार्थ्यांचे दि- १२/०३/२०१९ रोजी विद्यार्थी चर्चेचे आयोजन करण्यात आले.
११. दि. १३/०३/२०१९ रोजी विद्यार्थी गटचर्चेचे आयोजन करण्यात आले. यात २० विद्यार्थी सहभागी झाले.
१२. दि. १०/०३/२०१९ व १५/०३/२०१९ रोजी कॅम्पस प्लेसमेंट ड्राईव्हचे आयोजन करण्यात आले यात ४५ विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला.
१३. दि. १३/०३/२०१९ ते २९/०३/२०१९ रोजी "क्रेडिट सिस्टिम कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले.
१४. विभागाच्या वतीने "C-programming" या विषयाचा Add_on कोर्सेस यशस्वीरित्या पूर्ण करण्यात आला यात विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला.

प्रा. थोरात जी. ए.
समन्वयक

वाणिज्य मंडळ

वाणिज्य शाखेच्या विद्यार्थ्यांमध्ये व्यवसायिक दृष्टीकोन निर्माण करण्यासाठी महाविद्यालयात वाणिज्य मंडळ कार्यरत आहे. शै. वर्ष. २०१८-१९ मध्ये वाणिज्य मंडळाच्या वतीने पुढील उपक्रम राबविण्यात आले.

एम.बी.ए. साठी प्रवेश घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांसाठी एम.बी.ए. प्रवेश परिक्षेच्या मार्गदर्शनासाठी २ सेमिनार घेण्यात आले.

ऑनलाईन कॉम्प्युटेटिव्ह परिक्षेची माहिती देणेसाठी प्रा. विशाल चौधरी पुणे यांचे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले. त्याप्रमाणे टी.वाय. च्या विद्यार्थ्यांसाठी ऑनलाईन परिक्षा ऑप मोफत देण्यात आले.

राज्य सरकारचा महिला सक्षमीकरण धोरणांतर्गत वाणिज्य शाखेच्या २२ विद्यार्थ्यांनीना एम.एच.सी.आय.टी. परिक्षेसाठी धनंजय कॉम्प्युटर्स या संस्थेत मोफत प्रवेश मिळवून देण्यात आले.

वित्तीय साक्षरता कार्यशाळा १ दिवसीय सहभाग २०० विद्यार्थी व्याख्याते वाणिज्य मंडळाचे कामकाज प्रा.डॉ. डी.डी. पवार व प्रा. तांबोळी एन.ए. (मॅडम) हे पाहत आहेत.

डॉ. पवार डी.डी.
चेअरमन

एन.सी.सी. (मुले)

देशाभिमान, शिस्त, चरित्र, करारीपणा, सहस्रीवृत्ती एकात्मकता, निर्भिडपणा, संघभावना देशसेवा इ. गुण छात्रांच्या अंगी विकसित होण्यासाठी ५३ छात्रांची एक तुकडी ५७ महाराष्ट्र बटालियन एन.सी.सी. अ.नगर तर्फे महाविद्यालयात १९९२-९३ पासून कार्यरत आहे.

दरवर्षीप्रमाणे याही प्रशिक्षण वर्षात विविध शिबिरे व महाविद्यालयीन उपक्रमात आपल्या छात्रांनी उत्कृष्ट कामगिरी केली.

शिबीराचे नाव	ठिकाण	कालावधी	सहभागी छात्र अधिकारी
संयुक्त वार्षिक प्रशिक्षण शिबीर	राहुरी	२० जून ते २९ जून १८	१०
संयुक्त वार्षिक प्रशिक्षण शिबीर	अहमदनगर	२८ जुलै ते ०६ ऑ. १८	१०
संयुक्त वार्षिक प्रशिक्षण शिबीर	अहमदनगर	०७ ऑगस्ट ते १६ ऑगस्ट १८	०५
संयुक्त वार्षिक प्रशिक्षण शिबीर	विळदघाट	२७ ऑगस्ट ते ०५ सप्टें. १८	१०
संयुक्त वार्षिक प्रशिक्षण शिबीर	विळदघाट	०६ सप्टें. ते १५ सप्टें १८	१०+१
विभागीय गणतंत्र दिन शिबीर १	औरंगाबाद	१७ सप्टें. ते २६ सप्टें. १८	०३
विभागीय गणतंत्र दिन शिबीर २	औरंगाबाद	२७ सप्टें. ते ०६ ऑक्टो. १८	०१
एक भारत श्रेष्ठ भारत राष्ट्रीय शिबीर	नाशिक	२३ डिसें. ते ०३ जाने. १८	०२+१
संयुक्त वार्षिक प्रशिक्षण शिबीर	औरंगाबाद	१२ जाने. ते २१ जाने. १९	०५

विशेष नैपुण्य

- अंडर ऑफीसर घुले गोकळ यास शिबीर श्रेष्ठ सुवर्णपदक व कार्पोरल कुटे चैतन्य या उत्कृष्ट छात्र सुवर्णपदक
- अंडर ऑफीसर घुले गोकळ, सर्जट घुले आदित्य व कार्पोरल कुटे चैतन्य यांची विभागीय गणतंत्र दिन शिबीरास निवड
- कार्पोरल कुटे चैतन्य विभागीय गणतंत्र दिन शिबीरास निवड व उत्कृष्ट छात्र म्हणून गौरव.
- सर्जट काटे गोविंद व सर्जट पिलगर सचिन यांना विविध गुण दर्शनात उत्कृष्ट प्रदर्शनासाठी गौरव.

वरील शिबीरांशिवाय विविध उपक्रम महाविद्यालयात राबविले.

१. दि. २५ मे २०१८ रोजी २६ छात्रांनी स्वच्छ भारत अभियानांतर्गत गणेश नगर परिसरात स्वच्छता केली.
२. दि. २९ जून २०१८ रोजी आंतरराष्ट्रीय योगदिन साजरा केला यामध्ये ३७ छात्रांनी सहभाग घेतला.
३. दि. २९ सप्टेंबर २०१८ पराक्रम पर्व सर्जिकल स्ट्राईक दिना निमित्त रन फॉर आर्मी या ५ कि.मी. दौड मध्ये ४६ छात्रांनी सहभाग घेतला.
४. दि. २ ऑक्टोबर २०१८ रोजी स्वच्छता ही सेवा निमित्ताने ३४ छात्रांनी श्रमिक नगर परिसरात स्वेच्छेतेद्वारे गांधी जयंती साजरी केली.
५. दि. ०६ डिसेंबर २०१८ रोजी राष्ट्रीय छात्र सेना दिन व एड्स जनजागृती दिन निमित्ताने आयोजित रक्तदान शिबीरात ३४ छात्रांनी रक्तदान केले.
६. दि. १६ व १७ जानेवारी २०१९ रोजी या दोन दिवसात विद्यार्थी कल्याण मंडळांतर्गत आपत्ती व्यवस्थापन कार्यक्रमात ४१ छात्रांनी विविध विविध प्रात्याक्षिके सादर केली
७. या प्रशिक्षण वर्षात ०३ छात्र भारतीय सेनेत ०१ छात्र राज्य राखीव पोलीस दलात व एक छात्र मर्चंट नेव्हीमध्ये दाखल झाले.
८. प्रशिक्षण वर्ष २०१७-१८ वर्षाचा बी. व सी प्रमाणपत्र परिक्षांचा निकाल १००% लागला. या विभागाचे काम मेजर पांडुरंग चौधरी हे पाहत आहेत.

मेजर प्रा. पांडुरंग चौधरी
विभाग प्रमुख

एन.सी.सी. (मुली)

शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ या वर्षात एन.सी.सी. (मुली) विभागामध्ये ५३ कॅडेट्सला प्रवेश देण्यात आला.

विभागाचे कामकाज ७ महाराष्ट्र बटालियन च्या अंतर्गत २० जुलै २०१८ रोजी सुरु झाले.

विभागामध्ये ड्रील, नकाशावाचन, सिग्नल, नेमबाजी इत्यादीचे प्रशिक्षण देण्यात येते. सन २०१८/१९ एकूण ३ वार्षिक प्रशिक्षण शिबीरे झाली. त्यामुळे एकूण ३२ कॅडेट्स व लेफ्टनंट डॉ. हेमलता राठोड यांनी सहभाग घेतला. या शिबीरामध्ये अनुक्रमे सिनिअर अंडर ऑफीसर अलका शेळके, साक्षी अरगडे, संध्या शिंदे, ऋतुजा भोकनळ यांना पदके मिळाली.

एक भारत श्रेष्ठ भारत संकल्पना अंतर्गत जेलसमोर, राजस्थान येथे आयोजित शिबीरात कॅडेट स्नेहा कानवडे हिने सहभाग घेतला. तिला अनुक्रमे सुवर्ण व रजत पदक प्राप्त झाले.

दिनांक १ जुन २०१८ रोजी महाविद्यालयात योग दिवस साजरा करण्यात आला. यामध्ये एकूण ३० कॅडेटने सहभाग घेतला.

दिनांक ०७/०८/२०१८ रोजी ४० कॅडेटने स्वच्छ भारत अभियान सहभाग घेतला दिनांक ३०/०९/२०१८ रोजी २ कि.मी. दौड (बी.एस.टी. महाविद्यालय ते चौफुला) आयोजित करण्यात आली. यामध्ये ३५ कॅडेटने सहभाग घेतला.

दिनांक ०६/१२/२०१८ रोजी एन.सी.सी. दिवस साजरा करण्यात आला. याप्रसंगी रक्तदान शिबीराचे आयोजन करण्यात आले. यामध्ये ४० मुले व मुलींनी सभाग घेतला. त्याचवेळेला AIDS Awareness या विषयावर प्रा. विकास भांड यांनी कॅडेट्सला मार्गदर्शन केले.

सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाअंतर्गत दिनांक १६ व १७/०१/२०१९ रोजी २ दिवसीय आपत्ती व्यवस्थापन कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. याप्रसंगी अकोले येथील श्री. अमित सोनवणे व त्यांचे सहकारी यांनी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. या कार्यशाळेत ८० विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.

एन.सी.सी. (मुली) विभागात लेफ्टनंट डॉ. हेमलता राठोड कार्यरत आहे.

लेफ्टनंट डॉ. हेमलता राठोड
विभागप्रमुख

राष्ट्रीय सेवा योजना

शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ या कालावधीत राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या वतीने विविध कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले यात परिसर स्वच्छता महाविद्यालयातील विभाग स्वच्छता अनाथ आश्रमातील मुले, पोलीस करगृह कर्मचारी रोडवरील टपरीधारक व छोटे मोठे कारागीर यांच्यासाठी रक्षाबंधन कार्यक्रम आयोजित केला. त्याचबरोबर एन दिवाळीच्या दिवशी जावून केळगुण येथील वृद्धांसमवेत दिवाळी साजरी केली आणि पाणी फाऊंडेशनच्या संयुक्त विद्यमाने महाविद्यालयात पाणी आडवा पाणी जिरवा या विषयावर एक दिवशीय कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले २१ वर्षांचे विशेष हिवाळी शिबीर पिंपळगाव कोंझिरा येथे संपन्न झाले या शिबीरात वृक्षारोपन पाणी साठवण, तलाव, डोंगर रस्त्यांना पायऱ्या तयार करणे व ग्राम स्वच्छता याचबरोबर विविध विषयावर व्याख्यानांचे आयोजन करण्यात आले.

विद्यार्थ्यांमध्ये मोनिका पावसे हिने एस.आर.पी. परेड मध्ये तर समिक्षा भालेराव, स्वप्निल उपरे, अनिकेत शिंदे, कुमार आहेर, यांनी विद्यापीठस्तरीय कार्यशाळेमध्ये आपला सहभाग नोंदवला.

प्रा. लक्ष्मण घायवट
विभाग प्रमुख

Department of Physical Education and Sports

During the academic year 2018-19 Students of the college participated in various sports Competitions. The following table shows the participation of students.

Sr.No	Name of Spots/ Game	Participated Boys / Girls	Result	Interzonal / State Competition	University National Competition
1	Swimming	04 boys	Participation	01 boys	-
2	Chess	04 boys 5 girls	Participation	-	-
3	Kabaddi	9 girls	Participation	-	-
4	Volley Ball	10 boys	Participation	-	-
5	Cricket	16 boys	Participation	1 boys	1 (West Zone)
6	Basket Ball	08 girls	Participation	01 girl	-
7	Volley Ball	07 girls	Participation	-	-
8	Foot Ball	01 girls	Participation	1 girl	-
9	Foot Ball	12 boys	Participation	-	-
10	Athletics	7 boys 5 girls	Participation	02 girls	-
11	Hockey	12 girls	Participation	1 girl	-
12	Boxing	3 boys	Participation	1 Boy	-
13	Basket Ball	12 boys	Participation	-	-
14	Karate	01 boy	Participation	1 gold	-
15	Floorball	01 boy	Participation		01

Thus 115 Players Participated In Intercollegiate Sport competition. Out of these 8 players were selected for Inter zonal competition One Players Participated in west zone inter university level Cricket competition represented by S.P. Pune University Pune at Gujrat 01 players Participated in 13th National Level Floorball Championships organizes by International Floorball federation at Haryana and also 01 player participated and win gold medal in 6th state level karate Championship at Ahmendnagar.

Sr. No	Organized Program Activity	Date	Participation	Aim / objective of Program
1	International Yoga Day	21 June 2018	College teaching & nonteaching staff college students	To develop the of meditation among youngsters so they can enjoy more peace of mind & self awareness.
2	Intercollegiate Basketball girls competition	27 Aug. 2018	7 teams are participated form Ahmednagar district senior colleges	To make Students Physically fit and mentally alert and to increase sports culture
3	Annual Sport Competition Event Kho-kho, kabaddi volley ball Basketball Athletics Cricket Chess Yoga and Suryanamaskar	18 to 26 Jan 2019	Faculty wise teams are participated in college boys & girls student	To Increase sport culture

For year 2018-19 our department received a grant of Rs. 98250/- for purchase sports Equipment under the quantity Improvement program from S.P. Pune University Pune Department has purchased electronic Treadmill & Spine cycle form this grant\

Under Physical Education scheme department conducted efficiency test for all first year college student during 26 Feb to 01 March 2019 1031 Students are appeared for this exam

Under Kind guidance of Principal Dr. Datir R.K. the committee Member Prof. K.L Pawar, Dr. K.R Dhakane Prof. Pokale A.L & Dr. Khaire P.B. Director of physical Education were able to carry out different activities and orgnize various programs under department of physical education % sports.

Research Activities Year 2018-19

Dr. P.B. Khaire presented research paper in state level seminar on Resent Trends In physical Education & sports Yoga & Psychology at Annasaheb Wghire Science Arts and commerce college Otur, Dist Pune on 22 & 23 Jan 2019 also Published research paper in peer referred Research Journay ISSN : 2348-7143 special Issue - 99 (B) Janaury 2019 Impact factor 6.261 page No 149-151 The title of paper is health related physical fitness Componets of Triblal & Non-tribal School Girls A Comparative analysis.

Dr. P.B. Khaire
Physical Education Director

बहिःशाल शिक्षण मंडळ

बहिःशाल शिक्षण मंडळ म्हणजे बिनभिंतीची शाळा सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाचे पहिले कुलगुरु बॅ. बाबासाहेब जयकर यांनी विद्यापीठाच्या स्थापनेनबरोबर १९४९ मध्ये बहिःशाल शिक्षण मंडळाची स्थापना केली. विद्यापीठात जे संशोधन चालते ते समाजातील तळागळापर्यंत पोहोचले पाहिजे हा बहिःशाल शिक्षण मंडळाचा उद्देश ओह.

आपल्या महाविद्यालयात या शैक्षणिक वर्षात बॅ. बाबासाहेब जयकर व्याख्यानमाला यशवंतराव चव्हाण व्याख्यानमाला व ज्ञान वाचन चळवळ हे उपक्रम राबविण्यात आलेत.

१. बॅ. बाबासाहेब जयकर व्याख्यानमाला -

मंगळवार दि. ४ सप्टेंबर २०१८ ते शुक्रवार दि. ७ सप्टेंबर २०१८ या कालवधीत बॅ. बाबासाहेब जयकर व्याख्यानमाला संपन्न झाली यात प्रा.गोरक्ष आनंद भापकर उठा युवकांनो जागे व्हा ! प्रा. सुर्यकांत एस. गडकरी - व्यक्तीमत्व विकास आणि सॉफ्ट स्किल प्रा. विलास नामदेव दिघे स्मरण शक्ती विकास पॉवर यावर व्याख्याने झालीत.

२. यशवंतराव चव्हाण व्याख्यानमाला

सोमवार दि. १० सप्टेंबर २०१८ ते बुधवार दि. १२ सप्टेंबर २०१८ या कालवधीत यशवंतराव चव्हाण व्याख्यानमाला संपन्न झाली. त्यात प्रा. दरवडे संभाजी कोंडीबा युवकांपुढील आव्हाने प्रा.डॉ. अशोक एकनाथ ढोले यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्राला पडलेलं एक स्वप्न प्रा. स्वाती चौधरी - सावित्रीबाई फुले या विषयावर व्याख्याने झालीत.

३. ज्ञान - विज्ञान वाचन चळवळ

दिनांक १५ ऑक्टोबर २०१८ ते १७ ऑक्टोबर २०१८ या काळात ज्ञान - विज्ञान वाचन चळवळ व्याख्यानमाला संपन्न झाली. यात प्रा.डॉ. नवनाथ अंगद शिंदे - शेतकऱ्यांचा असुड - महात्मा फुले प्रा. गोकुळ गोरक्ष क्षिरसागर - आधे-अधुरे, मोहन राकेश, प्रा. रविंद्र वैद्य - द सेकेंड सेक्स - सिमोन बुवा या विषयावर व्याख्याने झालीत.

डॉ. त्रिंबक राजदेव
चेअरमन

प्लेसमेंट सेल

महाविद्यालयातील अंतिम वर्षाच्या विद्यार्थ्यांना रोजगाराच्या संधी उपलब्ध करून देण्याच्या उद्देशाने यावर्षी प्लेसमेंट सेल तयार करण्यात आलेला आहे. प्लेसमेंट सेलच्या वतीने चालू शैक्षणिक वर्षात जास्तीत जास्त विद्यार्थ्यांना रोजगार मिळवून देण्याचे ध्येय ठेवलेले आहे. जास्तीत जास्त विद्यार्थ्यांना रोजगाराची संधी मिळावी म्हणून प्लेसमेंट सेलने आत्तापर्यंत चार सेमिनार आयोजित केलेले आहेत. या सेमिनारमध्ये रिजुम बिल्डींग, कॉम्प्युटरीव्ह परिक्षेची तयारी ऑनलाईन एक्झाम, ची तंत्रे इंटरव्ह्यू टेक्निकस या संदर्भात मार्गदर्शन करण्यात आलेले असून फेब्रु २०१९ मध्ये रोजगार भरती मेळाव्याचे आयोजन करण्यात येणार आहे. यासाठी अनेक कंपन्यांशी संपर्क सुरू ओह . प्लेसमेंट सेल चे चेअरमन म्हणून प्रा.डॉ. पवार डी.डी. हे काम पाहत असून त्यांना प्रा.गणेश थोरात, प्रा. काशिद, पी.अर, प्रा.चौगुले, एच.ए. प्रा. ठाकरे, प्रा.डेरे जे.डी. हे सहकार्य करीत आहेत.

डॉ. पवार डी.डी.
चेअरमन

पालक मेळावा

सहकार महर्षी भाऊसाहेब संतुजी थोरात महाविद्यालय येथे दि. १५ डिसेंबर २०१८ के.बी. दादा सभागृहात पालक मेळावा संपन्न झाला.

या पालकमेळाव्यास बी.ए., बी.कॉम., बी.एस्सी., एम.ए., एम. कॉम, एम.एस्सी., बी.बी.ए. बी.सी.ए. व बी.सी.एस. या वर्गातील विद्यार्थ्यांचे पालक बहुसंख्येने उपस्थित होते. या कार्यक्रमास प्रमुख पाहुणे सह्यादी बहुजन विद्या प्रसारक संस्थेचे रजिस्टार श्री. बाबुराव गवांदे उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान प्राचार्य, डॉ. आर.के. दातीर यांनी भुषविले. तसेच उपप्राचार्य प्रा. नवले व प्रा. थोरात जी. जे. हे उपस्थित होते. याप्रसंगी पालक प्रतिनिधी म्हणून श्री गाडेकर व सौ. साबळे व्यासपीठावर उपस्थित होते. सभामंडपात बहुसंख्य पालक उपस्थित होते.

कार्यक्रमाचे सुत्रसंचालक श्री. शुभम शिंदे यांनी केले. सुरुवातीस प्रा.टी.एस. जाधव. यांनी स्वागतगीत गायन करून उपस्थितांचे स्वागत केले. यानंतर पालक मेळाव्याचे चेअरमन, प्रा.एल.जी. गुंजाळ यांनी कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक केले.

यानंतर पालक मेळाव्याचे प्रमुख अतिथी व कार्यक्रमाचे अध्यक्ष यांनी दिपक प्रज्वलन केले. कार्यक्रमाचे प्रमुख अतिथी श्री. बाबुराव गवांदे यांनी पालकांना संबोधित केले. या प्रसंगी विद्यार्थ्यांनी गुणवत्ता वाढवताना शिस्तपालन करणे गरजेचे आहे. याबाबत विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले यानंतर अनेक पालकांनी महाविद्यालयात बाबत गौरवोद्गार काढले.

महाविद्यालय सर्व सोयी सुविधांनी सुसज्ज असून तज्ञ प्राध्यापक वर्ग महाविद्यालयात असल्याचे स्पष्ट केले.

प्राचार्य डॉ. आर. के. दातीर यांनी आपल्या अध्यक्षीय संदेशात पालक व विद्यार्थी यांना मोलाचे मागदर्शन केले. विद्यार्थ्यांनी अविरत अभ्यास करून गुणवत्ता प्राप्त करावी, उपस्थिती वाढवावी, अभ्यासाबरोबरच इतर उपक्रमांमध्येही सक्रीय सहभाग घ्यावा. शिस्त पाळावी यांबाबत आपले विचार मांडले यानंतर प्रा. पांडे व्ही. आर. यांनी उपस्थितांचे आभार मानले व कार्यक्रम संपन्न झाला असे जाहिर करण्यात आले.

प्रा. एल. जी. गुंजाळ
चेअरमन

वाङ्मय मंडळ

वाङ्मय मंडळ समितीने दि. २८/०८/२०१८ रोजी सहकार महर्षी भाऊसाहेब संतुजी थोरात महाविद्यालयात के.बी.डी. सभागृहात वाङ्मय मंडळाचे उद्घाटन समारंभाचे आयोजन केले होते. त्यावेळी माणसाचे कवी या विषयावर कवी संमेलन घेण्यात आले. कवी संमेलन घेण्यास आले या कवी संमेलनास मान्यवर भीमराव भीमराव कोटे, आकाश, कंकाळ, आरती बोराडे जयश्री वाघ, अरुण वाघ, सोनवणे, राम गायकवाड इ. काव्य वाचन व काव्य गायन केले त्यावेळी सर्व विद्यार्थ्यांनी हजर राहून कार्यक्रमाचा आनंद घेतला. तसेच प्राचार्य डॉ. आर.के. दातीर उपप्राचार्य, प्रा. नवले व प्रा. थोरात जी.जे. हे ही. उपस्थित होते. सर्व शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचारी यांनी कवींच्या कवी संमेलनाचा मनमुराद आनंद लुटला.

दि. १५/०९/२०१८ रोजी प्रबोधनपर व्याख्यान घेण्यात आले या व्याख्यांचे प्रमुख मा.श्यामसुंदर सोन्नर महाराज यांनी चांगले व्याख्यान दिले. या वेळी सर्व शिक्षक शिक्षकेतर कर्मचारी व विद्यार्थी बहुसंख्येने हजर होते यावेळी संस्थेचे रजिस्ट्रार श्री. बाबुराव गवांदे सर व प्राचार्य डॉ. आर. के. दातीर कार्यक्रमास उपस्थित होते.

तसेच वाङ्मय मंडळ समितीने वर्षभरात महाविद्यालयात वेळोवेळी कथा-कथन काव्यवाचन शुद्धलेखन हस्ताक्षर स्पर्धा घेण्यात आल्या तसेच दि. १ जानेवारी ते १५ जानेवारी २०१९ या काळात मराठी भाषा संवर्धन पंधरवाडा साजरा करण्यात आला त्यावेळी विविध स्पर्धांचे आयोजन करण्यात आले. या कार्यक्रमांचा विद्यार्थींनी भरपूर लाभ घेतला.

प्रा. गुंजाळ एल.जी.
चेअरमन

वादविवाद वक्तृत्व मंडळ

विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्व विकासासाठी महाविद्यालयात वादविवाद, वक्तृत्व मंडळ कार्यरत आहे. या मंडळाअंतर्गत वर्षभरात विविध कार्यक्रम आयोजित केले.

महाविद्यालयात १८/०८/२०१८ रोजी वक्तृत्व स्पर्धांचे आयोजन करण्यात आले. त्यामध्ये १९ विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला. या स्पर्धांतील विजेता विद्यार्थी

प्रथम - गोसावी मांजिरी संजय

द्वितीय - नवले सागर दिनकर

तृतीय - भंवर अमृता भाऊसाहेब

दि २८-८-२०१८ रोजी वक्तृत्व मंडळाचे उद्घाटन समारोह हेतु कवी सम्मेलनाचे आयोजन करण्यात आले त्यासाठी नासिक येथील माणसाचे कवी म्हणून प्रसिध्द असलेले कवी उपस्थित होते. भीमराव कोते, आकाश ककांख, आरती बोन्हाडे, अरुण सोनवणे, राम गायकवाड, जयश्री वाघ इ. कवी उपस्थित होते.

दि. ३०-८-२०१८ रोजी महाविद्यालयात वाद वाद विवाद स्पर्धांचे आयोजन करण्यात आले. स्पर्धांचे विषय 'सध्याची शिक्षण पध्दती योग्या आहे. हा होता या स्पर्धा साठी १४ विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला.

दि. १५/९/२०१८ रोजी मंडळाद्वारे प्रबोधन पर व्याख्यान आयोजित करण्यात आले. व्याख्यात मा. श्यामसुंदर सोन्नर महाराज हे होते या व्याख्यानासाठी २५० विद्यार्थी उपस्थित होते.

महात्मा 'गांधी जयंती' निमित्त महाविद्यालयात वक्तृत्व स्पर्धांचे आयोजन करण्यात आले स्पर्धांचे 'महात्मा गांधी' हा होता. या स्पर्धांसाठी १२ विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला. या स्पर्धांतील विजेता विद्यार्थी क्रमांशः

प्रथम टाक रोहित राजेंद्र (एफ.वाय.बी.सी.एस)

द्वितीय खेमनर पुजा (एफ.वाय.बी.बी.ए)

तृतीय काठे दिपाली विलास (एस.वाय.बी.कॉम)

विशेष उल्लेखनीय यश म्हणजे महाविद्यालयाच्या इतिहास विभागाचा विद्यार्थी शुभम शिंदे याने तालुकास्तरीय वक्तृत्व स्पर्धेत एक जिल्हास्तरीय वेगवेगळ्या वक्तृत्व स्पर्धेत प्रथम व द्वितीय अशी दोन विद्यापीठ स्तरीय डॉ. पी.सी. अॅलेक्झांडर वक्तृत्व स्पर्धेत सांघिक प्रथम क्रमांक तर राज्यस्तरीय यशवंतराव चव्हाण वक्तृत्व स्पर्धेत सांघिक प्रथम क्रमांक एवढी पारितोषिके मिळविली. तसेच वाणिज्य विभागाचा अमोल उगळे या विद्यार्थ्यांने राज्यस्तरावरील डॉ. माधवराव उमराणी स्मृतीचषक वक्तृत्व स्पर्धेत सांघिक प्रथम क्रमांक एवढी पारितोषिके मिळविली. तसेच वाणिज्य विभागाचा अमोल उगळे या विद्यार्थ्यांने राज्यस्तरावरील डॉ. माधवराव उमराणी स्मृतीचषक वक्तृत्व स्पर्धेत प्रथम क्रमांक आणि शुभम शिंदे बरोबर यशवंतराव चव्हाण राज्यस्तरीय वक्तृत्व स्पर्धेत ही सांघिक प्रथम क्रमांक ही पारितोषिके मिळविली त्याचप्रमाणे इंग्रजी विभागाच्या रती जगदाळे या विद्यार्थींनीने विद्यापीठस्तरीय डॉ.पी.सी. अॅलेक्झांडर वक्तृत्व स्पर्धेत उत्तेजनार्थ बक्षीस मिळवले.

डॉ. शशी साळुंखे
चेअरमन

‘ताराबाई शिंदे’ मुलींचे वसतिगृह

महाविद्यालयाने विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या योजनेअंतर्गत खास मुलींच्या निवासाची व भोजनाची सोय व्हावी. म्हणून २०१४ साली वसतिगृह सुरू केले. या वसतिगृहास ताराबाई शिंदे मुलींचे वसतिगृह असे नाव देण्यात आले. या वसतिगृहाची प्रवेश क्षमता १०० असून शै. वर्ष २०१८-१९ मध्ये ७० मुलींनी प्रवेश घेतला आहे.

या वसतिगृहात सौर उर्जेवरचा वॉटर हिटर सुविधा पिण्याच्या पाण्यासाठी अॅक्रा तंत्रज्ञानाची सुविधा करमणुक व माहितीसाठी दुरदर्शन संच वृत्तपत्रे तसेच वसतिगृहात सॅटनरी नॅपकीन वेन्डींग व डिस्पोजल मशीन बसविलेले आहे. इ. सुविधा देण्यात आल्या आहेत.

तसेच वसतिगृहाची सुरक्षितता म्हणून २४ तास सुरक्षा रक्षकाची सोय करण्यात आली आहे. तसेच महाविद्यालयाचे प्राचार्यनिवासी वसतिगृहाच्या प्रारंगणात आहे. तसेच वसतिगृह परिसरात सी.सी.टी.व्ही. कॅमेरे बसविण्यात आले आहेत.

श्रीमती गायत्री जाधव
विभागप्रमुख

परिक्षा विभाग

महाविद्यालयातील परिक्षाविभागांतर्गत विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक मूल्यमापनासाठी महाविद्यालयात तसेच सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ विविध परीक्षांचे आयोजन करतात. सन २०१७-२०१८ मध्ये परिक्षा विभागाने घेतलेल्या परीक्षांचे उत्तम निकाल लागले. सदर परीक्षांमध्ये लागलेल्या निकालाचा आढावा पुढीलप्रमाणे देत आहे.

SR NO	Total of the programme	2017 - 18
01	B.A	42.78
02	B.Com	68.04
03	B.Sc	41.22
04	B.Sc Comp Science	29.78
05	B.B.A (CA)	58.18
06	B.B.A	56.52
07	Msc (Drug Chem)	80.95
08	M.C.A	100
09	M.Com (E.Com)	99.99
10	M.A. (Hindi)	100
11	M.A. (Eco)	100
12	M.A. (Pol)	100
13	M.A. (Hist)	92.30

Dr. Shobha Borhade
College Exam Officer

अंतर्गत महिला तक्रार निवारण समिती

सहकार महर्षी भाऊसाहेब संतुजी थोरात महाविद्यालय महाराष्ट्र राज्य महिला आयोग, मुंबई आणि महाविद्यालयाची अंतर्गत तक्रार समिती यांचे संयुक्त विद्यमाने आयोजित कामाच्या ठिकाणी महिलांचा लैंगिक छळ (प्रतिबंध, मनाई व निवारण) कायदा- २०१३ जाणीव- जागृती कार्यशाळेचे उद्घाटन दि. २९/०८/२०१८ रोजी करण्यात आले. संगमनेर येथील प्रतिथयश कायदेतज्ज्ञ अॅड. तब्बसुम शेख यांना व्याख्यानासाठी निमंत्रित करण्यात आले. कार्यक्रमासाठी अंतर्गत तक्रार समितीच्या कायदेशीर सल्लागार आणि समिती सदस्या मा. अॅड. ज्योती मालपाणी उपस्थित होत्या. कार्यक्रमात बोलताना अॅड. शेख म्हणाल्या प्रत्येक क्षेत्रात महिला अघाडीवर आहेत. कारपोरेट क्षेत्रात, सरकारी क्षेत्रात, खाजगी क्षेत्रात व इतर अनेक ठिकाणी महिला काम करत आहेत. काम करत असताना स्त्रियांच्या सुरक्षेचा मुद्दा जेव्हा ऐरणीवर आला आणि हा कायदा अस्तित्वात आला कायदा का निर्माण होतो ? जेव्हा एखादी घटना घडते त्यावेळेला कायदा करावा लागतो. यासाठी समाजाचा दृष्टीकोन कारणीभूत आहे. समाजाचा दृष्टीकोन जोपर्यंत बदलत नाही तो पर्यंत असे कायदे निर्माण होतात. जर कोणी मुलींना त्रास देत असेल तर इतर मुलींनी त्याला विरोध केला पाहिजे. कारण ती वेळ आपणावर येवू शकते. तसेच ज्या मुलींना त्रास दिला जातो. तिने कोणत्याही दबावाला बळी न पडता, न घाबरता तक्रार नोंदवावी म्हणजे अशा घटना घडणारच नाहीत. महाविद्यालयाच्या अंतर्गत तक्रार समिती सदस्या अॅड. ज्योती मालपाणी यांनी विद्यार्थिनींना Maintenance And Welfare For Senior Citizen Act बाबत माहिती दिली.

तसेच राष्ट्रीय महिला आयोग, नवी दिल्ली यांचे आदेशानुसार महिला विषयक कायद्यांवर राष्ट्रीय स्पर्धा दि. २४ डिसेंबर २०१८ रोजी सकाळी १०.०० ते १२.०० या वेळेत आयोजित करण्यात आली. सदर परिक्षेसाठी मा. प्राचार्यांच्या मार्गदर्शना नुसार एकूण १६६ विद्यार्थी-विद्यार्थिनींनीसहभाग नोंदविला या परीक्षेसाठी एकूण ४ वर्गखोल्या उपलब्ध करून देण्यात आल्या. तसेच एकूण ०४ प्राध्यापकांनी सुपरव्हीजनचे काम केले. राष्ट्रीय स्पर्धेसाठी अभ्यासक्रम हा राष्ट्रीय महिला आयोगाने निश्चित केलेला होता. या स्पर्धेमध्ये खालील विद्यार्थ्यांनी आकर्षक बक्षीसे मिळविली. सर्व स्पर्धकांचे, संस्थेचे अध्यक्ष मा. डॉ. सुधीर तांबे, संस्थेचे सचिव मा. चंद्रकांत कडलग संस्थेचे रजिस्ट्रार मा. बी. आर. गवांदे, महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. आर.के.दातीर यांनी अभिनंदन केले. एकूण १४ कायद्यांबाबत विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन करण्यासाठी दि. १२/१२/२०१८ ते १४/१२/२०१८ या तीन दिवशी कायदेतज्ज्ञांची व्याख्यानमाला सकाळी ९.०० ते १०.०० या वेळेत आयोजित करण्यात आली दि. १२/१२/२०१८ रोजी अॅड. सीमा काळे यांचे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले होते त्यांनी Dowry prohibition act protection of women from domestic violence act fundamental rights या कायद्यांवर व्याख्यान दि. १३/१२/२०१८ रोजी अॅड. तब्बसुम शेख, यांचे ST and ST (prevention atrocities) Act National Commission for women Act Maternity Benefit Act Minimum Wages Act या कायद्यांवर व्याख्यान आयोजित करण्यात आले दि. १४/१२/२०१८ रोजी अॅड. ज्योती मालपाणी यांचे National Commission for women Act - 1990 The Immoral Traffic (prevention) Act, Maternity Act या कायद्यांवर व्याख्यान झाले.

स.म.भा.सं. थोरात कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय, संगमनेर

अ.नं.	विद्यार्थ्यांचे नाव	वर्ग	बक्षिस क्रमांक	बक्षिस
१	कु. सय्यद शाहिस्ता अकिल	S.Y.B.A.	प्रथम	रु. २०००/- व प्रमाणपत्र
२	कु. मोरे मयुरी हिरामण	F.Y.B.C.A.	द्वितीय	रु. १५००/- व प्रमाणपत्र
३	कु. ठाकरे प्रतीक्षा कैलास	T.Y.B.C.A.	तृतीय	रु. १०००/- व प्रमाणपत्र
४	कु. जोंधळे मोहिनी नवनाथ	T.Y.B.C.A.	तृतीय	रु. १०००/- व प्रमाणपत्र
५	पाबळ अक्षय रविंद्र	T.Y.B.B.A.	तृतीय	रु. १०००/- व प्रमाणपत्र
६	कु. वलवे शितल भारत	F.Y.B.B.A.	तृतीय	रु. १०००/- व प्रमाणपत्र
७	कु. वर्षे माधुरी नवनाथ	S.Y.B.B.A.	तृतीय	रु. १०००/- व प्रमाणपत्र

या स्पर्धेसाठी राष्ट्रीय महिला आयोग नवी दिल्ली यांचे कडून रु. २२,५००/- अर्थसहाय्य मिळाले. महाविद्यालयात ग्रंथालयाच्या बाहेर विद्यार्थिनी व महाविद्यालयात काम करणाऱ्या सर्व महिला यांना छेडछाड व लैंगिक छळासंदर्भात तक्रार नोंदविण्यासाठी सखी तक्रार पेटी बसविण्यात आलेली आहे.

डॉ. के.आर. ढाकणे
चेअरमन

योगा समिती

आपल्या महाविद्यालयात विद्यार्थी, शिक्षक व शिक्षकेत्तर कर्मचारी यांचे मानसिक व शारिरीक आरोग्य चांगले रहावे म्हणून योगासने व प्राणायाम वर्गाचे आयोजन केले जाते.

दि. २१ जून २०१८ रोजी सकाळी ६.३० ते ८.०० या वेळेत आंतरराष्ट्रीय योग दिन साजरा करण्यात आला एकूण १५० शिक्षक, शिक्षकेत्तर कर्मचारी व विद्यार्थी उपस्थित होते.

दि. १२ जुलै ते २८ जुलै २०१८ या कालावधीत महाविद्यालयातील विद्यार्थिनींसाठी योगासने व प्राणायाम वर्गाचे आयोजन केले या वर्गामध्ये एकूण २१ विद्यार्थिनी सहभागी झाल्या.

तसेच महिलांसाठी २ ऑगस्ट ते ३१ ऑगस्ट २०१८ या कालावधीत योगा व मेडिटेशन आयोजन केले एकूण २० महिलांनी सहभाग नोंदविला.

दि. १५ ऑक्टोबर ते २५ ऑक्टोबर-२०१८ या कालावधीत विद्यार्थ्यांसाठी योगासने, मेडिटेशन व प्राणायाम वर्ग घेण्यात आला एकूण २० विद्यार्थी सहभागी झाले होते सदर कालावधीत सायं ५.३० ते ६.३० या वेळेत पुरुषांसाठी योगासने व सुर्यनमस्कार वर्गाचे आयोजन केले एकूण १५ पुरुष कर्मचारी सहभागी झाले होते.

त्याच प्रामाणें लेडिज होस्टेल मधील मुलींचे आरोग्य चांगले राहावे म्हणून दि. २७/१०/२०१८ रोजी योगा व प्राणायाम शिबीर घेण्यात आले. एकूण ३५ विद्यार्थिनी उपस्थित होत्या.

दि. २३/१/२०१९ व २४/१/२०१९ रोजी महाविद्यालयात विद्यार्थ्यांसाठी योगासने व सुर्यनमस्कार स्पर्धा आयोजित केल्या होत्या सदर स्पर्धेत आर्.कु.पवार पूनम निवृत्ती व कु. शिंदे ऋतुजा बाबासाहेब यांनी प्रथम क्रमांक मिळविला तसेच मोक्षा स्कूल ऑफ योगा समनापूर येथे खुल्या योगासन स्पर्धेत ०२ विद्यार्थ्यांना उत्तेजनार्थ प्रमाणपत्र मिळाले तसेच तपस्याभवन गोल्डन सिटी संगमनेर येथे दि १८ जाने २०१९ रोजी योगा व प्राणायाम शिबीराचे आयोजन करण्यात आले यामध्ये एकूण २२ महिलांनी सहभाग नोंदविला श्रमिक मंगल कार्यालय संगमनेर येथे योगा व प्राणायाम शिबीर घेण्यात आले त्यामध्ये एकूण ७० पुरुषांनी सहभाग नोंदविला

डॉ. ढाकणे के. आर
चेअरमन

कला मंडळ समिती

विद्यार्थी कल्याण मंडळ अंतर्गत आपल्या महाविद्यालयात विद्यार्थ्यांच्या कलागुणांना वाव देण्यासाठी कलामंडळ समिती नेहमीच कार्यरत असते या समिती अंतर्गत विद्यार्थ्यांमधील सुप्त कलेला महाविद्यालयात व्यासपीठ उपलब्ध करून दिले जाते या शैक्षणिक वर्षात या समिती अंतर्गत खालील कार्यक्रम घेण्यात आले.

- दिनांक २९/८/२०१८ रोजी रंगकर्मी बहुउद्देशीय सेवाभावी संस्था, संगमनेर आयोजित जेष्ठ सिनेतारका जयश्री गडकर यांच्या १० व्या स्मृतिदिनानिमित्त "लावणी" या नृत्य अविष्कारावर स्पर्धा आयोजित केली होते. यात महाविद्यालयाची विशाखा गायकवाड (टी.वाय.बी.ए) हिने सहभाग घेऊन उत्तम लावणी नृत्याचा पुरस्कार स्मृतिचिन्ह, प्रमाणपत्र पटकावले.
- दिनांक ७/९/२०१८ कलामंडळ उद्घाटन मा सुर्यकांत शिंदे यांच्या हस्ते संपन्न झाले. या प्रसंगी त्यांनी आपले मनोगत व्यक्त केले. या प्रसंगी मा प्राचार्य, उपप्राचार्य व समिती सदस्य उपस्थित होते.
- दिनांक १/१०/२०१८ रोजी राष्ट्रपिता महात्मा गांधी जयंती निमित्त "स्वच्छता जाणीव जागृती" या विषयावर कलामंडळाच्या विद्यार्थ्यांनी पथनाट्य सादर केले. पथनाट्य संचित भारती (एम.ए.) आणि समुहाने सादर केले.
- दिनांक १३/१०/२०१८ रोजी संगमनेर महाविद्यालय विभागीय / जिल्हास्तरीय अंतर महाविद्यालय युवक महोत्सव निवड चाचणीचेविद्यापीठातर्फे आयोजन केले गेले. यात विविध कालाप्रकारात आपल्या महाविद्यालयातील एकुन मध्ये सहा विद्यार्थ्यांनी आपला सहभाग नोंदवला.

- अजित गोरख बलसाने टी.वाय. बी. ए. याचा ढोलकी या ताल वाद्यप्रकारात प्रथम क्रमांकाने आणि शुभम

दिनकर शिंदे टी. वाय. बी. ए. याची वक्तृत्व या कलाप्रकारात विद्यापीठ स्तरीय युवक महोत्सवासाठी निवड झाली.

- दिनांक ११ जानेवारी २०१९ रोजी सहकार महर्षी भाऊसाहेब संतुजी थोरातजयंती निमित्त आयोजित विविध गुणदर्शन कार्यक्रमात एकूण पाच विद्यार्थ्यांनी निवड चाचणी दिली त्या पैकी कु. चंद्रकला खरात व अमोल बांगर या दोन विद्यार्थ्यांची निवड झाली तसेच ११ जाने २०१९ रोजी मालपाणी हिरवळीवर विद्यार्थ्यांनी आपला कार्यक्रम सादर केला.
- दिनांक १७, १८ आणि १९ जानेवारी २०१९ रोजी अमृतवाहीनी शेती आणि शिक्षणविकास संस्था आयोजित "मेधा" अमृतवाहिनी कला महोत्सव कार्यक्रम समुह नृत्यामध्ये महाविद्यालयाच्या ७ विद्यार्थ्यांनी समूह नृत्यात सहभाग घेतला. (कु. पायल पठारे आणि समुह)
- दिनांक २९ आणि ३० जानेवारी २०१९ या दोन दिवसी महाविद्यालयात आयोजित स्नेह संमेलनानिमित्त विविध गुणदर्शन कार्यक्रमात सादर केला गेला १०० विद्यार्थ्यांना विविध कला प्रकारात सहभाग घेतला उत्कृष्ट कला सादर केलेल्या विद्यार्थ्यांना पारितोषिक देऊन गौरविण्यात आले.

कला मंडळ प्रमुख

गुणवत्ता सुधार योजना

महाविद्यालयाच्या गुणवत्ता सुधार योजने अंतर्गत इतिहास विभागातर्फे राष्ट्रीय स्तरावर चर्चासत्र आयोजन केले गेले. तसेच शेतीस जोड व्यवसाय व ग्रामीण युवकांना रोजगारभिमुख व्यवसाय या उद्देशाने वाणिज्य विभागामार्फत 'कृषी पर्यटन' या विषयावर राज्यस्तरीय चर्चासत्राचे आयोजन केले गेले.

विविध विभागांतर्गत विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्व विकासाला चालना देण्यासाठी विद्यार्थी चर्चासत्र गटचर्चा प्रश्नमंजूषा वादविवाद वक्रत्व स्पर्धा नकाशा भरणे स्पर्धा या सारख्या उपक्रमांचे सातत्याने आयोजन केले जाते.

डॉ. दिलीप पोखरकर, चेअरमन

सक्तीची आरोग्य तपासणी समिती

सुदृढ शरीरातच प्रसन्न मन जन्माला येते. म्हणूनच शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ मध्ये पुणे विद्यापीठाच्या सक्तीच्या विद्यार्थी आरोग्य तपासणी योजने अंतर्गत प्रथम वर्षाच्या सर्व विद्यार्थांसाठी डॉ. विकास पाचोरे यांचे 'स्वाईन फ्लू' या विषयांवर दिनांक २४/०९/२०१८ रोजी सकाळी ०९.०० वा. व्याख्यान आयोजित करण्यात आले होते त्यास महाविद्यालयातील प्रथम वर्षातील सर्व विद्यार्थी उपस्थित होते. तसेच मा. डॉ.विशाखा पाचोरे (स्त्री रोग तज्ञ संगमनेर) यांचे 'पॉलिसिस्टिक ओव्हरी सिन्ड्रोम' या विषयावर दिनांक १४/०९/२०१८ रोजी सकाळी १०.०० वा व्याख्यान आयोजित करण्यात आले होते त्यास एकूण १३४ मुली उपस्थित होत्या. मा. डॉ.एन.एस.शेख हे महाविद्यालयाचे मानद आरोग्य आधिकारी म्हणून काम पाहत आहेत.

दिनांक २७/०९/२०१८ व २८/०९/२०१८ रोजी आरोग्य तपासणी घेण्यात आली. त्यात प्रथम वर्ष कला तुकडी अ.ब.क.ड तसेच प्रथम वर्ष विज्ञान तुकडी- अ व ब. प्रथम वर्ष वाणिज्य, एफ. वाय. बी.बी.ए तसेच एफ.वाय.बी.बी.ए (सी.ए), एफ.वाय.बी.एस्सी. (कॉम्प्युटर) मुले व मुली अशा एकूण १०३६ विद्यार्थ्यांची वैद्यकीय तपासणी करण्यात आली.

या विभागाचे कामकाज प्रा.गायकवाड पी.एम., प्रा.दिघे. एन.डी., प्रा. गणेश थोरात, प्रा. कदम. आर. के., प्रा. गुंजाळ एस.व्ही, प्रा. तांबोळी एन.ए., प्रा. ढगे एच. वाय, प्रा. वाकचौरै बी.एस., प्रा. वर्षे एस. बी., यांनी पाहिले तसेच आरोग्य तपासणी कमेटीस मा. प्राचार्य. डॉ.आर.के.दातीर यांचे वेळीवेळी मार्गदर्शन लाभले.

प्रा. गायकवाड. पी.एम.
समिती प्रमुख

शिक्षक मुल्यमापन (फिडबॅक) समिती

फिडबॅक समिती अंतर्गत विद्यार्थ्यांकडून प्राध्यापकांचे मुल्यमापन तसेच महाविद्यालयाच्या परिसराचे मुल्यमापन प्राध्यापक शिकवित असलेल्या अभ्यासक्रमांचे मुल्यमापन माजी विद्यार्थ्यांचे महाविद्यालयाबद्दल आपले मत, पालकांचे महाविद्यालयाबद्दल आपले मत इ. साठी अभिप्राय घेणे आणि मुल्यमापन करणे या साठी हि कमिटी कार्यरत आहे. या कमिटीचे ऑनलाईन फॉर्म भरून घेण्याचे काम सुरु आहे. या कमिटीचे प्रमुख प्रा. गायकवाड पी.एम., प्रा. ढगे एन.एस., प्रा. दळवी एल.डी., प्रा. महाले एल. एम., प्रा. तांबे ए.डी., प्रा.तांबोळी एन. ए., प्रा.एस.पी. कडलग, प्रा. पोकळे ए.एल. हे काम पाहत आहेत.

प्रा. गायकवाड. पी.एम.
समिती प्रमुख

“ माजी विद्यार्थी संघ समिती ”

शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ या वर्षामध्ये प्रथमच आपल्या महाविद्यालयाच्या माजी विद्यार्थी संघाची - श्रमदाय आयुक्त अ.नगर यांचे कडे कायदेशीर नोंदणी करून “सहकार महर्षी भाऊसाहेब संतुजी थोरात महविद्यालय माजी विद्यार्थी संघ “संगमनेर, असे नामकरण करण्यात आले. दिनांक ९/१२/२०१८ रोजी माजी विद्यार्थी मेळाव्याचे आयोजन करण्यात आले. त्यामध्ये मोठ्या प्रमाणात विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला. ४०० पेक्षा जास्त विद्यार्थ्यांनी नाव नोंदणीकरून माजी विद्यार्थी संघाचे सदस्यत्व घेतले.

सदर मेळाव्यात काही विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयास देणगी दिली. सदस्यत्व निधी व देणगीतून मिळालेला निधी “बँक ऑफ इंडिया ” संगमनेर या बँकेत बचत खाते उघडून माजी विद्यार्थी संघ अध्यक्ष व प्राचार्य यांचे नावाने संयुक्त खाते उघडून सदर निधी या खात्यात जमा करण्यात आला. सदर निधीचा उपयोग विद्यार्थ्यांच्या विविध शैक्षणिक उपक्रमांसाठी व गरीब विद्यार्थ्यांच्या शिक्षणासाठी करण्याचा मानस व्यक्त करण्यात आला. सदर उपक्रमांसाठी माजी विद्यार्थी संघाचे अध्यक्ष प्रा. गणेश गुंजाळ व त्यांचे सहकारी मोठ्या प्रमाणात परिश्रम घेत आहेत.

प्रा.डॉ. वाघ. बी.डी.
समन्वयक

स्पर्धा परिक्षा मार्गदर्शन केंद्र

या शैक्षणिक वर्षात स्पर्धा मार्गदर्शन केंद्रामध्ये २५८ विद्यार्थ्यांनी प्रवेश घेतला असून या विद्यार्थ्यांसाठी दिनांक २७ ऑगस्ट २०१८ ते ०३ मार्च २०१९ कालावधीत मार्गदर्शन वर्गाचे आयोजन करण्यात आले. या मार्गदर्शन वर्गाचे विषयनिहाय तासांचे आयोजन करून संपूर्ण अभ्यासक्रम पूर्ण होईल याकडे लक्ष देण्यात आले. विद्यार्थ्यांना स्वतंत्र ग्रंथालय कार्ड देवून ग्रंथालयातून व केंद्रातून पुस्तकांची व्यवस्था करण्यात आली. प्रत्येक महिन्यात दोन सराव चाचण्या घेण्यात आल्या. विद्यार्थ्यांच्या उत्तरपत्रिकांचे मुल्यांकन करण्यासाठी ओ.एम.आर. सॉफ्टवेअर घेण्यात आले. तसेच विद्यार्थ्यांसाठी श्री. विश्वजीत आभाळे (दुय्यम निरीक्षक, राज्य उत्पादन शुल्क) व प्रा. संदेश कासार (सहसमन्वयक, नालंदा स्पर्धा परिक्षा अभ्यास केंद्र, अगस्ति महाविद्यालय अकोले) या तज्ञ व्याख्यात्यांचे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले.

विद्यार्थ्यांना स्पर्धा परिक्षेच्या पूर्ण वेळ अभ्यासासाठी सकाळी ७.३० ते सायं. ५.३० या वेळेत सुरु असणारी स्वतंत्र अभ्यासिक सुरु करण्यात आली असून येथे विद्यार्थ्यांसाठी इंटरनेट सुविधेसह ४ संगणक उपलब्ध करून देण्यात आले आहे. केंद्रामार्फत वेळोवेळी स्पर्धा परिक्षा जाहिरातीसंदर्भात फॉर्म भरण्यासंदर्भात माहिती पुरविली जाते. केंद्रामार्फत विद्यार्थ्यांच्या शंकांचे पूर्ण निरसन केले जाते.

केंद्र कार्यवाहक म्हणून प्रा. एम.व्ही. जाधव हे काम पाहत असून त्यांना पूर्णवेळ सहाय्यक म्हणून प्रा. सचिन दोरगे हे काम पाहतात. समितीचे सदस्य, प्रा. एन. एस. ढोणे, प्रा.डॉ. एम.एम. सकळकळे, प्रा.एन.व्ही. नागरे प्रा. अमोल कासार, प्रा. सुरेश मुठे, प्रा. विकास भांड यांचे बहुमोल सहकार्य असते. तसेच महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. आर. के. दातीर महाविद्यालयातील सर्व प्राध्यापक शिक्षकेत्तर कर्मचारी यांचे मोलाचे सहकार्य लाभत आहे.

प्रा. एम. व्ही. जाधव
चेअरमन

विद्यार्थी विकास मंडळ

या वर्षीही मंडळाअंतर्गत सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाच्या सहयोगाने विविध उपक्रम राबविण्यात आले. कर्मवीर भाऊराव पाटील कमवा व शिका योजनेअंतर्गत २८ मुले व ५० मुली अशा एकूण ७८ विद्यार्थ्यांनी सहभाग दिला या विद्यार्थ्यांनी महाविद्यालयाच्या विविध विभागात काम करून अभ्यास करता करता काम केले व त्यांची आर्थिक गरज पूर्ण केली या योजनेचे समन्वयक म्हणून प्रा. चांगदेव शिंदे यांनी काम पाहिले.

'विद्यार्थी व्यक्तीमत्त्व विकास' या उपक्रमामध्ये १२ डिसेंबर २०१८ रोजी 'मिडीया व रोजगाराच्या संधी' या विषयावर प्रा. शिल्पा हडंगडी प्रा. विवेक चव्हाण, मा. प्रशांत सोनवणे, श्री. असिफ खान यांनी मार्गदर्शन केले तर १९ जाने. २०१९ रोजी कु. पुजा गोडसे या विद्यार्थीनीने नही ज्ञानेनं सदृश्यं पवित्रामिह विसले'' या विषयावर मार्गदर्शन केले या उपक्रमाच्या संयोजिका म्हणून डॉ. शशी साळुंखे यांनी काम पाहिले.

दि. १३ फेब्रु. २०१९ रोजी नेटसेट कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले. या कार्यशाळेत एकूण १०५ लाभार्थी सहभागी झाले होते. या कार्यशाळेसाठी साधन व्यक्ती म्हणून प्रा. नागरे एन.व्ही. प्रा सातपुते एम.आर., प्रा.डॉ. शोभा राहाणे. व प्रा. नानासाहेब दिघे यांनी मार्गदर्शन केले या कार्यशाळेसाठी डॉ. बाळासाहेब वाकचौरे, प्रा स्नेहल थिटमे यांचे सहकार्य मिळाले.

'कन्यारत्न वाचवा' या कार्यक्रमांमध्ये १५० विद्यार्थीनी सहभागी झाल्या होत्या. २६ फेब्रु. २०१९ रोजी झालेल्या या कार्यक्रमात प्राचार्य डॉ. आर. के. दातीर व डॉ. हेमलता राठोड यांचे मार्गदर्शन मिळाले. या कार्यक्रमाच्या उद्घाटन प्रसंगी उपप्राचार्य प्रा. शिवाजी नवले व प्रा. गोरक्षनाथ थोरात हे देखील उपस्थित होते. या कार्यशाळेसाठी डॉ. पौर्णिमा साबळे, डॉ शशी साळुंखे यांनीही मार्गदर्शन केले. डॉ शोभा राहाणे यासाठी सहकार्य मिळाले.

१६ फेब्रु. २०१९ रोजी इंग्रजी विभागासाठी भाषा विकास कार्यक्रमाअंतर्गत एक दिवसाची कार्यशाळा घेण्यात आली. त्यात १०३ विद्यार्थी सहभागी झाले होते. या कार्यशाळेसाठी डॉ. रोहित कावळे व डॉ. उमेश जगदाळे यांचे मार्गदर्शन लाभले या कार्यशाळेचे औपचारिक उद्घाटन प्राचार्य डॉ. आर. के. दातीर यांनी केले. या उपक्रमासाठी इंग्रजी विभागप्रमुख डॉ. विलास कोल्ह, प्रा. संजय ब्राम्हणे, प्रा. मकरंद जावंकर व कु. वाय. बी. पाटील यांचे सहकार्य लाभले.

१६ व १७ जाने २०१९ रोजी आयोजित केलेल्या 'आपत्ती व्यवस्थापन' कार्यशाळेत २१६ विद्यार्थी सहभागी झाले होते. या कार्यशाळेचे उद्घाटन अहमदनगर जिल्हा समन्वयक डॉ. बालाजी घारोळे यांनी केले. अध्यक्ष त्यांनी प्राचार्य डॉ. आर.के. दातीर होते. या कार्यशाळेत मा.श्री. अमित गायकवाड श्री. शंकर संगारे मा.श्री. विजय पवार मा.श्री. विष्णु लोखंडे व मेजर पांडुरंग चौधरी यांनी मार्गदर्शन केले यासाठी एन.सी.सी. विभागांच्या लेफ्टनंट डॉ. हेमलता राठोड यांचेही सहकार्य मिळाले.

निर्भय कन्या अभियान हा उपक्रम ६,७ व ८ डिसें. २०१८ रोजी पारपाडळा ज्यात विद्यार्थीनी सहभागी झाल्या होत्या. या उपक्रमासाठी मा.श्री. मिलिंद औटी, मा. पा.सौ. शितल गायकवाड व मा.प्रा. गुंफा कोकाटे यांचे बहुमोल मार्गदर्शन मिळाले. या उपक्रमासाठी डॉ. संगीता दंडवते प्रा.कु. वाळे सोनल, प्रा. नाजुका दातीर यांचे सहकार्य मिळाले.

दि. १५ व १६ फेब्रु. २०१९ रोजी 'राज्यस्तरीय जैवविधता शिबीर' आयोजित करण्यात आले. ज्यात सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाच्या भुगोल विभागाचे प्रमुख डॉ. रविंद्र जायभाये, डॉ. संजय पाटील अहमदनगर महाविद्यालयाचे वनस्पतीशास्त्र विभागाचे प्रमुख डॉ. बाबासाहेब गायकर कृषी मित्र पुरस्कार प्राप्त मा.श्री. सतिश कानवडे शेवगाव महाविद्यालयाच्या प्राणीशास्त्र विभागाचे प्रमुख डॉ. सुधाकर कुन्हाडे आणि पत्रकार मा.श्री. भाऊसाहेब चासकर यांनी मार्गदर्शन केले या शिबिराचे समन्वयक म्हणून डॉ. बाळासाहेब वाघ यांनी काम पाहिले. दि. २२ जाने. २०१९ रोजी वित्तीय साक्षरता या विषयावर आयोजित एक दिवसीय कार्यशाळेसाठी निलया फौंडेशन, पुणे चे मा.श्री. अविनाश शिरसाठ व श्री. सचिन खर्डे यांनी मार्गदर्शन केले या कार्यशाळेत वाणिज्य शाखेचे १५१ विद्यार्थी सहभागी झाले होते या कार्यशाळेसाठी वाणिज्य विभागाचे डॉ. दत्ता पवार यांचे व इतर शिक्षकांचे सहकार्य लाभले.

दि. १२ फेब्रु. २०१९ रोजी अर्थशास्त्र विभागाचे प्रमुख सहभागाने आयोजित केलेल्या संशोधन पद्धती कार्यशाळेसाठी ११ विद्यार्थी सहभागी झाले होते. या कार्यशाळेसाठी १११ विद्यार्थी सहभागी झाले होते. या कार्यशाळेसाठी डॉ. विजयकुमार वाबळे, डॉ. प्रताप फलफले, डॉ. आर.जी. रसाळ व डॉ. सुहास आव्हाड यांनी मार्गदर्शन केले.

डॉ. प्रमोदिनी कदम
विद्यार्थी विकास अधिकारी

मतदार जागृती अभियान समिती

महाविद्यालयाच्या वाणिज्य विभागाचे प्रमुख प्रा. तुळशीराम जाधव यांची मा. भारतीय निवडणुक आयोग दिल्ली यांच्या अंतर्गत महाविद्यालयाचे नोडल ऑफीसर म्हणून २०१३-१४ यावर्षापासूनच नियुक्ती करण्यात आली आहे. महाविद्यालयाच्या प्राचार्यांच्या वतीने मा. जिल्हाधिकारी अहमदनगर यांच्या कार्यालयात झालेल्या सभेस त्यांनी उपस्थित राहून 'मतदार नोंदणी अभियानाची' माहिती घेतली.

ऑक्टोबर २०१८ मध्ये महाविद्यालयात पदवीच्या प्रथम वर्षात प्रवेश केलेल्या सर्व विद्यार्थ्यांशी त्यांनी संपर्क साधून त्यांना मतदार नोंदणी करण्यासाठी आवाहन केले. त्यानंतर दि. २९/१०/२०१८ ते ३१/१०/२०१८ या कालावधीत महाविद्यालयाच्या ग्रंथालयासमोर 'मतदार नोंदणी कक्ष' स्थापन तीन दिवस मतदार नोंदणी करण्यात आली. वातावरण निर्मितीसाठी व अधिक विद्यार्थ्यांना माहिती मिळावी म्हणून महाविद्यालयाच्या आवारात ठिकठिकाणी फलकांवर नवमतदार नोंदणी करण्यासाठी विद्यार्थ्यांना सुचीत करण्यात आले. त्यानुसार पदवी ते पदव्युत्तर स्तरावरील एकूण ७२ विद्यार्थ्यांनी नवमतदार म्हणून नोंदणी केली. या कामासाठी प्रा. दि.घे. एन.डी., प्रा. संतोष खामकर, प्रा. अमोल कासार व प्रा. विकास भांड यांनी त्यांना मोलाचे सहकार्य केले. संचित भारती या विद्यार्थ्यांने या कामात भरीव सहभाग दिला. या मतदार नोंदणी अभियानाच्या समारोप प्रसंगी संगमनेर तालुक्याचे तहसिलदार मा. साहेबराव सोनवणे यांनी भेट देऊन विद्यार्थ्यांना प्रभावी मार्गदर्शन केले. २५ जानेवारी २०१९ ला 'राष्ट्रीय मतदार दिवस' साजरा करून विद्यार्थ्यांना मतदार नोंदणी व मतदानाची शपथ देण्यात आली. १० एप्रिल २०१९ रोजी SVEEP III कार्यक्रम अंतर्गत के.बी. दादा सभागृहात विद्यार्थ्यांना एकत्रित करून मतदार अभिप्रेरणा कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. या प्रसंगी नोडल ऑफीसर प्रा.टी.एस.जाधव यांनी SVEEP III या कार्यक्रमाचे उद्देश सांगितले व लोकशाही राजकारणात नवमतदार म्हणून तरुणांची भूमिका किती महत्वाची आहे हे स्पष्ट करून सांगितले या प्रसंगी प्राचार्य डॉ. आर.के. दातीर, एन.एस.एस. चे कार्यक्रम अधिकारी प्रा. दिनकर पवार यांचीही भाषणे झाली. शिर्डी लोकसभा मतदार संघासाठी निवडणुक आयोगाच्या वतीने मतदार जागृती अभियानाचा कार्यक्रम महाविद्यालयात राबविण्यात आला. त्यावेळी संगमनेर विभागाचे प्रांत मा. भागवत डोईफोडे, तहसिलदार मा. साहेबराव सोनवणे यांनी विद्यार्थ्यांना यशोचीत मार्गदर्शन केले. त्याचबरोबर शाहीर तुळशीराम जाधव यांनी 'करा करा मतदार करा, कॉलेजकुमारांने तुम्ही मतदान करा' हे स्वरचीत गीत सादर केले. तसेच नवीन इ.व्ही.एम. मशिन व व्ही.व्ही.पॅट मशिन यांचे प्रात्याक्षिक विद्यार्थ्यांना करून दाखविण्यात आले. यावर्षी प्रथमच महाविद्यालयाचे बरेचसे प्राध्यापक मतदान अधिकारी म्हणून लोकसभेच्या निवडणूकीच्या कामात सहभागी झाले.

प्रा. तुळशीराम जाधव

नोडल ऑफीसर, बी.एस.टी. कॉलेज, संगमनेर

प्राध्यापक प्रबोधिनी

प्राध्यापक प्रबोधिनीच्या वतीने २०१८-१९ या शैक्षणिक वर्षात खालील व्याख्याने घेण्यात आली.

१. मा. उपप्राचार्य नवले एस.डी.- यांनी मा. यशवंतराव चव्हाण 'एक सुसंस्कृत नेता' या विषयावर २४ ऑगस्ट २०१८ रोजी व्याख्यान दिले.
२. प्रा.डॉ. राजदेव टी.बी. यांनी 'स्वराज्य रक्षक संभाजी' या विषयावर ४ सप्टेंबर २०१८ रोजी व्याख्यान दिले.
३. प्रा. जाधव टी.एस. यांनी 'शिक्षणाची दशा आणि दिशा' या विषयावर दि. ५ सप्टेंबर २०१८ रोजी व्याख्यान दिले.
४. प्रा कोळगे सागर यांनी 'आरोग्य संतुलित आहार' या विषयावर १८ सप्टेंबर २०१८ रोजी व्याख्यान दिले. या समितीचे काम प्रा. ढोणे एन.एस. पाहतात.

प्रा. ढोणे एन.एस.
चेअरमन

स.म.भा.सं. थोरात कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय, संगमनेर

सहकारमहर्षी भाऊसाहेब संतुजी थोरात कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय, संगमनेर

* अनुदानित प्राध्यापक वृंद *

अ.नं.	नांव	हुद्दा	विषय	शैक्षणिक पात्रता
१	प्रा. डॉ. दातीर आर. के.	प्राचार्य	अर्थशास्त्र	एम.ए.,बी.एड.,एम.फिल.,पीएच.डी.
२	प्रा. डॉ. आव्हाड एस. डी.	सहयोगी प्राध्यापक	अर्थशास्त्र	एम.ए.,पीएच.डी.
३	प्रा.श्रीमती डॉ.पी.व्ही. कदम	सहाय्यक प्राध्यापक	अर्थशास्त्र	एम.ए.पी.एच.डी.
४	प्रा. कु. साळवे व्ही. व्ही.	सहयोगी प्राध्यापक	मराठी	एम.ए.बी.एड.
५	प्रा.श्री. एल. जी. गुंजाळ	सहयोगी प्राध्यापक	मराठी	एम.ए.पी.एच.डी.
६	प्रा.डॉ. श्रीमती एस.एस.साळुंखे	सहयोगी प्राध्यापक	हिंदी	एम.ए. सेट. पी एच.डी.
७	प्रा.श्री.डॉ.व्ही.एस. कोल्हे	सहाय्यक प्राध्यापक	इंग्रजी	एम.ए. एम.फील पीएच.डी
८	प्रा.श्री. एस.वाय ब्राम्हणे	सहाय्यक प्राध्यापक	इंग्रजी	एम.ए.
९	प्रा.श्री. एम.एम. जोर्वेकर	सहाय्यक प्राध्यापक	इंग्रजी	एम.ए.
१०	प्रा.श्री. के. एल. पवार	सहाय्यक प्राध्यापक	संस्कृत	एम.ए.
११	प्रा.श्री. एन.एस. ढोणे	सहयोगी प्राध्यापक	इतिहास	एम.ए.बी.एड.
१२	प्रा.डॉ. टी.बी. राजदेव	सहयोगी प्राध्यापक	इतिहास	एम.ए.पी.एच.डी.
१३	प्रा.श्री. एस.डी. नवले	सहयोगी प्राध्यापक	भुगोल	एम.ए. सेट पास
१४	प्रा.डॉ. डी. व्ही. पोखरकर	सहयोगी प्राध्यापक	भुगोल	एम.एस्सी.पीएच.डी.
१५	प्रा.श्री. पी. बी. चौधरी	सहाय्यक प्राध्यापक	भुगोल	एम.ए.
१६	प्रा.श्री.पी.एम. गायकवाड	सहाय्यक प्राध्यापक	भुगोल	एम.ए.बी.एड.
१७	प्रा.डॉ. श्रीमती एच.ए. राठोड	सहयोगी प्राध्यापक	राज्यशास्त्र	एम.ए.पीएच.डी.
१८	प्रा.डॉ. श्रीमती बोन्हाडे एस.एस.	सहयोगी प्राध्यापक	रसायनशास्त्र	एम.एस्सी.पीएच.डी.
१९	प्रा.डॉ. श्रीमती एस.एस.दंडवते	सहाय्यक प्राध्यापक	रसायनशास्त्र	एम.एस्सी.पीएच.डी.
२०	प्रा.श्री.एस.बी. सुर्वे	सहाय्यक प्राध्यापक	रसायनशास्त्र	एम.एस्सी.बी.एड.
२१	प्रा.श्री. डी.सी. पवार	सहाय्यक प्राध्यापक	रसायनशास्त्र	एम.एस्सी.
२२	प्रा.श्री. व्ही. आर पांडे	सहयोगी प्राध्यापक	पदार्थविज्ञान	एम.एस्सी.बी.एड
२३	प्रा.श्री. एम.व्ही जाधव	सहाय्यक प्राध्यापक	पदार्थविज्ञान	एम.एस्सी.
२४	प्रा.डॉ. श्री.एम.एम.सकळकळे	सहयोगी प्राध्यापक	गणित	एम.एस्सी.पीएच.डी.
२५	प्रा.डॉ. एम.बी. वामन	सहयोगी प्राध्यापक	वनस्पतीशास्त्र	एम.एस्सी.पीएच.डी.
२६	प्रा.डॉ. बी.डी. वाघ	सहयोगी प्राध्यापक	वनस्पतीशास्त्र	एम.एस्सी.पीएच.डी.

अ.नं.	नांव	हुद्दा	विषय	शैक्षणिक पात्रता
२७	प्रा.डॉ. श्रीमती पी.पी.साबळे	सहयोगी प्राध्यापक	वनस्पतीशास्त्र	एम.एस्सी.पीएच.डी
२८	प्रा.श्री.सी.एल.शिंदे	सहयोगी प्राध्यापक	वनस्पतीशास्त्र	एम.एस्सी.
२९	प्रा.श्री.जी.जे. थोरात	सहयोगी प्राध्यापक	प्राणिशास्त्र	एम.एस्सी.
३०	डॉ. श्रीमती के.आर ढाकणे	सहयोगी प्राध्यापक	प्राणिशास्त्र	एम.एस्सी.पीएच.डी.
३१	प्रा.श्री. सी. के. रोकडे	सहयोगी प्राध्यापक	प्राणिशास्त्र	एम.एस्सी.
३२	प्रा.श्री. एल. डी. घायवट	सहाय्यक प्राध्यापक	प्राणिशास्त्र	एम.एस्सी.
३३	प्रा.श्री.टी.एस. जाधव	सहयोगी प्राध्यापक	कॉमर्स	एम.कॉम.एम.फिल.
३४	प्रा.डॉ. श्री. डी.डी.पवार	सहयोगी प्राध्यापक	कॉमर्स	एम.कॉम.सेट.पीएच.डी.
३५	प्रा.श्री.डॉ. व्ही.बी. बेरागी	सहयोगी प्राध्यापक	कॉमर्स	एम.कॉम.पीएच.डी.
३६	प्रा.श्रीमती एस.एस. सुर्वे	ग्रंथपाल	ग्रंथपाल	एम.ए.एम. लीब
३७	प्रा.डॉ. पी.बी. खैरे	शा.शि.संचालक	शा.शि.संचालक	एम.पी.एड.सेटपास

*** अनुदानीत प्रशासकीय कर्मचारी वृंद ***

अ.नं.	नांव	हुद्दा	शैक्षणिक पात्रता
१	श्री. पानसरे जी. एन.	कार्यालय अधीक्षक	एम.कॉम. जी.डी.सी. अँड ए.
२	श्री. शिंदे पी. ए.	मुख्य लिपीक	बी. कॉम.
३	श्री. वाकचौरे व्ही. बी.	वरिष्ठ लिपीक	बी. कॉम.
४	कु. वादे एस. एस.	कनिष्ठ लिपीक	बी. कॉम.
५	श्री. चावडे एस. एस.	कनिष्ठ लिपीक	बी. कॉम., जी.डी.सी. अँड ए.
६	श्री. कडू आर. एच.	कनिष्ठ लिपीक	बी. ए., बी.पी.एड.
७	श्री. गुंजाळ सी. डी.	प्रयोगशाळा सहाय्यक	बी.एस्सी.
८	श्री. देशमुख ए. जी.	प्रयोगशाळा परिचर	बी. कॉम.
९	श्री. थोरात आर. आर.	प्रयोगशाळा परिचर	बी.एस्सी.
१०	श्री. थोरात ए. पी.	प्रयोगशाळा परिचर	एस.वाय.बी.एस्सी.
११	श्री. पांडे एस. जी.	प्रयोगशाळा परिचर	बी.ए.
१२	श्री. कडलग एम. के.	शिपाई	बी.ए.
१३	श्री. गोपाळे बी. के.	शिपाई	बी.ए.एल.टी.सी.
१४	श्री. आल्हाट एस. एन.	शिपाई	बी.ए.
१५	श्री. शिंदे एस. एम.	शिपाई	बी.ए.
१६	श्री. गोरे एम. एच.	ग्रंथालय परिचर	एम.ए.
१७	श्री. पर्वत एस. बी.	शिपाई	बी.ए.

स.म.भा.सं. थोरात कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय, संगमनेर

कायम विनाअनुदानीत प्राध्यापक वृंद - २०१८-२०१९

अ.नं.	नांव	हुद्दा	विभाग	शैक्षणिक पात्रता	मोबाईल नं.
१	श्री. ठाकरे एम.व्ही.	सहा.प्राध्यापक	बी.सी.ए.	एम.सी.ए.	९९७०८०५८३४
२	श्री. काशिद पी.आर.	सहा.प्राध्यापक	बी.सी.ए.	एम.सी.ए.	९८६०३३४५१९
३	श्री. तांबे डी.सी.	सहा.प्राध्यापक	बी.सी.ए.	एम.सी.ए.	७३८७०२५२८६
४	वर्षे सचिन भिकाजी	सहा.प्राध्यापक	बी.बी.ए.	एम.सी.ए.	८६९८०११६८१
५	श्री. ढगे एच.वाय.	सहा.प्राध्यापक	बी.बी.ए.	एम.सी.ए.	९५५२३२३७०६
६	श्री. डेरे जे. डी.	सहा.प्राध्यापक	बी.सी.ए.	एम.बी.ए. नेट	९८५०२०८१४९
७	श्री. पोकळे ए.एल.	सहा.प्राध्यापक	बी.बी.ए.	बी.एस्सी.एमबीए. मार्केटिंग	९९२२३६३२८७
८	श्री. खामकर एस. बी.	सहा.प्राध्यापक	बी.बी.ए.	बी.एस्सी.एमबीए.	९९६०८८३७२४
९	प्रा.कु.पंचारिया एस.के.	सहा.प्राध्यापक	बी.बी.ए.	बी.एस्सी.एमबीए. मार्केटिंग	८२०८०६४९७३
१०	निगार एस.एस.	सहा.प्राध्यापक	बी.सी.एस.	एम.एस्सी. कॉम्प्युटर सायन्स	७०६६२६८१६५
११	श्री. चौगुले आय.एल.	सहा.प्राध्यापक	बी.सी.एस.	एम.एस्सी. कॉम्प्युटर सायन्स	७५८८३५२९८९
१२	कु. काकडे पी.एच.	सहा.प्राध्यापक	बी.सी.एस.	एम.एस्सी. कॉम्प्युटर सायन्स	८८३०९४४९४२
१३	थोरात डी.एस.	सहा.प्राध्यापक	बी.सी.एस.	एम.एस्सी. कॉम्प्युटर सायन्स	८७९६५१५१०२
१४	श्री. मांडे पी. बी.	सहा.प्राध्यापक	बी.सी.एस.	एम.एस्सी. कॉम्प्युटर सायन्स	७०४०३०१०११
१५	कु. परदेशी ए. एन.	सहा.प्राध्यापक	बी.सी.एस.इले	एम.एस्सी. इले. सेट	८६२४८५७४२२
१६	श्री. दळवी एल.डी.	सहा.प्राध्यापक	बी.सी.एस.इले	एम.एस्सी. इलेक्ट्रॉनिक्स	९८६०६६५०७०
१७	महाले एल.एम.	सहा.प्राध्यापक	बी.सी.एस.मॅथ	एम.एस्सी. स्टॅट, सेट	७३५०७७८९९४
१८	श्री. कडलग एस. पी.	सहा.प्राध्यापक	बी.सी.एस.मॅथ	एम.एस्सी.मॅथ पी.जी.डी.एम.डी.	९९२११९८४९६
१९	कु. तांबे ए.डी.	सहा.प्राध्यापक	बी.सी.एस.मॅथ	एम.एस्सी.मॅथ	७०६६२०७६६२
२०	श्री. कडलग आर. सी	सहा.प्राध्यापक	बी.एस्सी.केम.	एम.एस्सी.ड्रग केमिस्ट्री	९९२१९६४१९४
२१	कु. मुठे एस.जी.	सहा.प्राध्यापक	रसायनशास्त्र	एम.एस्सी.ऑर.केम.नेट	९९२१४३१३८४
२२	कु. दिघे पी.पी.	सहा.प्राध्यापक	रसायनशास्त्र	एम.एस्सी.अनॅलिटिकल केम.	९५९५९७५९७६
२३	कु. वाळे एस. के.	सहा.प्राध्यापक	वनस्पतीशास्त्र	एम.एस्सी.बॉटनी	९९२१८२५११५
२४	कु. दिघे ए.एस.	सहा.प्राध्यापक	वनस्पतीशास्त्र	एम.एस्सी.बॉटनी	७०६६६७१२६८
२५		सहा.प्राध्यापक	प्राणीशास्त्र		८४५९५५८४७६

२६	श्री. गुंजाळ व्ही.एस.	सहा.प्राध्यापक	प्राणीशास्त्र	एम.एस्सी.फिजीक्स	८८०५७५८४४६
२७	कु. गुंजाळ आर.डी.	सहा.प्राध्यापक	पदार्थ विज्ञान	एम.एस्सी.	९६०४७२९०५३
२८	श्री. आभाळे आर.व्ही.	सहा.प्राध्यापक	पदार्थ विज्ञान	एम.एस्सी.	८६९८८९९६४८
२९	कु. गुंजाळ एस.व्ही.	सहा.प्राध्यापक	पदार्थ विज्ञान	एम.एस्सी.	९९६८४२८६४२
३०	कु. लांडगे ए.बी.	सहा.प्राध्यापक	पदार्थ विज्ञान	बी.एस्सी. मॅथ	७२९८०७५४७२
३१	श्री. तांबोळी एन.ए.	सहा.प्राध्यापक	कॉमर्स	एम.कॉम.बी.एड	९३७२७५९९०६
३२	श्री. कासार ए.आर.	सहा.प्राध्यापक	कॉमर्स	एम.कॉम.नेट/सेट	९६२३२५८६९३
३३	श्री. जोखर आर.एस.	सहा.प्राध्यापक	मराठी	एम.ए. नेट	७०५८९७९६९३
३४	कु. पाटील वाय.बी.	सहा.प्राध्यापक	इंग्रजी	एम.ए.	७७०९९४५९००
३५	श्री. सातपुते एम. आर.	सहा.प्राध्यापक	हिंदी	एम.ए.	८८८८२२५५३२
३६	श्री. कदम आर.के.	सहा.प्राध्यापक	भूगोल	एम.ए.एम.एड.बी.एड.	९०९६९३९९९३
३७	श्री. नागरे एन.व्ही.	सहा.प्राध्यापक	राज्यशास्त्र	एम.ए.बी.एड	९५२७०७७७७७
३८	श्री. वाळुंज जी. आर	सहा.प्राध्यापक	अर्थशास्त्र	एम.ए.एम.फिल.	९९६०९८९३८८
३९	श्री. थोरात जी.ए.	सहा.प्राध्यापक	कॉमर्स	एम.कॉम.एम.बी.ए.	९९६००२६८५२
४०	कु. जाधव आर.बी.	सहा.प्राध्यापक	कॉमर्स	एम.सी.ए. बी.एड.	९६५७५९०९०२
४१	श्री. पोंदे ए.बी.	सहा.प्राध्यापक	कॉमर्स	एम. बी.ए. मार्केटींग	९५६९८०८९८८
४२	श्री. सावंत टी.एच.	सहा.प्राध्यापक	कॉमर्स	एम.कॉम. सेट	८३०८९७६२२९
४३	कु. रहाणे एस.टी.	सहा.प्राध्यापक	अर्थशास्त्र	एम.ए.बी.एड.सेट	९८८९९७६४००
४४	श्री. वाकचौरे बी.एस.	सहा.प्राध्यापक	अर्थशास्त्र	एम.ए.एम.फील पी.एच.डी.	९९७०२२६००९
४५	श्री. दिघे एन.डी.	सहा.प्राध्यापक	राज्यशास्त्र	एम.ए. नेट/सेट	७३५०५०६९५०
४६	कु. कढणे एस.एस.	सहा.प्राध्यापक	राज्यशास्त्र	एम.ए. राज्यशास्त्र	९६६५७९५८९२
४७	श्री. ढोरगे एस.के.	सहा.प्राध्यापक	इतिहास	एम.ए. इतिहास	९५०३९४२०३२
४८	कु. थिटमे एस.ए.	सहा.प्राध्यापक	इतिहास	एम.ए. इतिहास	७७६८८६६८९०
४९	श्री. कतारी आर. बी.	सहा.प्राध्यापक	हिंदी	एम.ए. हिंदी नेट/सेट पास	८८८८९९८३२५
५०	कु. कवडे एस.एस.	सहा.प्राध्यापक	एम.एस्सी.	एम.एस.स्सी. बी.एड. ड्रग	९९३९७९८५४५
५१	कु. बैरागी एस.आर.	सहा.प्राध्यापक	एम.एस्सी.	एम.एस.स्सी. ड्रग	८८०५९०४८२६
५२	कु. खुळे एस.ए.	सहा.प्राध्यापक	एम.एस्सी.	एम.एस.स्सी.ऑर.केम.	९२८४०८६४३४
५३	कु. पाटील एस.एस.	सहा.प्राध्यापक	एम.एस्सी.	एम.एस.स्सी.ऑर.केम.	८६५७५४६५८९
५४	कु. पोकळे डी.एल.	सहा.प्राध्यापक	एम.एस्सी.	एम.एस.स्सी.ड्रग.केम	

कायम विनाअनुदानीत प्रशासकीय कर्मचारी वृंद - सन २०१८-१९

अ.नं.	नांव	हुद्दा	विभाग
१	श्री. देशमुख एस. व्ही.	प्रयोगशाळा सहाय्यक	बी.सी.एस.
२	श्री. पठाण आय. ए.	कनिष्ठ लिपिक	कार्यालय
३	कु. पचपिंड व्ही. वाय.	कनिष्ठ लिपिक	परिक्षा
४	श्री. कोल्हे एस. आर.	कनिष्ठ लिपिक	कार्यालय/नॅक
५	श्री. सुर्वे ए. एन.	कनिष्ठ लिपिक	कार्यालय
६	श्री. वाकचौरे एस. पी.	कनिष्ठ लिपिक	परिक्षा
७	कु. हासे. पी. बी.	कनिष्ठ लिपिक	परिक्षा
८	कु. गुंजाळ ए. ए.	प्रयोगशाळा परिचर	कॉमर्स
९	कु. गोसावी एम. ए.	ग्रंथालय परिचर	ग्रंथालय
१०	श्री. बारस्कर एस. एस.	प्रयोगशाळा परिचर	बी.सी.ए.
११	श्री. टपले ए. यु.	शिपाई	भुगोल
१२	श्री. बागवान एल. आर.	शिपाई	परिक्षा
१३	श्री. फटांगरे पी. जी.	शिपाई	वनस्पतीशास्त्र
१४	श्री. पचपिंड ए. बी.	प्रयोगशाळा परिचर	रसायनशास्त्र विभाग
१५	वाणी अनिकेत अशोक	शिपाई	रसायनशास्त्र विभाग
	पुणेकर आनंद मारुती	शिपाई	रसायनशास्त्र विभाग

